

Motion till riksdagen 2022/23:2180

av Annie Lööf m.fl. (C)

Jobben, klimatet och hela landet – Centerpartiets budgetmotion för 2023

Sammanfattning

Sverige står inför svåra ekonomiska tider. Priser, räntor och arbetslöshet stiger. Allt fler får det allt svårare att ha råd att betala räkningar och att tanka bilen. Samtidigt fortsätter världens utsläpp att öka. I detta allvarliga läge krävs att politiken fokuserar på det som är viktigt på riktigt. På att fler ska kunna få eller behålla ett jobb, på att klara klimatomställningen och på att ge människor i hela landet möjlighet att klara hushållsekonomin.

Centerpartiet kan konstatera att regeringen inte förmår att möta dessa utmaningar. Löften om att sänka priset på diesel vid pump med 5–10 kronor förbyttes i ett förslag om sänkta kostnader med drygt 40 öre. Det utlovade högkostnadsskyddet lyser fortsatt med sin frånvaro. Över en natt avskaffades klimatbonusen för bilar och klimatutsläppen förväntas stiga med den nya politiken. Och trots löften om att regeringen ämnar driva en liberal och borgerlig politik föreslås nu skatterna på jobb och företag höjas, för att finansiera höjda ersättningsnivåer i a kassan.

Centerpartiet presenterar i denna budgetmotion ett grönt och liberalt alternativ. Ett alternativ för fler jobb, minskade utsläpp och förstärkta möjligheter att bo och arbeta i hela Sverige.

- En kraftsamling för jobbskapande. Kostnaderna för att anställa sänks, regelkrångel för företagare kapas och arbetslinjen värnas.
  - Arbetsgivaravgifterna för unga sänks och tas bort för den andra anställda i små företag.
  - Arbetsgivaravgifterna halveras i nästa steg för låga löner.
- En kraftfull klimatpolitik med incitament för ökad energieffektivisering, billigare biobränsle och klimatsmart elproduktion med snabbare utbyggnad av vindkraft.
  - Klimatbonusen för klimatsmarta bilar återinförs för mindre dyra bilar.
  - Det gröna avdraget breddas till energieffektivisering.
- Konkreta lösningar på landsbygdens problem med drivmedel, infrastruktur och välfärd.

- Kostnaden för drivmedel sänks med 3 kronor per liter för boende på landsbygden.
  - Reseavdraget görs landsbygdsfokuserat.
  - Tillgången till bredband och mobiltäckning förbättras.
  - Svensk livsmedelsförsörjning tryggas med sänkt skatt och stöd.
- Trygghet i hela landet. De generella statsbidragen höjs med 10 miljarder kronor. Rättsväsendet byggs ut i snabb takt. Sveriges förmåga att försvara sig stärks kraftigt.
  - Sverige som internationellt föredöme. Biståndet, inklusive hjälp till Ukraina och klimatbistånd, värnas och mottagande av kvotflyktingar försvaras.

Det svåra ekonomiska läge som Sverige står inför kräver att vi får igång jobben, att vi värnar landsbygden och att vi klarar klimatomställningen. Där gapar regeringens budget tom, svarslös och ansvarslös. Det behövs därför ett kraftfullt liberalt och grönt alternativ som pekar ut en annan och mer hoppfull väg framåt för Sverige.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut.....	5
1 Centerpartiets inriktning för den ekonomiska politiken.....	5
1.1 En allvarlig ekonomisk situation	5
1.2 Behovet av en liberal och tillväxtvänlig ekonomisk politik	6
1.3 Landsbygden behöver leverans – inte tomma löften	8
1.4 Ge alla en chans att bidra till klimatomställningen	10
1.5 Poliser som är närvarande i vardagen.....	12
1.6 Ge kommunerna och regionerna chans att klara välfärden	12
1.7 Jämställdheten kan inte vänta	14
1.8 Ett försvar i Natoklass	15
1.9 Värna Ukraina och världens allra mest utsatta	15
1.10 Ett kraftfullt liberalt och grönt alternativ i den ekonomiska politiken	16
2 Inkomster och skatter	19
2.1 Skatt på förvärvsinkomster – förvärvsinkomstbeskattning	19
2.2 Skatt på förvärvsinkomster – socialavgifter m.m.	25
2.3 Skatt på konsumtion m.m.	28
2.4 Skatt på kapitalanvändning – företagsskatter	30
2.5 Inkomstberäkning	33
3 Utgifter	37
3.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	39
3.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	41
3.3 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution	43
3.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	45
3.5 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	49
3.6 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap	51
3.7 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.....	54
3.8 Utgiftsområde 8 Migration	57
3.9 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	59
3.10 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	65
3.11 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	67
3.12 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	68
3.13 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	70
3.14 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	76
3.15 Utgiftsområde 15 Studiestöd	80
3.16 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	81
3.17 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	89

3.18 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	93
3.19 Utgiftsområde 19 Regional utveckling	98
3.20 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	99
3.21 Utgiftsområde 21 Energi.....	104
3.22 Utgiftsområde 22 Kommunikationer	107
3.23 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	114
3.24 Utgiftsområde 24 Näringsliv	118
3.25 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	123
3.26 Utgiftsområde 26 Statskuldräntor m.m.	125
3.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen.....	126
4 Offentliga finanser.....	127
4.1 Utgiftstak	127
4.2 Kommunsektorn	127
4.3 Staten	127
4.4 Den offentliga sektorns finanser	129

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.
2. Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2023–2025 enligt förslaget i tabell 34 i motionen.
3. Riksdagen beslutar om fördelning av utgifter på utgiftsområden och övriga utgifter för 2023 enligt förslaget i tabell 5 i motionen.
4. Riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområden för 2024 och 2025 enligt förslaget i tabell 6 som riktlinje för regeringens budgetarbete.
5. Riksdagen godkänner beräkningen av inkomsterna i statens budget för 2023 enligt förslaget i tabell 3 i motionen och ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med lagförslag i överensstämmelse med denna beräkning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen godkänner den preliminära beräkningen av inkomster i statens budget för 2024 och 2025 enligt förslaget i tabell 4 i motionen som riktlinje för regeringens budgetarbete.

1 Centerpartiets inriktning för den ekonomiska politiken

1.1 En allvarlig ekonomisk situation

Sverige står just nu inför en allvarlig ekonomisk situation. Stagflation, hög inflation kombinerat med minskande BNP, kommer av allt att döma prägla både Sverige och hela västvärlden det kommande året. Centralbanker runtom i världen, även Riksbanken, tvingas nu kraftigt höja räntorna för att bemästra den höga inflationen. Den ekonomiska aktiviteten riskerar då att bromsa in kraftigt och sätta press på de svenska hushållen som i en internationell jämförelse är högt belånade. Hushållens konsumtion kan därmed antas minska. Arbetslösheten, som sjunkit alltsedan pandemin, förväntas nu stiga igen. Många människor förblir långvarigt utanför arbetsmarknaden. Risken finns nu att vissa grupper som sedan pandemin sett en allt bättre arbetsmarknad återigen får svårt att få sitt första jobb, trots att det samtidigt finns fortsatt brist på kompetens i många branscher. Om ränteläget fortsätter att stiga brant finns samtidigt en överhängande risk för prisfall på de högt belånade och högt värderade bostads- och fastighetsmarknaderna, något som i sin tur har potential att förvärra krisen ytterligare.

Samtidigt har rusande bränsle- och elpriser skapat en stor utsatthet på den svenska landsbygden för bilberoende personer, inte minst bland dem med små ekonomiska marginaler och få alternativ i form av kollektivtrafik. Många landsbygdskommuner kommer samtidigt att få en försämrad ekonomi, med risk för besparingar inom vård, skola och omsorg, trots att behoven förblir stora. Den svenska försörjningstryggheten av mat, som påverkar allt från matpriser till vårt totalförsvar, är också utsatt när våra bönder hanterar kostnadschocker på gödsel, foder, el och bränsle i kölvattnet av Rysslands krig mot Ukraina.

Medan priserna på fossil energi rusar, ser vi samtidigt hur klimatkrisen tar sig alltmer direkta uttryck, med extremtemperaturer och extremväder. Behovet växer miljömässigt, ekonomiskt och säkerhetspolitiskt att skapa möjligheter för människor och företag att frigöra sig från dagens beroende av fossil energi. Sverige måste visa vägen för att EU, USA, Kina och de stora utsläppsländerna gemensamt ska kunna undvika en klimatkatastrof de kommande årtiondena.

Sverige kämpar också fortsatt med gängkriminalitet och otrygghet i utsatta områden. Det finns ett skarpt behov av fler och närvarande poliser som förmår bryta upp gängen, samtidigt som grova brott behöver utredas och beivras snabbare och effektivare än idag. Det behövs också förebyggande insatser i skola och socialtjänst som vänder utvecklingen i våra alltför många utsatta områden.

Den ryska diktaturens fasansfulla invasion av Ukraina har skapat ett fruktansvärt mänskligt lidande och materiell förödelse, trots att det ukrainska folket i sin kamp för överlevnad och frihet förmått slå tillbaka angriparen. I nästa steg har Rysslands krig mot Ukraina förvärrat säkerhetsläget i Europa dramatiskt och understryker det akuta behovet av en snabb upprustning av det svenska försvaret. Det behövs också mer och tyngre vapen samt större humanitär hjälp till Ukraina.

Svensk ekonomisk politik står därmed inför en svår balansgång. Det finns många behov att möta men samtidigt en risk för att en alltför expansiv finanspolitik förvärrar inflationsläget och tvingar Riksbanken till ytterligare räntehöjningar. Det är viktigt att värna långsiktigt sunda statsfinanser och det finanspolitiska ramverket, som under de senaste åren chockats av ett mycket stort antal tillfälliga insatser och extra ändringsbudgetar till följd av pandemin och Rysslands angrepp mot Ukraina. Det krävs därför att finanspolitiken förmår fokusera och prioritera.

1.2 Behovet av en liberal och tillväxtvänlig ekonomisk politik

I det svåra ekonomiska läge som vi befinner oss i hade Sverige tjänats väl av en liberal ekonomisk politik, som satsar på jobb och företagande, som ger konkreta lösningar för människor som bor på landsbygden och som förstärker klimatomställningen. Tyvärr lyser sådana förslag med sin frånvaro i den nya regeringens politik. I stället för kraftfulla satsningar på jobb och företagande satsas resurser på en höjning av a-kassan som drastiskt försvagar arbetslinjen. För landsbygden sviks löften om konkreta insatser för att hantera bränslesituationen.

På klimatsidan avskaffas de mest kraftfulla incitamenten att styra om fordonsflottan till utsläppsfria bilar, medan inblandning av biobränsle i tanken motarbetas. Klimatutsläppen väntas nu stiga i stället för att minska. Sverige överger sin historiska roll som ledare och föredöme i klimatpolitiken.

1.2.1 Jobbpolitik på riktigt

Hur många nya jobb som småföretagen förmår skapa är avgörande för hur snabbt Sverige kan ta sig ur krisen och hur mycket resurser som därigenom kan skapas till välfärden de kommande åren. Därför behövs en liberal ekonomisk politik som prioriterar motorn i svensk ekonomi: företagsamheten och tillväxten.

1.2.2 Sänkt, inte höjd, skatt på jobb och företagande

För att underlätta för växande företag att anställa trots krisen, och att anställa även personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, måste arbetsgivaravgifterna sänkas. I synnerhet gäller det för de minsta företagen som ger många arbetslösa sitt första jobb, och för unga och lågavlönade, som behöver detta första jobb för att komma in på arbetsmarknaden trots en vikande konjunktur. De lägre arbetsgivaravgifterna på unga har bidragit till att ungdomsarbetslösheten fallit tillbaka efter pandemin med cirka 10 procentenheter.

Samtidigt som arbetslösheten i början av 2023 väntas stiga brant, inte minst för ungdomar, föreslår regeringen att arbetsgivaravgifterna på att anställa just unga ska höjas kraftigt, med 11,7 procentenheter. De föreslår också att den nu gällande skattesänkningen för de minsta företagens andra anställda ska avskaffas.

Centerpartiet föreslår istället att arbetsgivaravgiftsnedläggningen för unga förlängs, så att den gäller under hela krisåret 2023 och första halvan av 2024. Så kan vi förstärka ungas möjligheter att få jobb i kristider och undvika att ungdomsarbetslösheten återigen stiger till mycket höga nivåer.

Därefter föreslår vi att en långsiktig och permanent lösning skapas, där skattebördan för att anställa de med lägst inkomster sänks. Det som främst anses försämra effekten av olika former av sänkta arbetsgivaravgifter är att skattesänkningarna är för generella, och inte fokuserar tillräckligt på att göra utsatta grupper anställningsbara, samt att sänkningarna är tillfälliga och därmed inte skapar långsiktiga möjligheter för personer att bli anställda till lägre kostnad.

Centerpartiet föreslår därför att de lägre arbetsgivaravgifterna för unga i nästa steg växlas över till en bredare sänkning av arbetsgivaravgifterna för dem som har lägst löner. Arbetsgivaravgifterna halveras för löner upp till 22 000 kronor i månaden, en skattesänkning som sedan fasas ut upp till och med lönenivåer på 25 000 kronor i månaden. En sådan sänkning riktas mot personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och skapar en möjlighet för de som idag inte kommer i anställning att göra det. Samtidigt fasas nedsättningen automatiskt ut i takt med att en person, genom ökad yrkesvana och erfarenhet, kommer upp i lönenivå.

Ett annat sätt att öppna upp arbetsmarknaden för de som idag står utanför är att skapa en ny form av anställning. Centerpartiet var, inom ramen för det så kallade januariavtalet, drivande i införandet av etableringsjobb. Etableringsjobb möjliggör för företag att anställa nyanlända och långtidsarbetslösa till en låg kostnad under två år.

Företag som saknar kollektivavtal, ofta små företag som spelar en viktig roll för att utsatta på arbetsmarknaden ska få sitt första jobb, är dock uteslutna från den nya anställningsformen. För att möjliggöra för fler småföretag att bidra till jobbskapandet för nyanlända och långtidsarbetslösa vill Centerpartiet att etableringsjobben breddas. Eftersom små företag står för huvuddelen av alla nyskapade jobb är potentialen stor för en sådan åtgärd, samtidigt som den netto kostar lite, då personer som omfattas går från mer kostsamma bidrag.

1.2.3 Minskad regelbörda

Regelbördan fortsätter att växa för svenska företag och hämmar svensk ekonomisk utveckling. Regelbördan beräknas belasta svenska företag, inte minst små företag, med sammantaget tiotals miljarder kronor i ökade kostnader. Flera försök har de senaste årtiondena gjorts för att minska antalet regler. Under perioder, som exempelvis under

alliansregeringen, har detta arbete varit framgångsrikt. Men alltför ofta glöms regel-förenklingsarbetet bort, och regelbördan tillåts öka igen.

Regelrådet har en för svag roll, med för få verktyg, för att begränsa en växande regelbörda. För att kontinuerligt kunna värna och granska regelbördan för svenska företag föreslås därför Regelrådet bli en egen myndighet, med egna utredningsresurser. I denna budgetmotion föreslår Centerpartiet också kraftigt förenklade regler för enskilda näringsidkare.

Centerpartiet vill på sikt också införa en ny företagsform för enpersons företag, mikro företag, som gör det möjligt att enkelt pröva sin affärsidé. Det kan vara en nyanländ företagare som inte hunnit sätta sig in i den svenska skattebyråkratin, eller personer som vill vara egna företagare på digitala plattformar. Gemensamt för många mikro företagare är att de vill ha möjlighet att arbeta ihop till samma sociala förmåner som anställda, vilket är svårt för egenföretagare. Förslaget för mikro företag är tänkt att lösa dessa problem genom att skapa en enklare, men inte lägre, beskattning som schablonmässigt baseras på företagets omsättning.

1.2.4 Förbättrad matchning i ett svårt läge

På den svenska arbetsmarknaden råder, trots den vikande konjunkturen, fortfarande arbetskraftsbrist i många sektorer, inte minst inom industrin i norra Sverige och vissa delar av tjänstesektorn. Kombinationen av höga bristtal och relativt hög arbetslöshet indikerar att det fortsatt finns stora matchningsproblem.

En viktig del i en förbättrad matchning är det historiska nya huvudavtal mellan arbetsmarknadens parter som trädde i kraft den 1 oktober. Det nya huvudavtalet gör lagen om anställningsskydd (LAS) mycket mer flexibel, vilket möjliggör fler anställningar i mindre företag men också större rörlighet på arbetsmarknaden. Avtalet skapar också helt nya möjligheter till omställning och möjlighet att studera och vidareutbilda sig mitt i livet. Dessutom förstärks parternas hjälp till anställda som tvingas byta jobb. Från olika håll förbättras därmed matchningen.

Det är dock viktigt att varje krona av statliga insatser för att hjälpa arbetslösa verkligen leder till att fler matchas till jobb. Det är därför reformeringen av Arbetsförmedlingen inlett, där arbetslösa ska få hjälp från effektiva, fristående och resultatbaserade aktörer, som belönas efter hur snabbt och hur långsiktigt de förmår sätta arbetslösa i jobb. Högst ersättning ska ges till den aktör som matchar de som har svårast på arbetsmarknaden till jobb. Trots att reformeringen inte genomförts fullt ut har en mindre del av de arbetslösa redan fått hjälp via de fristående matchningstjänster som införts under mellantiden. Av dessa har en mycket hög andel kommit i arbete. Alltför få av de arbetslösa får dock tillgång till en sådan matchningstjänst. Centerpartiet har också krävt att Arbetsförmedlingen i högre grad ska vara lokalt närvarande i hela landet och värnar lokala framgångsrika samarbetsprojekt med kommuner. Inte heller dessa delar har dock prioriterats och stärkts på det sätt som Centerpartiet krävt i samband med reformeringen. Sammantaget är det hög tid att denna skevhet i arbetsmarknadspolitiken rättas till, så att fler arbetslösa nås av effektiva insatser och kommer i arbete.

1.3 Landsbygden behöver leverans – inte tomma löften

De snabbt stigande bränslepriserna har pressat många hushåll på den svenska landsbygden som är beroende av bilen för att ta sig till arbetet, åka till matbutiken och skjutsa

barn till skola och fritidsaktiviteter. Höga elpriser har också bidragit till minskade marginaler. Samtidigt kommer konjunkturedgången påverka många mindre kommuners ekonomi kraftigt. Svensk matförsörjning är hotad sedan Sveriges bönder pressats hårt av extrema gödsel- och foderpriser till följd av Rysslands krig mot Ukraina.

Den nya regeringen har inte förmått leverera på sina många löften till landsbygden. Istället för det tydliga löftet om sänkta dieselpriser vid pump med 5–10 kronor föreslås en sänkning med 40 öre jämfört med gällande nivåer. Högkostnadsskyddet för höga elpriser skulle ha varit på plats i november men dröjer fortsatt. I budgetpropositionen finns heller inte några förslag om att förstärka krisstödet till Sveriges bönder eller långsiktigt förstärka jordbrukets konkurrenskraft.

Därför behövs nu kraftfulla reformer som stärker landsbygdens villkor. Det går inte att jämföra situationen för den som har utbyggd kollektivtrafik i en större stad med den som är helt beroende av bilen på landsbygden. Politiken måste därför få vara olika, eftersom villkoren är så olika.

1.3.1 Sänk bränslepriset med 3 kronor för landsbygden

Istället för att sänka priset vid pump med en krona för alla, som den nya regeringen vill, vill Centerpartiet sänka det med tre kronor för de som bor på landsbygden. Det ska finnas en rabatt vid pump, knuten till var du bor, på tre kronor per liter upp till ett tak om 1 200 liter. Det motsvarar en körsträcka om cirka 2 000 mil. Nedsättningen ska ske i samarbete med bränsleleverantörerna, så att den sker vid pump för de som är bosatta på landsbygd och har bil. Reformen riktas direkt och kraftfullt till de som har drabbats hårdast av de höga priserna.

På samma sätt ska höjningar i reseavdraget gå till de som inte har något alternativ. Det finns en färdigutredd ny modell för ett avståndsbaserat och färdmedelsneutralt reseavdrag, som vore mer rättvist och som skulle exkludera de som kortpendlar med bil till storstäderna. Regeringen vill däremot behålla och höja reseavdraget i sin nuvarande form, där en mycket stor andel av avdraget går till kortpendlare i städerna. Centerpartiet vill istället göra en landsbygdsfokuserad förstärkning av reseavdraget, genom att exkludera kommunerna i och runt våra tre storstäder. Därigenom kan vi höja milersättningen för de som har långt till jobbet och inte har kollektivtrafik, från 18:50 kronor till 30 kronor per mil, 5 kronor mer än regeringen. På sikt och när de offentliga finanserna så medger anser Centerpartiet fortsatt att reseavdraget bör reformeras och bli avståndsbaserat och färdmedelsneutralt.

1.3.2 Stärkt välfärd och infrastruktur

Landsbygdsbor behöver dock mycket mer än att kunna tanka bilen. I hela landet drabbas nu många kommuner och regioner av att intäkterna sinar och utgifterna stiger. Centerpartiet föreslår därför att de generella statsbidragen ökar med 10 miljarder kronor år 2023, vilket är 4 miljarder kronor mer än regeringen. Vi vill inte öronmärka pengarna, som regeringen gör, eftersom utmaningarna är så olika i olika delar av landet. Hur pengarna används måste bestämmas lokalt. Det behöver samtidigt satsas mer på fler och bättre bemannade vårdcentraler nära människor på landsbygden.

På många platser på den svenska landsbygden är tillgången till bredband och mobil-
täckningen kraftigt eftersatta. Det behövs underhåll, belysning och plogning av mindre vägar och enskilda vägar.

1.3.3 Säkra försörjningstryggheten av livsmedel

Svensk försörjningstrygghet av livsmedel är avgörande både för matpriserna och för vårt totalförsvaret. Sveriges bönder hotas dock av att priserna på gödsel och foder har rusat, efter Rysslands invasion av Ukraina. Centerpartiet vill stärka svenska bönders konkurrenskraft genom ett kraftfullt stödpaket. Under 2022 har Centerpartiet tillsammans med de partier som nu utgör riksdagsmajoriteten lagt tillkännagivanden om att den svenska regeringen ska driva möjligheten till ökat stöd till Sveriges bönder, något som EU i somras gjorde möjligt. Tyvärr verkar sådana efterlängtade och nödvändiga stödpaket nu ha glömts bort och inget ytterligare stödpaket föreslås. Den nedsättning av skatten på diesel som används i svenskt jord- och skogsbruk, som Centerpartiet förhandlade fram, föreslås förlängas i ett halvår. Det är bra. Men Sveriges bönder behöver långsiktigt förbättrade villkor. Centerpartiet föreslår därför att nedsättningen framöver omvandlas till ett permanent jordbruksavdrag. Det hade stärkt det svenska jordbrukets konkurrenskraft samtidigt som klimatomställningen hade påskyndats.

1.4 Ge alla en chans att bidra till klimatomställningen

Den samlade expertisen på FN:s klimatmöte COP 27 i Sharm-el-Sheikh i november kunde konstatera att världen inte längre kan undvika en uppvärmning med 1,5 grader och nu måste påskynda klimatarbetet för att undvika en uppvärmning med över 2 grader. Redan under 2022 har en rad naturkatastrofer drabbat världen, kopplade till extremväder och den globala uppvärmningen. Miljontals pakistanier förlorade sina hem i den stora översvämning som drabbade landet och en värmebölja i Indien ledde till smältande asfalt på vägarna och förlorade skördar. I detta klimatnödläge, då Sverige måste mana världens ledande ekonomier att snabbt minska sina utsläpp, har den svenska regeringen på kort tid monterat ned några av de viktigaste klimatåtgärderna, med följden att de svenska klimatutsläppen förväntas öka.

1.4.1 Återinför klimatbonusen för bilar under 500 000 kronor

Klimatbonusen för bilar har varit en av Sveriges mest framgångsrika klimatåtgärder och bidragit till att andelen laddbara bilar nu utgör mer än hälften av alla nyregistrerade bilar. Regeringen har dock, med bara ett dygns varsel, dragit in klimatbonusen men behållit den förhöjda fordonsskatt som har använts för att finansiera klimatbonusen. Samtidigt som det planeras för gigafabriker för batteriproduktion i Sverige stoppar man nu ett stort antal familjers möjlighet att ha råd att köpa en laddbar bil.

Centerpartiet vill därför återinföra klimatbonusen men begränsa den till bilar som kostar mindre än 500 000 kronor. Därmed fokuseras bonusen till de mindre dyra bilarna, där risken är större att köparna inte har råd.

1.4.2 Ge alla möjlighet att maximera energibesparingarna

På 1990-talet lyckades Sverige med ett särskilt bidrag få i princip alla gamla oljepannor utbytta. Idag är det de hundratusentals svenska villor som är beroende av direktverkande el som behöver en motsvarande chans att ersätta eller komplettera sina element med mer energieffektiv uppvärmning. Det är dessa hushåll som drabbats av de mest extrema elräkningarna under 2022. Många hushåll har idag fortfarande inte råd att byta till

värmepump, trots att de vet att det lönar sig på sikt givet de mycket höga elpriserna och att elpriserna mildras när alla gemensamt minskar elkonsumention.

Samtidigt har det så kallade gröna avdraget, som liknar ett vanligt rotavdrag men beviljas för installation av exempelvis solceller och laddboxar, varit mycket framgångsrikt och bidragit till klimatomställningen. Centerpartiet vill därför kraftigt utvidga det gröna avdraget till att också inkludera energibesparande åtgärder för att bland annat minska antalet hus som värms upp med enbart direktverkande el. Utöver värmepumpar ska Energimyndigheten ges ansvar för att upprätta en lista över andra energieffektiveringar, vattenbesparande åtgärder och smarta hem-applikationer som bör inkluderas i det gröna avdraget.

1.4.3 Förstärk den gröna industrin

Sverige befinner sig i en våg av ny grön industrialisering, med produktion av fossilfritt stål och gruvinindustri, batterifabriker och biobaserad kemiindustri. Ett avgörande stöd för detta har varit det statliga Industrilivet. Centerpartiet föreslår i denna budgetmotion ytterligare förstärkningar av detta initiativ.

1.4.4 Kapa hindren för utbyggnaden av vindkraften

Gemensamt för de gröna industrisatsningarna är att de kräver mer fossilfri el i närtid. Den el som finns tillgänglig att bygga ut de närmaste åren är främst land- och havsbaserad vindkraft, som med dagens elpriser är lönsam. Potentialen finns att fördubbla kraftproduktionen till 2030, men utbyggnaden av vindkraften bromsas av långa tillståndsprocesser för både själva kraftverken och anslutningarna. Att åtgärda detta och snabbt bygga ut elproduktionen borde vara en av politikens högsta prioriteringar.

Centerpartiet vill öka Sveriges elproduktion med minst 50 TWh fram till 2026. En kriskommission bör tillsättas för att korta tillståndsprocesserna för land- och havsbaserad vindkraft, inklusive nödvändiga anslutningskablar, till maximalt två år, från ansökan till första spadtag.

En viktig faktor för att få mer vindkraft på plats är att stärka den lokala acceptansen för både vindkraft och nätutbyggnad. En förutsättning för att få fler kommuner att säga ja till nya etableringar är att ett system för lokal ersättning införs, både för kommuner och för närboende, och att förslagen från den utredning om ersättning som nu pågår genomförs snarast. Centerpartiet vill också regionalisera fastighetsskatten för industri- och elproducerande fastigheter, så att de berörda regionerna får del av intäkterna.

1.4.5 Ta bort skatten på solex

Det finns just nu en stor efterfrågan på energin från solex, som går att bygga på allt från lador på landsbygden till sjukhustak och hyreslängor i storstaden. Totalt beräknas solenergi även i Sverige kunna bidra med kostnadseffektiv elproduktion motsvarande en tiondel av Sveriges nuvarande produktion. Dock finns en rad skatteregler som begränsar den långsiktiga utbyggnaden av solenergi. För att öka elproduktionen från sol bör skatten på produktion av solex för eget bruk avskaffas och reglerna för de som äger andelar i mindre solcellsanläggningar på flerfamiljshus reformeras så att de harmonierar med de regler som gäller för privatpersoner som installerar och äger egna solpaneler. Det bör också bli enklare att investera i gemensamma solenergianläggningar.

1.4.6 Öka produktionen av svenskt biodrivmedel

Regeringen har meddelat att man avser att minska inblandningen av biodrivmedel i den vanliga dieseln till EU:s miniminivå, i förhoppningen om att detta ska påverka de höga dieselpriiserna. Detta har lett till att planerade miljardinvesteringar, syftande till att använda svensk skogsråvara för att producera konkurrenskraftig grön diesel, lagts på is.

Dessa investeringar bör i stället uppmuntras, för att öka Sveriges oberoende av rysk och saudiarabisk olja och på sikt skapa en ny industrigren som kan förse svenska transporter med grönt biobaserat bränsle. Genom att ta vara på restprodukter från skogsindustrin och jordbruket kan Sverige producera mer drivmedel från förnybara källor. Det behövs en långsiktig strategi för att öka den inhemska biodrivmedelsproduktionen, med målet att Sverige ska bli en nettoexportör. Vidare bör ett investeringsstöd för anläggningar som producerar förnybara drivmedel inom ramen för Industriklivet införas och ett långsiktigt produktionsstöd för ny produktion av biodrivmedel skapas.

1.5 Poliser som är närvarande i vardagen

Sverige måste komma till rätta med den gängkriminalitet som under senare år lett till en lång rad skjutvapendåd. Vi måste öka den trygghets- och kontaktskapande närvaron av poliser i vardagen, på gator, torg och vägar både i utsatta områden och på landsbygden.

Därför måste resurserna till Polismyndigheten förstärkas kraftfullt, för att öka antalet poliser med 10 000 anställda och, på sikt, till en polistäthet i nivå med övriga EU. För att detta ska vara möjligt måste villkoren för poliser förbättras och yrkets attraktivitet stärkas – i synnerhet för de områdespoliser som i vardagen möter ungdomar som är i riskzonen för tung kriminalitet. Dessutom måste hela rättskedjan stärkas, så att gärningsmän som utfört grova våldsbrott grips och lagförs. Inte minst vill vi satsa mer på trånga sektorer, som Nationellt forensiskt centrum och Sveriges Domstolar, så att de kan rekrytera den kompetens de behöver för att skjutningar och brott i gängkriminella miljöer kan utredas utan dröjsmål.

Lika viktigt är det förebyggande arbetet, där utsatta områden lyfts genom fokus på skolor som förmår erbjuda unga en livsresa, där socialtjänsten kan vara proaktivt uppsökande hos familjer med unga på glid och där fastighetsägare ges möjlighet och stöd från polisen att avhysa hyresgäster som bedriver kriminell verksamhet med lägenheten som bas. Utsatta områden behöver också en större blandning av hyresrätter och ägt boende samt en mer småföretagsvänlig och trygg stadsmiljö.

1.6 Ge kommunerna och regionerna chans att klara välfärden

Kommunerna och regionerna har under pandemin utsatts för svåra påfrestningar, men också sett en kraftfull expansion av statliga tillskott för att klara vården, skolan och omsorgen. Med inflationskrisen kommer nya utmaningar, med snabbt stigande kostnader och lägre skatteintäkter. De stora tillfälliga insatser som krävdes för att hjälpa kommunerna att möta pandemin avslutas nu och kommunerna måste finna en ny balans i ett pressat konjunkturläge. Situationen är dock mycket olika i olika delar av landet.

Det är ett problem att kommunerna under de senaste årtiondena fått allt fler styrda och detaljerade, så kallade riktade, statsbidrag istället för generella medel från staten. Under 2021 fanns hela 181 riktade bidrag. Kommunerna får svårt att styra medlen dit de lokala behoven är som störst, vare sig det handlar om att stärka skolan, omsorgen eller

vården. Mindre kommuner tvingas ibland avstå från riktade satsningar eftersom det är svårt att hantera och redovisa riktade bidrag på mindre summor för mycket specifika ändamål. Var och en kan de statliga riktade satsningarna verka lovvärda när de lyfter olika angelägna prioriteringar, men sammantaget försvårar de för en välfärd anpassad efter kommuninvånarnas lokala utmaningar.

I denna budgetmotion görs därför en stor ansträngning att omprioritera riktade statsbidrag till förmån för generella statsbidrag. I gengäld kan dessa generella statsbidrag, som kommunerna själva kan styra, öka kraftigt i det svåra läge välfärden nu står inför, med totalt 10 miljarder kronor.

1.6.1 Vård nära dig

För Centerpartiet måste vård och omsorg alltid utgå från den enskilda människans behov, där närhet och tillgänglighet står i centrum. Rätten till självbestämmande och inflytande över den vård och omsorg som ges måste gälla såväl unga som gamla, friska som sjuka. Därför värnar Centerpartiet den enskilda patientens rätt till valfrihet.

I denna budget görs dels en kraftfull satsning för att kommuner och regioner ska få resurserna att hantera och prioritera de många behov som finns kvar efter pandemin, dels satsas särskilt på den eftersatta primärvården på landsbygden, där tillgängligheten fortfarande är för låg.

Samtidigt har Centerpartiet varit drivande för att stärka vårddyrkets status, för att därigenom rekrytera och behålla medarbetare, genom så kallade karriärtjänster för sjuksköterskor och undersköterskor och utbildningar för chefstjänster.

1.6.2 Skola med fokus på kvalitet

Skolan är den viktigaste grunden för varje människas möjligheter att förverkliga sina drömmar och bygga ett självständigt liv. Därför måste varje skola ge varje elev de bästa förutsättningarna för att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Ingen elev får lämnas efter. Det är en grundbult i samhällets uppdrag att se till att alla elever, oavsett bakgrund och postnummer, ska få bästa möjliga utbildning. Därför måste högt ställda kvalitetskrav på undervisning, ledning och långsiktighet gälla för alla skolor, oavsett huvudman.

Skolvalet är centralt för att elever och vårdnadshavare ska kunna påverka sin skolgång och välja den skola som ger bäst förutsättningar för den enskilda eleven. På många platser är möjligheten att gå i en lokal byskola avgörande för elevernas och bygdens utveckling. Skolor som är framgångsrika i arbetet med att höja alla elevers resultat måste ha möjlighet att utöka sin verksamhet och ta emot fler elever. Men valet måste vara rättvist och lika för alla. Alla måste få möjlighet till ett aktivt skolval. Köer ska inte användas eller utformas så att de exkluderar familjer som inte har kunnat sätta sina barn i kö tidigt. Skolor får aldrig konkurrera med glädjebetyg, utan betygen måste grundas på objektiv och extern kontroll. På så vis kan skolvalets positiva potential att lyfta elever utnyttjas fullt ut.

Sveriges elever har rätt till en utbildning som leder till jobb och ger en bildningsgrund som utökar individens möjligheter i samhället och den personliga friheten. Skolan ska, förutom att utgå från läroplanens och kursplanernas mål, lägga en stabil grund för elevernas kommande etablering på arbetsmarknaden. Därför är utbildningsväsendets koppling till arbetsmarknaden av central betydelse. Sveriges utbildningssystem behöver svara upp mot arbetsmarknadens efterfrågan på kompetent arbetskraft. Samtidigt finns

en akut brist på lärare i svensk skola, en brist som är tydlig över hela landet och som väntas förstärkas i takt med att barnkullarna blir allt större. Fler yrkesutbildningar bör bli yrkescollege och lärlingsutbildningarna bör ta fasta på systemet för teknikcollege. Vidare bör lärlingsutbildningarna breddas till fler områden, exempelvis inom den offentligfinansierade välfärden.

1.6.3 Stärka civilsamhällets roll

Civilsamhället i form av idéburna organisationer, idrottsrörelse, bildningsförbund och andra folkrörelser spelar dagligen en central roll för att knyta människor samman lokalt, skapa kultur och social gemenskap, stärka folkbildning och förvalta och utveckla vårt kulturarv. Det bidrar effektivt till att fånga unga människor och ge dem ett positivt sammanhang där de kan utveckla sina talanger. Civilsamhället skapar verklig integration och nätverk som motverkar utanförskap och kriminalitet. I samband med flyktingvägen från Ukraina har civilsamhällets organisationer också mött upp och spelat en avgörande roll för att möta familjer i nöd och ge dem en fungerande tillvaro i Sverige.

Det är viktigt att de resurser staten satsar på civilsamhället granskas noga, och att inga medel går till organisationer som inte fullt ut ställer upp på grundläggande principer om demokrati, jämställdhet och alla människors lika värde. Men i många fall bär en krona av offentliga resurser till civilsamhället mycket längre än vad statliga insatser förmår, därför att det ideella engagemanget kan nå medmänniskor mer direkt. Vi vill därför förstärka stödet till civilsamhället med en bred satsning med fokus på folkbildning, idrottsrörelse, integration och kultur.

1.7 Jämställdheten kan inte vänta

1.7.1 Stärk kvinnors ekonomiska oberoende

Vi måste komma till rätta med löneskillnader, den ojämlika fördelningen av föräldraledighet, deltidsarbete och de strukturer som begränsar kvinnor från att starta och driva företag. Det får långtgående negativa ekonomiska effekter för kvinnor. Att föda barn ska inte stå i vägen för karriären och föräldraskap ska inte vara en ekonomisk fälla för kvinnor. Därför vill vi reformera föräldraförsäkringen för en mer jämställd, enkel och tydlig föräldraförsäkring anpassad till vårt moderna samhälle och arbetsliv. Vi vill också uppvärdera statusen på kvinnodominerade yrken och förbättra arbetsvillkoren inom offentlig sektor. Även kvinnors företagande behöver främjas, med trygghets-system anpassade till företagares villkor och en mer jämställd fördelning av det offentliga riskkapitalet.

När kostnaderna för el, mat, bränsle och bostadsräntor ökar är det också många som får det tuffare ekonomiskt. Bland de som drabbas hårdast är de cirka 145 000 ensamstående föräldrar som tar emot underhållsstöd, varav drygt 80 procent är kvinnor. Därför vill Centerpartiet stegvis höja underhållsstödet de kommande åren.

1.7.2 Stärk kampen mot mäns våld mot kvinnor

Kvinno- och tjejjourerna gör ett ovärderligt arbete för att hjälpa flickor och kvinnor i utsatta situationer. De måste ges starka och långsiktiga ekonomiska förutsättningar. Samtidigt måste det ske en ytterligare förstärkning av Nationellt centrum för kvinnofrid.

1.7.3 Förstärkt arbete mot prostitution och människohandel

I kölvattnet av pandemin och kriget i Ukraina riskerar utsatta kvinnor att falla offer för människohandel och prostitution. Arbetet med att fånga upp människor som utsätts för människohandel behöver därför växlas upp. Jämställdhetsmyndigheten, som nationellt ansvarig för arbetet mot människohandel, kan och bör utveckla samverkan mellan myndigheter och andra aktörer och bistå myndigheterna med viktigt metodstöd och kompetensutveckling. Insatser behöver förstärkas inom ramen för det operativa nätverket mot prostitution och människohandel och specifikt det nationella stödprogrammet, som handfast kan arbeta för att fånga upp offer för människohandel. Regionkoordinatorerna har en nyckelroll i det förebyggande arbetet ute i landet och finns på tio orter i samtliga sju polisregioner i Sverige. Men de behöver bli fler. Informationsinsatserna bör skalas upp ytterligare, genom att inrätta en nationell stödtelefon dit fler kan vända sig.

1.8 Ett försvar i Natoklass

Det radikalt förändrade säkerhetsläget efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, och Sveriges Natoansökan, ställer helt nya krav på en snabb upprustning av det svenska försvaret. Centerpartiet har under lång tid varit pådrivande för att öka resurserna till såväl det militära som det civila försvaret. Försvarsanslagen bör senast år 2026 uppgå till två procent av BNP, enligt den bedömning som presenterats av Försvarsmakten. Det är en nödvändighet utifrån det nya säkerhetsläget och vad våra samarbetsländer förväntar sig.

Försvaret av Sverige sker dock inte enbart med det militära försvaret. Hela samhällets krisberedskap, och det civila försvaret, är omistliga delar av totalförsvaret. Centerpartiet har under lång tid varit pådrivande för ökade resurser till det civila försvaret. I behandlingen av budgetpropositionen för 2022 var Centerpartiet det enda parti som föreslog förstärkningar av kommunsektorn, för att kunna hantera de ökade uppgifter som åläggs sektorn som en del av satsningar på det civila försvaret. Det är glädjande att sådana satsningar på det civila försvaret nu föreslås av den nya regeringen och vi kommer bevaka att denna ambitionshöjning verkligen genomförs.

1.9 Värna Ukraina och världens allra mest utsatta

Utmaningarna i Sverige må vara stora, men de går inte att jämföra med det ukrainska folkets kamp för överlevnad och frihet. Ukraina behöver nu akut mer humanitär hjälp för att hantera krigets förödelse. Enligt Internationella valutafonden (IMF) krävs motsvarande 40 miljarder kronor i månaden för att finansiera de mest akuta behoven. Kriget har också skapat en global matkris; enligt FN hotas en miljard människor av svält. Samtidigt har naturkatastrofer kopplade till klimatkrisen drabbat miljontals människor. Det är obegripligt att den nya regeringen i just det läget drar ned biståndet med 7,3 miljarder kronor och säger nej till de allra mest nödställda flyktingarna, de 5 000 kvotflyktingarna. Ska Sverige kunna stå rakryggat och begära mer av andra, måste vi åtminstone ta ansvar för vår andel av hjälpen och stå fast vid enprocentsmålet för biståndet.

1.10 Ett kraftfullt liberalt och grönt alternativ i den ekonomiska politiken

I det kärva ekonomiska läge som Sverige befinner sig i behöver politiken prioritera och fokusera på det som är viktigt på riktigt. Vi måste satsa på tillväxtkrafterna, på motorn i den svenska ekonomin, de växande företagen och människors incitament att arbeta. Vanliga hushåll måste kunna tro på att Sverige klarar att växa grönt och att alla har chansen att göra sig fria från oljeberoendet. På landsbygden behövs handfasta lösningar för att människor ska ha råd att ta sig till jobbet och skjutsa barnen. Detta samtidigt som vi värnar sunda statsfinanser och det finanspolitiska ramverket och undviker att spä på inflation och räntor. Det behövs därför ett kraftfullt liberalt och grönt alternativ som pekar ut en annan, och mer hoppfull, väg framåt för Sverige.

Reformtabell

Tabell 1 Reformtabell

Reformer	2023	2024	2025
Fler i arbete för att möta lågkonjunkturen			
Sänkning av ungas arbetsgivaravgift förlängs	3 600	2 400	
Sänkt arbetsgivaravgift för låga inkomster		3 100	6 200
Ingen arbetsgivaravgift för den andra anställda, fortsatt utvidgat växastöd	84	167	84
Regelförenkling: skatteregler för enskilda näringsidkare		60	60
Förstärkt och fristående regelråd för minskad regelbörda	25	25	25
Ny modell för arbetslöshetsförsäkring	200	300	300
Breddade etableringsjobb	41	52	52
Åtgärder ska nå varje arbetslös, inklusive matchningstjänster	650	500	500
Borttaget fribelopp för att gynna studenters arbetsmöjligheter	10	20	30
Hela Sverige ska leva			
3 kronor lägre pris vid pump på landsbygden	6 300	6 300	6 300
Landsbygdsfokuserat reseavdrag	1 416	1 416	1 416
Matförsörjningspaket, stöd till Sveriges bönder	500	500	500
Förlängd nedsättning av skatt på jordbruksdiesel, växling till permanent jordbruksavdrag		760	760
Biopremie för jordbrukets maskiner	13	106	149
Snabbare bredband och bättre mobiltäckning*	800	800	800
Underhåll och förstärkning av enskilda vägar*	450	200	200
Insatser för stärkt äganderätt i skogen	110	110	110
Grön tillväxt och minskade utsläpp			
Klimatbonus för bilar	2 090	2 636	3 272
Ta bort solskatten	5	5	5
Enklare och snabbare processer för mer vindkraft	100	17	32
Förstärkning av Industriklivet	100	100	100
Investeringsstöd för biodrivmedelsproduktion	50	50	50
Breddat grönt avdrag till energieffektiviseringar	1 000	1 000	1 000
Avskaffad skatt på biooljor	10	10	10
Skötsel av redan skyddade områden	130	130	130

Reformer	2023	2024	2025
Utrikes- och säkerhetspolitik			
Ökat bistånd, bevarande av enprocentsmålet	7 290	7 290	7 290
Kvotflyktingar	386	939	1 276
Stärkt energisäkerhet	50	50	50
Jämställdhet			
Permanent och säkra kvinno- och tjejjourernas finansiering	25	25	25
Förstärkning av Nationellt centrum för kvinnofrid	20	20	20
Fler regionkoordinatorer för arbetet mot människohandel	5	5	5
Höjt underhållsstöd	433	433	433
Trygghet och välfärd			
Höjda generella statsbidrag	4 000	3 000	3 000
Primärvårdssatsning på landsbygden*	500	500	500
Jämförelsetjänst för väntetider, tillgänglighet och kvalitet	30	30	30
Förstärkt elevhälsa	100	100	100
Inkludering av fler särsläkemedel i läkemedelsförmånerna	100	100	100
Kompetenshöjande insatser för yrkesverksamma som möter barn	15	10	10
Stärk studenters psykiska hälsa	8	8	8
Förstärkning av Sveriges Domstolar	50	50	50
Civilsamhällessatsning	225	225	225
Finansiering			
	2023	2024	2025
Diskretionär finansiering			
Avskaffad skattereduktion för medlemsavgift i a-kassa	1 700	1 700	1 700
Borttagna dagar på lägstanivå i föräldraförsäkringen	200	500	700
Avskaffad återhämtningsbonus	1 000	1 000	1 000
Effektivare myndigheter	547	1 222	1 797
Avskaffat tvåbarnstillägg	1 300	1 300	1 300
Borttaget skatteundantag för fossil gas	160	160	160
Återställ beviskrav vid dag 365 i sjukförsäkringen	200	200	200
Omprioritering inom miljöutgifter	100	100	
Omprioritering inom arbetsmarknadspolitiken	650	500	500
Övrig finansiering	470	550	250
Avvisningar av förslag i BP23			
Nej till höjd a-kassa	5 823	6 354	6 640
Effektivisering Regeringskansliet	0	400	400
Nej till folkräkning	75	170	170
Borttaget flyktingundantag i sjuk- och aktivitetsersättning	300	300	300
Omprioritering av vissa riktade statsbidrag	5 404	4 472	3 940
Nej till fritidskort	50	731	792
Ersätt energieffektiviseringsbidrag med grönt avdrag	379	400	400
Omprioritering infrastruktur	1 000		
Nej till tillfällig ineffektiv näringspolitik	132		
Landsbygdsfokusering av reseavdrag och drivmedelsskattesänkning	8 340	8 470	8 470

Reformer	2023	2024	2025
Övriga avvisningar i BP23	3 094	3 602	4 178
Finansiellt sparande jämfört med regeringen	2	-1 419	-2 309
Regeringens finansiella sparande	10 800	23 871	93 654
Finansiellt sparande	10 802	22 452	91 345
Finansiellt sparande, % av BNP	0,18 %	0,35 %	1,36 %

*Inklusive föreslagen satsning i BP23. Nettoökning med 200 miljoner kronor per år.

2 Inkomster och skatter

I detta avsnitt redovisas Centerpartiets förslag till förändringar, jämfört med vad som föreslås i budgetpropositionen för 2023, vad gäller skatter och andra inkomster. Det faktum att budgetmotionen uttrycks i termer av skillnader jämfört med förslaget i budgetpropositionen innebär att en frånvaro av förslag till förändring innebär ett accepterande av förslagen i propositionen.

2.1 Skatt på förvärvsinkomster – förvärvsinkomstbeskattning

2.1.1 Utökad skattereduktion för installation av grön teknik – grönt avdrag

Centerpartiet var drivande i arbetet med att införa en skattereduktion för installation av grön teknik, det så kallade gröna avdraget. Sedan skattereduktionens införande har den visat sig vara mycket populär och bidragit till ett stort antal klimatsmarta investeringar. 2021 beviljades totalt 78 000 ansökningar till ett värde om 1,1 miljarder kronor. Fram till och med september i år har totalt 90 000 ansökningar beviljats, till ett värde om 1,4 miljarder kronor. Dessa summor kan jämföras med den prognostiserade skatteutgiften när skattereduktionen infördes, som uppgick till 198 miljoner kronor.

Reduktionen beviljas i dagsläget för installation av solceller, system för lagring av egenproducerad el och laddningspunkt för elfordon. En majoritet av de skattereduktioner som beviljas inom ramen för det gröna avdraget avser installation av laddpunkter.

Centerpartiet anser att reduktionen bör utvidgas ytterligare, i syfte att bidra till att lösa ett antal klimat- och miljörelaterade problem på ett effektivt sätt.

Avgörande för att dämpa de höga elpriser som väntas i vinter är, förutom att maximera elproduktionen, att minska efterfrågan på el. Det sker enklast genom energi-effektivisering. En viktig del i detta arbete är en effektivare uppvärmning av bostäder som idag värms med direktverkande el. Detta kan exempelvis ske genom installation av olika typer av värmepumpar. Installation av sådana energibesparande värmepumpar och andra energieffektiviserande åtgärder bör därför inkluderas i det gröna avdraget. Energi-myndigheten och Skatteverket bör ges i uppdrag att ta fram en lista på åtgärder utöver nyinstallation av värmepumpar i hus som idag värms med direktverkande el som bör berättiga till skattereduktion.

Kravet om att reduktion för installation av system för lagring enbart beviljas för sådana installationer som avser lagring av egenproducerad el bör tas bort. Även lagring av sådan elenergi som inte är egenproducerad kan bidra till att förbättra effektbalansen och bidra till en jämnare belastning på elnäten. Regeringen bör därför återkomma med förslag om att detta krav slopas.

Utöver ovan nämnda åtgärder finns ett flertal viktiga åtgärder där ett utökad grönt avdrag skulle kunna bidra till ökad resurseffektivitet, minskad elförbrukning eller lägre drivmedelskostnader. Centerpartiet vill därför även utvidga avdraget till vattensnåla produkter, smarta hem-applikationer, solvärme samt konvertering av bilar till gas eller etanol.

Utvidgningarna väntas sammantaget innebära att statens skatteintäkter minskar med 1 000 miljoner kronor per år från och med år 2023.

2.1.2 Utvidgade regler om lättnad i beskattningen av personaloptioner

De senaste åren har reglerna för beskattning av personaloptioner blivit mer förmånliga. I budgetpropositionen för år 2022 (prop. 2021/22:1) föreslogs att regelverket utvidgades till att omfatta företag med färre än 150 anställda, i stället för som tidigare 50 anställda. Också gränsvärdet för högsta nettoomsättning eller balansomsättning föreslogs höjas. Även om förändringarna utgör ett steg i rätt riktning, är de inte tillräckliga på längre sikt. Andra länder, som exempelvis Storbritannien, har tidigare lyckats få än mer generösa regler godkända inom ramen för EU:s statsstödsregler. Centerpartiet uppmanar därför regeringen att återuppta dialogen med kommissionen, för att få till stånd mer konkurrenskraftiga regler vad gäller exempelvis berörda företags storlek.

2.1.3 Förenklad beskattning av enpersons företag

Centerpartiet har under lång tid förespråkat införandet av så kallade ingångsföretag: en företagsform där små enpersons företag, mikroföretag, ges möjlighet att välja att beskattas schablonmässigt baserat på sin omsättning. Denna beskattning skulle ersätta all form av övrig beskattning kopplat till företagandet, såväl inkomstskatt som mervärdesskatt.

Syftet med förslaget är bland annat att låta företagsamma människor pröva sin affärsidé i mindre omfattning och i ett enklare format, innan de startar en reguljär näringsverksamhet. Förslaget är också ämnat att underlätta för människor som har en bra affärsidé men bristande kunskaper om svenska lagar, regler och byråkrati, att snabbt kunna komma igång med ett småskaligt företagande.

Efter förslag från Centerpartiet har frågan utretts. I utredningens betänkande, SOU 2020:37, lämnas förslag om ett ”mikroföretagarkonto”, på vilket alla insättningar föreslås beskattas proportionellt med 30 procent. Utredaren och en rad av de experter som ingick i utredningen konstaterar dock att för att förslaget ska kunna medföra en substantiell förenkling krävs förändringar också inom omsättningsgränsen för mervärdesskatteplikt samt av kraven gällande bokföring och redovisning.

Centerpartiet delar utredarens och aktuella experters bedömning i dessa delar. Centerpartiet vill därför att regeringen skyndsamt analyserar och tar fram förslag om en höjd omsättningsgräns för mervärdesskatteplikt. Denna bör sättas till 150 000 kronor om det inte framkommer starka skäl som talar för att en annan nivå bör väljas. Vidare bör regeringen analysera och ta fram förslag om kraftigt förenklade regler för redovisning och bokföring för företag i aktuellt omsättningsintervall. Det bör noteras att ett förslag enligt ovan kan komma att kräva ett godkännande av EU.

2.1.4 Förenklingar för enskilda näringsidkare

De enskilda näringsidkarna är antalsmässigt Sveriges största företagargrupp och uppgår till ca 800 000 företag. Till hälften består gruppen av företag vars näringsverksamhet baseras på innehav av näringsfastigheter som jord- och skogsbruk samt hyreshus. Dessa företag kan vara ganska stora. Till den andra delen består den av typiska enmansföretag som är små och som om de växer tenderar att byta företagsform till aktiebolag.

Centerpartiet har under lång tid lyft behovet av att reformera skattereglerna för enskilda näringsidkare och handelsbolag. Den 1 september 2020 presenterades utredningen om förenklade skatteregler för egenföretagare, SOU 2020:50. Utredningen innehåller ett huvudförslag och ett alternativförslag som sammantaget skulle ge vissa förenklingar för

företag, men Centerpartiet kan konstatera att förslagen inte når tillräckligt långt. Utredningens förslag, tillsammans med det särskilda yttrande som representanter för näringslivet har presenterat, skulle kombinerat åstadkomma de förenklingar som företagen behöver.¹

Förslagen, som presenteras nedan, är i huvudsak färdigutredda, men visst ytterligare beredningsarbete återstår innan ett genomförande är möjligt. Centerpartiet föreslår därför att ikraftträdande ska vara den 1 januari 2024.

2.1.4.1 Ändrad ordning på företagssparande och räntefördelning

Förslaget innebär att räntefördelningen flyttas ner och kommer sist av de skattemässiga justeringarna. Detta kan förväntas upplevas som en mer naturlig ordning för företagaren. Systematiska skäl motiverar att intäkter, kostnader och möjligheter till företagssparande hålls ihop. Kvarvarande vinstmedel kan sedan tas ut antingen som kapitalinkomst genom räntefördelningen eller som arbetsinkomst genom inkomst av näringsverksamhet. Som också anförs i betänkandet ökar en sådan ordning neutraliteten med aktiebolag, där vinstmedel efter företagssparande kan överföras till ägaren antingen genom utdelning eller lön.

Det kan noteras att alla remissinstanser utom två är positiva till förslaget eller inte har något att erinra mot det. Vidare kan det noteras att denna ändrade ordning av de skattemässiga justeringarna har en framträdande roll i utredningens direktiv. Att regeringen, trots detta, valt att inte gå fram med förslaget är beklagligt.

2.1.4.2 Slopad negativ räntefördelning och slopad särskild post

Det huvudsakliga syftet med reglerna för negativ räntefördelning är att förhindra att privata skulder hänförs till näringsverksamheten. Utredningen konstaterar dock att det kan finnas andra skäl till att det uppkommer negativt kapital i en näringsverksamhet än att privata skulder hänförs dit. Enligt utredningens analys är det mycket som tyder på att just så är fallet. Mot denna bakgrund bör detta regelsystem tas bort. Genom borttagande av negativ räntefördelning förenklas reglerna i sig och då behöver man inte ha kvar de komplicerade reglerna om särskild post, som idag ska förhindra negativ räntefördelning i samband med så kallade benefika överlåtelser.

2.1.4.3 Att räntefördelningen baseras på nettotillgångarna vid utgången av beskattningsåret

Idag bestäms kapitalunderlaget för räntefördelning utifrån förhållanden vid beskattningsårets ingång och kapitalunderlaget för expansionsfond vid beskattningsårets utgång. Det komplicerar skattesystemet och gör det mindre lättöverskådligt. Att kapitalunderlaget bara behöver beräknas vid en tidpunkt ger en kraftig förenkling.

2.1.4.4 Enhetlig behandling av skatteskulder i kapitalunderlaget

Reglerna som styr beräkningen av kapitalunderlaget innebär att skatteskulder och fordringar till viss del behandlas olika. Centerpartiet anser därför att det är rimligt att utredaren föreslår att skatteskulder och fordringar avseende inkomstskatt och

¹ Bartels, Katarina, Krassén, Patrick, Rydin, Urban & Werkell, Ulla (2020), "Särskilt yttrande", *Skattenytt*, nr 10 år 2020.

egenavgifter inte ska behandlas olika beroende på om dessa är debiterade eller inte. En sådan ändring ökar förståelsen för och därmed också legitimiteten i skattesystemet.

2.1.4.5 Slopad tillämpningsgräns för positiv räntefördelning

Idag får positiv räntefördelning göras endast om kapitalunderlaget överstiger 50 000 kronor. Detta gäller även om det finns ett stort sparat fördelningsbelopp. Eftersom tillämpning av reglerna om positiv räntefördelning är frivillig och då det, trots ett litet kapitalunderlag, kan finnas stora sparade fördelningsbelopp som inte kan utnyttjas är det rimligt som utredningen föreslår att positiv räntefördelning får göras så snart det finns ett positivt kapitalunderlag.

2.1.4.6 Skatteförenklingsutredningen

Förenkling av skatteregler har löpande utretts och det finns en stor mängd färdiga utredningsförslag som tyvärr under många år legat i träda. Redan 2014 presenterade den så kallade Skatteförenklingsutredningen, SOU 2014:68, ett flertal förenklingsförslag för enskilda näringsidkare som behöver genomföras. Centerpartiet vill att tre av dessa färdiga förslag genomförs med ikraftträdande den 1 januari 2024. Dessa beskrivs närmare nedan.

2.1.4.7 Nytt stickår

Fastigheter är exempel på ett tillgångsslag som utmärker sig med ofta långa innehavstider. Av förenklings-skäl infördes i samband med att kapitalvinstbeskattningen gjordes evig i slutet av 1960-talet ett så kallat stickår. Med detta menas en tidpunkt då alla fastigheter med längre innehavstid anses förvärvade kombinerat med regler om hur denna anskaffningskostnad ska beräknas. Ursprungligen sattes stickåret till 1914, men detta ändrades till 1952 då den eviga kapitalvinstbeskattningen justerades så att hela kapitalvinsten gjordes skattepliktig i mitten av 1970-talet. Som anskaffningsvärde får användas 150 % av 1952 års taxeringsvärde om inte den verkliga anskaffningskostnaden är högre. Det har nu gått över fyrtio år sedan dagens stickår infördes och förenklings-skäl talar starkt för införandet av ett nytt senare stickår.

Skatteförenklingsutredningen presenterade ett förslag om ett nytt stickår som beräknas som 100 % av 1996 års taxeringsvärde. Utredningens konsekvensanalys visar en statsfinansiell kostnad om 1,5 miljoner kronor. Denna beräkning har kritiserats av Skatteverket, som föreslog att procentsatsen skulle sänkas, från 100 till knappt 70 procent. Skatteverkets antaganden är i stort rimliga och det är viktigt att hålla en balans mellan privatbostadsfastigheter och näringsfastigheter.

Det är av stor vikt för ett samhälle att ha ett regelsystem som underlättar generations-skiften och andra ägarskiften av företag. Många företag och arbetstillfällen riskerar annars att försvinna varje år på grund av komplikationer hänförliga till ägarskiften. Centerpartiet vill därför att ett nytt stickårssystem införs. Systemet bör vara offentlig-finansiellt neutralt. Centerpartiet bedömer därför att det bör införas ett nytt stickår, tentativt baserat på 70 procent av 1996 års taxeringsvärde, från den 1 januari 2024. Justeringar i årtal och procentsats kan behöva göras om den vidare beredningen av förslaget visar att så krävs för att uppnå offentlig-finansiell neutralitet.

2.1.4.8 *Förenklat skogsavdrag och förenklad återföring av skogsavdrag*

Skogsavdragsreglerna, som ska förhindra beskattning av kapitaluttag, ger snabbare skogsavdrag vid rationaliseringsförvärv än vid vanliga förvärv. Begreppet rationaliseringsförvärv är mycket komplicerat och tillämpningen har lett till stor osäkerhet. Ett borttagande av begreppet i reglerna om skogsavdrag ger en betydande förenkling och stämmer väl överens med syftet bakom reglerna, att inte beskatta kapitaluttag.

Vid avyttring av en skogsfastighet ska gjorda skogsavdrag återföras till beskattning. Detta gäller även vid delavyttringar. Reglerna om återföring är oklara och svårtillämpade. Skatteförenklingsutredningens förslag är att reglerna om skogsavdrag vid rationaliseringsförvärv slopas. Skogsavdrag ska generellt få göras med hela den avdragsgrundande skogsintäkten det beskattningsår som fastigheten förvärvas och de följande fem beskattningsåren.

Även reglerna om rationaliseringsförvärv vid omarrondering slopas. Direktavdrag kommer därmed alltid att få göras vid omarronderingar. De föreslagna ändringarna medför omfattande förenklingar för berörda företag.

2.1.4.9 *Återställd förenkling genom höjda beloppsgränser*

Skatteförenklingsutredningen föreslog justering av ett antal beloppsgränser som införts för att undanta småbelopp. Det är bra att ha förenklade regler för småbelopp. Skattefrihet strider mot allmänna skatterättsliga principer och bör undvikas av legitimitetsskäl. Ju högre belopp, desto högre tröskeleffekt. Ersättningen bör därför inte vara skattefri utan beskattas enligt vedertagna principer men på ett så enkelt sätt som möjligt.

Enligt utredningens förslag ska dagens 5 000 kronor bli 35 000 kronor vid marköverföringar enligt fastighetsbildningslagen, dagens 5 000 kronor bli 10 000 kronor vid allframtidsupplåtelser och dagens 600 kronor bli 1 500 kronor vid delägarbeskattade samfälligheter. Genom denna ändring undviks komplicerade beräkningar vid försumbara inkomster.

2.1.4.10 *Sammantagen effekt*

Företagen har behov av att lagstiftningen är stabil och inte ändras för ofta. Det tar tid och är sammantaget en stor kostnad för alla existerande företag som lärt sig att hantera dagens regelverk att lära sig ett nytt regelverk. Detta talar starkt för att genomföra ett stort regelförenklingspaket vid ett enskilt tillfälle. De totalt åtta förslag som presenterats ovan anser Centerpartiet skulle ge betydande förenklingar för alla Sveriges enskilda näringsidkare.

Förslagen ovan bedöms minska den offentliga sektorns inkomster med cirka 60 miljoner kronor per år från och med år 2024.

2.1.5 Ett landsbygdsfokuserat reseavdrag

Centerpartiet anser att reseavdraget bör ersättas med en avståndsbaserad och färdmedelsneutral skattereduktion. Det nya förslaget behöver dock anpassas ytterligare för att rikta sig till personer som saknar kollektivtrafik och är beroende av bilen på landsbygden. Att införa en avståndsbaserad och färdmedelsneutral skattereduktion, utan att missgynna bilister på landsbygden i förhållande till regeringens förslag, innebär i storleksordningen 2,6–4,9 miljarder kronor i minskat finansiellt sparande i ett ansträngt finanspolitiskt

läge.² Samtidigt skulle reformen ha bristande träffsäkerhet när det gäller att stötta människor som drabbats av kraftigt höjda kostnader för arbetspendling.

Sedan regeringen valt att inte gå vidare med det nya reseavdraget, och i det ekonomisk-politiska läge som Sverige befinner sig i, prioriterar Centerpartiet att stötta människor på landsbygden som är beroende av bilen. Av den anledningen föreslår vi att milersättningen inom dagens system för reseavdrag höjs, men enbart för människor som inte bor i storstäder.

Ersättningen föreslås höjas till 30 kronor per mil, dock enbart för de som inte bor i de kommuner som i prop. 2021/22:228 definieras som storstadskommuner, det vill säga ett antal kommuner i Stockholm, Västra Götaland samt Skåne. Förslaget beräknas minska skatteintäkterna med 1 416 miljoner kronor per år, från och med 2023. Förslaget har alltså en något lägre offentligfinansiell effekt än regeringens förslag till förstärkning, som bedöms minska skatteintäkterna med 1 610 miljoner kronor per år, samtidigt som det möjliggör en klart större höjning för människor på landsbygden som är beroende av bilen.

På sikt och när de offentliga finanserna så medger anser Centerpartiet fortsatt att reseavdraget bör reformeras och bli avståndsbaserat och färdmedelsneutralt.

2.1.6 Förstärkt skattereduktion för installation av solceller

Centerpartiet delar regeringens bild av att det är önskvärt att fler installerar solceller. Det är bland annat därför som Centerpartiet har infört det så kallade gröna avdraget, där sådana installationer berättigar till en skattereduktion. Vi delar dock inte regeringens bedömning att det är prioriterat att ytterligare höja nivån på denna skattereduktion. Inte heller branschen lyfter fram att ett sådant förslag är prioriterat. För många är det redan idag lönsamt att installera solceller. I grunden krävs mer strukturella förändringar för att möjliggöra en ytterligare utbyggnad av solel. Skatten på solel för eget bruk bör därför avskaffas och villkoren för att vara delägare i en gemensam solenergianläggning behöver göras mer förmånliga.

För att finansiera andra utökningar av det gröna avdraget, särskilt till åtgärder som bidrar till energieffektivisering, anser Centerpartiet att förslaget om höjd reduktion för installation av solceller bör avvisas. Detta väntas medföra ökade skatteintäkter om 280 miljoner kronor per år från och med år 2023.

2.1.7 Skattelättnad för cykelförmån

För att finansiera andra prioriterade satsningar, inte minst för att påskynda omställningen av fordonsflottan, föreslås att det undantag från förmånsbeskattning som gäller cyklar avskaffas. Detta väntas medföra ökade skatteintäkter om 170 miljoner kronor år 2023 och 250 miljoner kronor per år från och med 2024.

2.1.8 Tillfällig skattefrihet för förmån av laddel på arbetsplatsen

Centerpartiet anser att det är viktigt att stötta och snabba på elektrifieringen av fordonsflottan. Det är därför olyckligt att regeringen föreslår att bonusen för den som köper en elbil slopas. Regeringen föreslår att förmånen av att få ladda sin elbil, utan att betala ett marknadsmässigt pris, tillfälligt ska undantas från beskattning. Centerpartiet välkomnar

² Se t.ex. promemorian Fi2022/01470 och RUT 2022:1016.

förslaget då det på ett effektivt sätt undanröjer administrativa hinder för ökad elektrifiering av den svenska fordonsflottan.

2.1.9 Sänkt skatt för personer över 65 år som arbetar

Centerpartiet välkomnar att regeringen föreslår en förstärkning av det särskilda jobbskatteavdrag som gäller för personer som vid årets ingång har fyllt 65 år. Situationen vid oförändrade regler, där de aktuella personerna fått höjd skatt om de fortsatt att arbeta, hade varit orimlig.

2.1.10 Skattereduktion för medlemskap i arbetslöshetskassa

I budgetpropositionen för 2022 föreslog regeringen att det skulle införas en skattereduktion för avgifter till arbetslöshetskassor. För att finansiera andra prioriterade reformer i denna budgetmotion, särskilt sådana ämnade att få fler i arbete, föreslås att denna skattereduktion avskaffas. Det väntas medföra ökade skatteintäkter om 1 700 miljoner kronor per år från och med år 2023.

2.2 Skatt på förvärvsinkomster – socialavgifter m.m.

2.2.1 Förlängd nedsättning av ungas arbetsgivaravgifter

Centerpartiet har under lång tid föreslagit åtgärder som gör det billigare att anställa. Det är viktigt, inte minst för unga, nyanlända och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Det är välkommet att regeringen har föreslagit, och riksdagen beslutat, att arbetsgivaravgifterna för unga ska vara nedsatta (se prop. 2020/21:1, 2020/21:83 och 2020/21:202). Den nu gällande nedsättningen är dock tillfällig och löper ut 1 april 2023.

Centerpartiet anser att arbetsgivaravgiften bör sänkas för låga löner, för att möjliggöra framväxten av fler så kallade enkla jobb – jobb utan krav på tidigare erfarenhet eller lång utbildning – i syfte att fler arbetslösa ska komma i arbete. Ett sådant system kan dock inte implementeras så tidigt som 1 april 2023, då det behöver utredas.

För att undvika att uttaget av arbetsgivaravgift ökar, mellan det att den tillfälliga nedsättningen för unga löper ut och ett nytt system med nedsättning för låga löner kan införas, föreslår Centerpartiet att den nu gällande nedsättningen förlängs.

Att i ett läge med vikande konjunktur, inte minst i branscher som anställer många ungdomar, göra det än dyrare att anställa vore oklokt. Det hade troligen förvärrat och påskyndat trenden med ökande arbetslöshet som väntas under nästa år. Nedsättningen bör därför förlängas och gälla till och med 30 juni år 2024, då den bör övergå i en nedsättning riktad mot låga löner.

Detta väntas medföra en offentligfinansiell kostnad om 3 500 miljoner kronor år 2023 och 2 333 miljoner kronor år 2024.

2.2.2 Sänkt arbetsgivaravgift för låga löner

Tre fjärdedelar av de inskrivna arbetslösa tillhör grupper med svag konkurrensförmåga. Samtidigt har Sverige en mycket låg andel så kallade enkla jobb jämfört med andra länder i EU. Jobb utan höga krav på tidigare erfarenhet eller utbildning är samtidigt precis vad många människor med så kallad svag konkurrensförmåga kan behöva, för att få in en fot på arbetsmarknaden.

En orsak till bristen på enkla jobb är höga lägstalöner och höga skatter på att anställa. Idag finns det anställningsstöd för arbetsgivare som anställer personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Vissa av dessa anställningsstöd fyller en viktig funktion. Särskilt gäller detta anställningsstöd som är förhållandevis kraftfulla, väl riktade och innebär sysselsättning som i hög grad liknar en reguljär anställning. Anställningsstöden har dock ett antal problem. Ett av de viktigaste är att de är tillfälliga. Det gör att personer som står långt ifrån arbetsmarknaden bara kan konkurrera om existerande jobb; det skapar inte förutsättningar för att nya branscher med enklare jobb ska kunna växa fram.

Det finns grupper som har mer långvariga svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden och som av olika skäl inte kan förväntas öka sin produktivitet nämnvärt över tid. För dessa personer innebär stödets tidsbegränsning en risk för att de ska slussas fram och tillbaka mellan olika typer av åtgärder.

Dagens stöd riskerar också att vara stigmatiserande och fungera som en negativ signal för potentiella arbetsgivare om att den arbetssökande är i behov av särskilt stöd.

Det finns alltså starka argument som talar för att det behöver genomföras generella åtgärder som mer långsiktigt stöttar människor med låg produktivitet och möjliggör skapandet av nya typer av så kallade enkla jobb.

Många, men långtifrån alla, långtidsarbetslösa kan få anställning enbart med den typ av matchningshjälp som beskrivs utförligare under avsnittet rörande UO14, utbildningsinsatser och subventioner. Många arbetsgivare anser att subventioner, även sådana som är större än skattenedsättningar och relativt automatiska, som till exempel nystartsjobben, är svåra att befatta sig med. Samtidigt spelar den totala lönekostnaden en viktig roll för hur arbetsgivare väljer att organisera sin verksamhet, inte minst om de ska fatta beslut om att anställa en person som står längre ifrån arbetsmarknaden.

Centerpartiet föreslår därför att arbetsgivaravgiften sänks för låga löner. Specifikt bör den halveras för heltidsjusterade månadslöner på upp till och med 22 000 kronor i månaden. Nedsättningen bör fasas ut i intervallet 22 000–25 000 kronor per månad, för att vara helt utfasad vid månadslöner som överstiger 25 000 kronor.

Att nedsättningen baseras på heltidsjusterade löner – en person som arbetar 50 procent till en lön på 15 000 kronor har en heltidsjusterad månadslön på 30 000 kronor – innebär att nedsättningen inte premierar deltidsarbete.

Förslaget har ett antal tydliga fördelar. Sänkningen fokuserar på de som har svårast att ta sig in på arbetsmarknaden, då låg lön är en god approximation av låg produktivitet. För personer som bara behöver få in en fot på arbetsmarknaden fasas nedsättningen ut när de får högre lön. Samtidigt är stödet permanent för de personer som behöver ett mer långsiktigt stöd, eftersom det inte finns någon tidsgräns.

Sänkningen stöttar branscher som erbjuder människor låga trösklar till svensk arbetsmarknad. Men den skapar också förutsättningar för att nya branscher kan uppstå, där jobb som idag är för dyra kan skapas. Sänkningen är långsiktig och ger därmed större förutsättningar för att fler enkla jobb skapas jämfört med dagens anställningsstöd, som är tidsbegränsade.

Förslaget om sänkta arbetsgivaravgifter för låga löner förväntas kunna införas 1 juli 2024. Nedsättningen beräknas leda till 3 100 miljoner kronor i lägre skattebetalningar år 2024 och 6 200 miljoner kronor i lägre skatteintäkter per år från och med år 2025.

2.2.3 Förstärkt växa-stöd, borttagen arbetsgivaravgift för den andra anställda

Under innevarande år är det så kallade växa-stödet förstärkt. Företag får nedsätta arbetsgivaravgifter inte enbart när de anställer sin första medarbetare utan också sin andra. Arbetsgivaravgiften, förutom ålderspensionsavgift, på den andra anställda tas bort. Regeringen ämnar låta denna förstärkning löpa ut vid årsskiftet. Att möta en kommande lågkonjunktur med försämrade möjligheter för små företag att växa och anställa är inte rimligt. Centerpartiet föreslår därför att förstärkningen av växa-stödet förlängs och att nedsatt arbetsgivaravgift också för en andra medarbetare ska beviljas för anställningar som sker under 2023. Stöd lämnas, precis som idag, under maximalt 24 månader.

Förlängningen av det förstärkta växa-stödet väntas medföra lägre skatteintäkter om 84 miljoner kronor år 2023, 167 miljoner kronor år 2024 och 84 miljoner kronor år 2025.

2.2.4 Rekryteringsstöd

Möjligheten att, i samband med bekämpningen av de ekonomiska följdverkningarna av spridningen av sjukdomen covid-19, nyttja systemet för korttidsarbete var viktig för att dämpa uppgången i arbetslöshet. Systemet kan komma att spela en viktig roll också i framtida djupa lågkonjunkturer. Centerpartiet anser dock att systemet kan behöva kompletteras med åtgärder ämnade att stimulera återgången från att vara permitterad till att börja arbeta och som underlättar övergången från arbetslöshet till jobb, när konjunkturen vänder uppåt. Detta då risken att fastna i arbetslöshet eller inaktivitet ökar med tiden som en person befinner sig i ett sådant tillstånd.

En sådan stimulans kan uppnås på flera sätt. Stödsystem kan exempelvis trappas av, för att gradvis öka drivkrafterna för såväl företag som arbetstagare att återgå till reguljära anställningar. En annan möjlighet är att införa ett så kallat rekryteringsstöd. Ett rekryteringsstöd stimulerar en nettoökning av antalet anställda och kan utformas så att det premierar företag som väljer att återta tidigare permitterad personal eller nyanställa.

Denna typ av stöd skulle alltså kunna införas tillfälligt vid djupare kriser och existera under en begränsad period. En möjlig konstruktion är att företag ges ett stöd, exempelvis nedsätta sociala avgifter, baserat på den del av lönesumman som härrör från en nettoökning av antalet anställda jämfört med en viss referensperiod och att detta stöd lämnas månatligen under en begränsad period om exempelvis 1–2 år.

Centerpartiet anser att ett rekryteringsstöd bör utredas, och författningsförslag förberedas, i syfte att ett sådant system snabbt ska kunna införas vid nästa kris, om det då bedöms vara lämpligt. Att vara förberedd och att kunna agera snabbt är av stor vikt vid krisförlopp, och väl utredda förslag minskar risken för att välbehövliga åtgärder försenas.

2.2.5 Förstärkning av nedsättningen av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling

Centerpartiet har, bland annat i budgetpropositionerna för såväl 2020 som 2021 (prop. 2019/20:1, prop. 2020/21:1), genomdrivit flera förstärkningar av det så kallade FoU-avdraget. Regeringen föreslår nu, som sin enda substantiella skattesänkning på jobb och företag, att nedsättningen ska förstärkas ytterligare. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte prioriterar åtgärder för att få fler i arbete högre. För att finansiera fler sådana åtgärder, däribland sänkta kostnader för att anställa genom lägre arbetsgivaravgift, föreslår Centerpartiet att förslaget om att ytterligare förstärka det så kallade FoU-avdraget avvisas. Detta beräknas medföra högre skatteintäkter om 100 miljoner kronor

år 2023. Av samma anledning beräknas skatteintäkterna öka med 200 miljoner kronor per år, från och med år 2024.

2.3 Skatt på konsumtion m.m.

2.3.1 Avskaffad avfallsförbränningskatt

Skatten på avfallsförbränning har inte fungerat som tänkt. Ett flertal problem har uppmärksamrats och skatten behöver justeras. Att helt slopa den, utan att ersätta den med andra styrmedel, får dock inte avsedd effekt. Det finns ett flertal åtgärder som skulle förbättra skatten, samtidigt som utsläppen minskar och cirkulariteten ökar. Ett exempel på detta är att ge undantag från skatten för material som försorterats eller genomgått annan behandling och där förbränningsmaterialet är fritt från exempelvis återvinningsbar plast och matrester. En sådan översyn bör göras omgående för att förbättra skattens funktionssätt.

Regeringens bedömning om att en borttagen skatt skulle leda till ökad kraftvärmeproduktion är dock tveksam. Skatteverkets utvärdering visar att kostnaden för skatten har tagits ut uppströms, där avfallet uppstår, vilket gör att det inte påverkar bolagens affär annat än på internationellt avfall, speciellt inte på kort sikt.

Centerpartiet avvisar därför regeringens förslag om avskaffad avfallsförbränningskatt. Detta beräknas medföra ökade skatteintäkter om 410 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas skatteintäkterna öka med 450 respektive 470 miljoner kronor för år 2024 och 2025.

2.3.2 Slopad koldioxidskatt på bränsle i kraftvärme- och värmeverk inom EU ETS

Förslaget om slopad koldioxidskatt på bränsle för kraftvärme- och värmeproduktion inom EU ETS motiveras med att det skulle leda till något högre elproduktion i kraftvärmeverk, vilket i sin tur skulle ge lägre elpriser. Argumentationen är bristfällig. Befrielsen skulle inte gynna ambitionen att öka kraftvärmeproduktionen, eftersom skatterelationen mellan bränsle för kraftvärmeproduktion och värmeproduktion upprätthålls. Slopad koldioxidskatt på bränslen för separat värmeproduktion skulle främja ökad användning av fossila bränslen även vid värmeproduktion med hetvattenpannor, något som innebär en ytterligare ökning av de svenska växthusgasutsläppen. Fastighetsägarna vill inte köpa fossil fjärrvärme och många bolag har redan ställt om till förnybart och vill inte försämra sina klimatbokslut. Det som behövs är minskade kostnader för att använda topplastpannor. Där utgör skatten på bioolja ett stort problem. Genom att slopa den kan utsläppen behållas låga, samtidigt som elproduktionen kan öka, eftersom värmeproduktionen kan öka från dessa.

Centerpartiet avvisar alltså regeringens förslag om slopad koldioxidskatt på bränsle i kraftvärme- och värmeverk inom EU ETS. Detta väntas medföra ökade skatteintäkter om 100 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas skatteintäkterna öka med 100 miljoner kronor per år under 2024 och 2025.

2.3.3 Skattebefrielse för vissa biobränslen för uppvärmning

Bioolja används som substitut till fossil eldningsolja i värme- och kraftvärmeverk, speciellt i topplastpannor. I budgetpropositionen för 2021 föreslogs att den skattebefrielse för vissa bioolja som tidigare funnits skulle avskaffas. Det har gjort att kostnaden ökat kraftigt och många kraftvärmeproducenter valt att prioritera elproduktion till förmån för värmeproduktion vid höglasttimmar, istället för att köra igång topplastpannor, vilket skulle kunna öka värmeproduktionen med bibehållen elproduktion. Bolagen vill inte elda fossilt annat än i yttersta nödfall då det påverkar klimatboksutslut, och ägarstyrningen är i många fall tydlig med att fossila bränslen ska fasas ut. Centerpartiet anser att det, inte minst mot bakgrund av det ansträngda effektläget i södra Sverige, var olyckligt att biooljorna påfördes full skatt och föreslår i denna budgetmotion att skattebefrielsen återinförs. Möjligheten att konkurrenskraftigt använda bioolja är avgörande för att öka elproduktionen från kraftvärme kommande vinter. Förslaget bedöms leda till lägre skatteintäkter om 10 miljoner kronor per år från och med år 2023.

2.3.4 Tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel samt följdändringar för lågbeskattad olja

Centerpartiet oroas av effekterna av de höga bränslepriserna för svenska hushåll och företag. Inte minst för människor som bor på landsbygden och är beroende av bilen är nuvarande prisnivåer mycket betungande. Det är rimligt att politiken agerar för att säkerställa att effekten av de höga bränslepriserna, som bland annat beror på Rysslands krig mot Ukraina, fördelas mer rättvist.

Samtidigt är det viktigt att politiken inte bortser från sitt ansvar för att nå Sveriges klimatmål. Avgörande i det arbetet är att ställa om fordonsflottan. En högre andel av personbilarna behöver gå på el, samtidigt som de fordon som fortsatt körs på bensin och diesel i högre grad måste tanka biodrivmedel. Det är också viktigt att politiken inte bidrar till en ökad efterfrågan på fossil energi, då detta riskerar att gynna de ryska offentliga finanserna.

Regeringens förslag om att sänka skatten på bensin och diesel är dåligt utformat. Sänkningen riktas till alla, inklusive boende i storstäder. Sänkningen påverkar också prismetakismerna och leder på marginalen till ökad konsumtion av fossil bensin och diesel. Trots en hög offentligfinansiell kostnad leder den, i förhållande till skatteinivåerna för år 2022, också bara till en sänkning av skatten på diesel med cirka 40 öre. För bensin sänks skatten med cirka 14 öre.

Centerpartiet har ett eget förslag kring hur bilberoende hushåll på landsbygden delvis ska kunna kompenseras för de höga drivmedelskostnaderna. Detta beskrivs närmare i kapitel 5, utgiftsområde 22. Förslaget riktar sig till boende på landsbygden, ger en tre gånger så hög kompensation för normala bilåkare som regeringens förslag och låter ändå prismetakismen fungera i högre grad.

Av denna anledning föreslår Centerpartiet att regeringens förslag om tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel avvisas. Detta väntas leda till ökade skatteintäkter om 6 730 miljoner kronor år 2023, 6 860 miljoner kronor år 2024 och 6 860 miljoner kronor år 2025.

2.3.5 Sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk

Centerpartiet var drivande i att sänka skatten på diesel som används inom jord-, skogs- och vattenbruk, inklusive att göra denna sänkning retroaktiv från årsskiftet. Centerpartiet välkomnar därför regeringens förslag om att förlänga nedsättningen, så att den gäller under hela år 2023. Samtidigt är det viktigt för företagare inom de berörda branscherna att de får långsiktiga villkor och vet vad som gäller också framöver. Det är avgörande för att de ska kunna fatta kloka beslut kring investeringar och framtidsplaner.

Centerpartiet anser därför att nedsättningen av skatten på diesel som används inom jord-, skogs- och vattenbruk ska permanentas och att den snarast möjligt ska fasas över till den typ av jordbruksavdrag som beskrivs i SOU 2021:67. Ett sådant jordbruksavdrag hade stärkt företagets konkurrenskraft samtidigt som det hade påskyndat omställningen av det svenska jordbruket. Kommande förslag kring detta bör justeras till då gällande skatteregler.

Förslaget ovan beräknas medföra minskade skatteintäkter om 760 miljoner kronor per år från och med år 2024.

2.3.6 Slopad nedsättning av energiskatt på naturgas och gasol

För att påskynda omställningen till förnybar energianvändning och för att bidra till finansiering av andra prioriterade reformer i denna budgetmotion föreslås att nedsättningen av energiskatt på naturgas och gasol avskaffas. Detta beräknas medföra ökade skatteintäkter om 160 miljoner kronor per år från och med år 2023.

2.4 Skatt på kapitalanvändning – företagsskatter

2.4.1 Borttagna effektgränser för egenproducerad el

I proposition 2020/21:113 Utökad befrielse från energiskatt för egenproducerad el föreslogs flera välkomna höjningar av effektgränserna för skattebefrielse för egenproducerad el. Centerpartiet vill dock gå längre och helt avskaffa dessa effektgränser. Syftet med förändringen är att ytterligare stimulera till produktion av förnybar el. Förslaget väntas medföra minskade skatteintäkter om cirka 5 miljoner kronor per år.

2.4.2 Snabbare avskrivning av miljö- och klimatinvesteringar

Svensk industri spelar en nyckelroll i klimatomställningen dels genom helt nya innovationer, dels genom en ständig effektivisering av existerande processer. Energi-effektivisering inom industrin är avgörande för att Sverige ska kunna minska utsläppen av växthusgaser och frikoppla vår ekonomiska tillväxt från klimatutsläpp.

I flera andra länder, däribland Nederländerna och Irland, finns system för skattelättnader eller mer generösa avskrivningsregler för energieffektiviserande investeringar. Centerpartiet anser att ett system med så kallade miljöavskrivningar, där vissa typer av investeringar tillåts skrivas av snabbare jämfört med dagens regler, bör införas. I jämförelse med konventionella styrmedel, som koldioxid- och energiskatt, kan effekterna av miljöavskrivningar vara snabbare och enklare för företag att överblicka. Miljöavskrivningar kan därmed utgöra ett bra komplement till övriga styrmedel.

Systemet skulle exempelvis kunna baseras på att Skatteverket och Energimyndigheten tar fram en lista över relevanta investeringar och att dessa medger rätt till snabbare

avskrivningar. Den offentligfinansiella effekten av förslaget är också liten, då den i huvudsak består av en förskjutning av uppbörden av skatt och den tillhörande lånekostnad som uppstår till följd av detta.

Centerpartiet uppmanar regeringen att tillsätta en utredning kring hur ett system med miljöavskrivningar skulle kunna utformas, i syfte att ett sådant system ska kunna införas från och med den 1 januari 2025.

Offentligfinansiella effekter – en sammanställning

**Tabell 2 Offentligfinansiella effekter av skatteförändringar, miljoner kronor
(Ett positivt belopp indikerar budgetförsvagande förslag.)**

	Jämfört med nu gällande regler			Jämfört med BP23		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Skatt på arbete						
Förlängd nedsättning av ungas arbetsgivaravgifter	3 500	2 333		3 500	2 333	
Sänkt arbetsgivaravgift för låga löner		3 100	6 200		3 100	6 200
Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare		60	60		60	60
Utökad skattereduktion för installation av grön teknik	1 000	1 000	1 000	720	720	720
Ett landsbygdsfokuserat reseavdrag	1 416	1 416	1 416	-194	-194	-194
Skattelättnad för cykelförmån	-170	-250	-250	-170	-250	-250
Tillfällig skattefrihet för förmån av laddel på arbetsplatsen	50	110	110	0	0	0
Sänkt skatt för personer över 65 år som arbetar	770	770	770	0	0	0
Förstärkning FoU-avdrag	0	0	0	-100	-200	-200
Förlängd utvidgning av växa-stödet	84	167	84	84	167	84
Borttagen skattereduktion för medlemskap i a-kassa	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
Skatt på kapitalanvändning						
Borttagna effektgränser för egenproducerad el	5	5	5	5	5	5
Skatt på konsumtion m.m.						
Avskaffad avfallsförbränningsskatt	0	0	0	-410	-450	-470
Slopad koldioxidskatt på bränsle i kraftvärme- och värmeverk inom EU ETS	0	0	0	-100	-100	-100
Skattebefrielse för vissa biobränslen för uppvärmning	10	10	10	10	10	10
Tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel samt följdändringar för lågbeskattad olja	0	0	0	-6 730	-6 860	-6 860
Sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk	380	760	760	0	760	760
Slopad nedsättning av energiskatt på naturgas och gasol	-160	-160	-160	-160	-160	-160
Slopad skattenedsättning för datorhallar	-140	-280	-280	0	0	0
Ingen BNP-indexering av kemikalieskatten	40	80	11	0	0	0
En enklare och tydligare kemikalieskatt	10	20	20	0	0	0
Höjd mervärdesskatt på vissa reparationer	-60	-80	-80	0	0	0
Övriga skattefrågor						
Nya krav på betaltjänstleverantörer att lämna uppgifter		-100	-200	0	0	0
Summa	5 035	7 261	7 776	-5 245	-2 759	-2 095

2.5 Inkomstberäkning

Nedan presenteras Centerpartiets förslag till inkomstberäkning för år 2023.

Tabell 3 Inkomstberäkning år 2023

Tusental kronor

Inkomsttitel	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1100 Direkta skatter på arbete	738 820 481	1 361 250
1111 Statlig inkomstskatt	53 723 921	±0
1115 Kommunal inkomstskatt	881 308 597	387 500
1120 Allmän pensionsavgift	151 593 946	±0
1130 Artistskatt	±0	±0
1140 Skattereduktioner	-347 805 983	973 750
1200 Indirekta skatter på arbete	711 505 613	-6 007 200
1210 Arbetsgivaravgifter	697 492 373	-6 007 200
1240 Egenavgifter	12 664 870	±0
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	-48 492 443	±0
1270 Särskild löneskatt	57 769 404	±0
1280 Nedsättningar	-8 538 232	±0
1290 Tjänstegruppliv	609 641	±0
1300 Skatt på kapital	345 261 868	1 091 250
1310 Skatt på kapital, hushåll	77 585 859	±0
1320 Skatt på företagsvinster	178 077 471	1 091 250
1330 Kupongskatt	10 146 640	±0
1340 Avkastningsskatt	19 323 373	±0
1350 Fastighetsskatt	37 959 490	±0
1360 Stämpelskatt	14 612 035	±0
1390 Riskskatt för kreditinstitut	7 557 000	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	735 754 854	7 397 700
1410 Mervärdesskatt	594 498 829	±0
1420 Skatt på alkohol och tobak	30 364 205	±0
1430 Energiskatt	47 252 516	6 876 900
1440 Koldioxidskatt	22 468 217	110 800
1450 Övriga skatter på energi och miljö	8 045 910	410 000
1470 Skatt på vägtrafik	25 226 695	±0
1480 Övriga skatter	7 898 482	±0
1500 Skatt på import	9 434 324	±0
1600 Restförda och övriga skatter	13 366 208	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	-9 434 324	±0
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	2 544 709 024	3 843 000
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	-1 216 502 231	-387 500
Statens skatteintäkter (periodiserat)	1 328 206 793	3 455 500
1900 Periodiseringar	-15 533 163	±0
1000 Statens skatteinkomster	1 312 673 630	3 455 500

Inkomsttitel	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
Övriga inkomster (kassamässigt)	-33 200 417	±0
2000 Inkomster av statens verksamhet	42 613 203	±0
3000 Inkomster av försåld egendom	5 000 000	±0
4000 Återbetalning av lån	527 980	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	19 134 000	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	32 477 456	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-132 953 056	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	±0	±0
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	1 279 473 213	3 455 500

I nedanstående tabell presenteras Centerpartiets förslag till inriktning för inkomstberäkning för åren 2024–2025.

Tabell 4 Inriktning för inkomstberäkning år 2024–2025

Miljoner kronor

Inkomsttitel	Avvikelse från regeringen	
	2024	2025
1100 Direkta skatter på arbete	1 305	1 305
1111 Statlig inkomstskatt	±0	±0
1115 Kommunal inkomstskatt	332	332
1120 Allmän pensionsavgift	±0	±0
1130 Artistskatt	±0	±0
1140 Skattereduktioner	974	974
1200 Indirekta skatter på arbete	-8 872	-9 671
1210 Arbetsgivaravgifter	-8 872	-9 671
1240 Egenavgifter	±0	±0
1260 Avgifter till premiepensionssystemet	±0	±0
1270 Särskild löneskatt	±0	±0
1280 Nedsättningar	±0	±0
1290 Tjänstegruppliv	±0	±0
1300 Skatt på kapital	1 675	1 939
1310 Skatt på kapital, hushåll	40	40
1320 Skatt på företagsvinster	1 635	1 899
1330 Kupongskatt	±0	±0
1340 Avkastningsskatt	±0	±0
1350 Fastighetsskatt	±0	±0
1360 Stämpelskatt	±0	±0
1390 Riskskatt för kreditinstitut	±0	±0
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	6 806	6 813
1410 Mervärdesskatt	±0	±0
1420 Skatt på alkohol och tobak	±0	±0
1430 Energiskatt	6 226	6 195
1440 Koldioxidskatt	130	148
1450 Övriga skatter på energi och miljö	450	470
1470 Skatt på vägtrafik	±0	±0
1480 Övriga skatter	±0	±0
1500 Skatt på import	±0	±0
1600 Restförda och övriga skatter	±0	±0
1700 Avgående poster, skatter till EU	±0	±0
Offentliga sektorns skatteintäkter (periodiserat)	914	387
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	-331	-331
Statens skatteintäkter (periodiserat)	583	55
1900 Periodiseringar	±0	±0
1000 Statens skatteinkomster	583	55
Övriga inkomster (kassamässigt)	±0	±0

Inkomsttitel	Avvikelse från regeringen	
	2024	2025
2000 Inkomster av statens verksamhet	±0	±0
3000 Inkomster av försåld egendom	±0	±0
4000 Återbetalning av lån	±0	±0
5000 Kalkylmässiga inkomster	±0	±0
6000 Bidrag m.m. från EU	±0	±0
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	±0	±0
8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	±0	±0
Statsbudgetens inkomster (kassamässigt)	583	55

3 Utgifter

I detta avsnitt redovisas Centerpartiets förslag till förändringar, jämfört med vad som föreslås i budgetpropositionen för 2023, vad gäller utgifter. Det faktum att budgetmotionen uttrycks i termer av skillnader jämfört med förslaget i budgetpropositionen innebär att en frånvaro av förslag till förändring innebär ett accepterande av förslagen i propositionen.

I tabellen nedan presenteras Centerpartiets förslag till utgiftsramar för år 2023.

Tabell 5 Utgiftsramar 2023

Tusental kronor

Utgiftsområde	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
01 Rikets styrelse	18 270 004	-30 519
02 Samhällsekonomi och finansförvaltning	19 021 399	-458 646
03 Skatt, tull och exekution	12 923 291	-102 176
04 Rättsväsendet	68 305 854	±0
05 Internationell samverkan	2 094 669	-866
06 Försvar och samhällets krisberedskap	93 952 930	-25 000
07 Internationellt bistånd	47 206 227	7 219 001
08 Migration	16 019 745	-41 574
09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	110 429 732	-5 059 760
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	106 427 304	-515 879
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	55 394 136	-2 686
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	105 159 584	-1 034 000
13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	5 565 206	335 138
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	90 103 686	-5 392 028
15 Studiestöd	27 912 395	6 339
16 Utbildning och universitetsforskning	94 991 971	-1 457 929
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	16 667 948	-47 888
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	6 099 158	-5 415
19 Regional utveckling	4 534 201	±0
20 Allmän miljö- och naturvård	19 542 691	2 235 483
21 Energi	4 944 849	-316 577
22 Kommunikationer	78 952 417	5 348 777
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	19 373 352	575 013
24 Näringsliv	11 407 773	-153 477
25 Allmänna bidrag till kommuner	157 545 359	2 378 000
26 Statsskuldsräntor m.m.	13 155 200	±0
27 Avgiften till Europeiska unionen	45 869 852	±0
Summa utgiftsområden	1 251 870 933	3 453 331
Minskning av anslagsbehållningar inkl. SSR	-4 392 792	±0
Summa utgifter	1 247 478 141	3 453 331
Riksgäldskontorets nettoutlåning	-52 379 301	±0
Kassamässig korrigerering	370 837	±0
Summa	1 195 469 677	3 453 331

I tabellen nedan presenteras Centerpartiets förslag till inriktning av utgiftsramar år 2024–2025.

Tabell 6 Inriktning för utgiftsramar år 2024–2025

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Avvikelse från regeringen	
	2024	2025
01 Rikets styrelse	-487	-526
02 Samhällsekonomi och finansförvaltning	-341	-83
03 Skatt, tull och exekution	-301	-329
04 Rättsväsendet	-194	-194
05 Internationell samverkan	-3	-4
06 Försvar och samhällets krisberedskap	-25	-25
07 Internationellt bistånd	7 146	7 151
08 Migration	-46	-67
09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-4 865	-4 531
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	-556	-592
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	-7	-10
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	-1 334	-1 534
13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	707	925
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-5 603	-5 812
15 Studiestöd	11	16
16 Utbildning och universitetsforskning	-1 787	-2 052
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	-109	-136
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	-12	-18
19 Regional utveckling	±0	±0
20 Allmän miljö- och naturvård	2 858	3 682
21 Energi	-480	-483
22 Kommunikationer	6 339	6 620
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	552	534
24 Näringsliv	-22	-26
25 Allmänna bidrag till kommuner	559	-141
26 Statsskuldräntor m.m.	±0	±0
27 Avgiften till Europeiska unionen	±0	±0
Summa utgiftsområden	2 002	2 364
Minskning av anslagsbehållningar inkl. SSR	±0	±0
Summa utgifter	2 002	2 364
Riksgäldskontorets nettoutlåning	±0	±0
Kassamässig korrigerering	±0	±0
Summa	2 002	2 364

3.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Sverige firar 100 år med allmän och lika rösträtt i det så kallade demokratijubileet 2018–2022 till minne av åren 1918–1922 då riksdagen fattade ett antal beslut som gjorde att nästan alla vuxna kvinnor och män fick rätt att rösta och ställa upp i valen. Den liberala demokratin är en av mänsklighetens främsta innovationer. Inget annat styrelseskick levererar samma rättvisa, frihet och nytta, från den enskilda människans möjlighet att forma sitt eget liv till samhällets förmåga att gemensamt fatta goda beslut. Medborgerliga och politiska rättigheter skyddar individen mot statligt förtryck och begränsar majoritetens makt över individen.

Folkviljan ska kanaliseras genom en effektiv förvaltning inom såväl Regeringskansliet som riksdagen, med respekt för olika minoriteter och rättssäkerheten, och granskas av oberoende medier. En stor del av de politiska institutioner som är ämnade att säkerställa detta återfinns inom utgiftsområde 1. Den svenska demokratin måste kontinuerligt utvecklas och anpassas, rustas och försvaras, i en föränderlig värld. De offentliga institutioner vars uppgift det är att genomdriva den politik som fått stöd i allmänna val måste göra så på ett effektivt och transparent sätt.

3.1.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 7 Avvikelser gentemot regeringen för utgiftsområde 1

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse			
3:1 Sametinget	2	2	-1
4:1 Regeringskansliet m.m.	-26	-471	-509
5:1 Länsstyrelserna m.m.	-5	-15	-12
6:2 Justitiekanslern	-0	-1	-1
6:3 Integritetsskyddsmyndigheten	-0	-1	-1
6:4 Valmyndigheten	-0	-0	-0
6:6 Institutet för mänskliga rättigheter	-0	-0	-1
8:2 Myndigheten för press, radio och tv	-0	-0	-1
9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	-0	-0	-1
Summa	-31	-487	-526

Centerpartiet motsätter sig flytten av medel för konsultationsordningen från Sametinget. Anslag 3:1 föreslås därför öka med 2,5 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 2,5 miljoner kronor år 2024.

Anslag 4:1 beräknas öka med 2 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet föreslår att de så kallade vindkraftssamordnarna återinrättas. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 2 miljoner kronor per år från och med år 2024. Anslaget beräknas minska med 400 miljoner kronor per år 2024–2025 till följd av att Centerpartiet anser att regeringen föreslår en omotiverat stor ökning av resurserna till Regeringskansliet. De processer som motiverar anslagsökningen är svårprognostiserade och Centerpartiet ämnar återkomma med förslag kring Regeringskansliets anslagsnivå för år 2024 i samband med att budgeten för 2024 behandlas. Förslaget i denna budget-

motion innebär en diskretionär ökning, jämfört med nu gällande regler, av anslaget med 500 miljoner kronor per år.

Anslag 5:1 föreslås minska med 2,5 miljoner kronor år 2023, då Centerpartiet motsätter sig förslaget om att omfördela medel från Sametinget till länsstyrelserna. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 2,5 miljoner kronor år 2024.

Centerpartiet anser att kraftfulla åtgärder behöver vidtas för att snabba på handläggningstiderna, inte minst för projekt som syftar till att bygga ut klimatsmart elproduktion. Särskilt viktigt är detta för vindkraftsutbyggnaden. Av denna anledning föreslås anslaget öka med 8 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 15 respektive 30 miljoner kronor år 2024 och 2025.

Centerpartiet anser att de 50 miljoner kronor som regeringen beräknar att anslaget 8:1 ska öka med från och med år 2024 bör fördela sig som följer: 35 miljoner kronor bör avsättas för införandet av ett nytt stödsystem, medan 15 miljoner kronor bör användas för att räkna upp mediestödet till fådagarstidningar.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Centerpartiet strävar efter en ökad finansiell stabilitet. Hushållens och företagens tillgång till finansiella tjänster är viktig för att omvandla sparande och konsumtionsutjämning till produktiva investeringar. Valfungerande marknader för riskhantering och allokering av kapital är ett viktigt fundament för ekonomisk tillväxt. Sådana tjänster bör erbjudas med ett starkt konsumentskydd och på ett sätt som inte äventyrar den finansiella stabiliteten.

Finansinspektionens arbete med tillsyn och deras mandat att hantera de risker som är förknippade med hushållens skuldsättning är här viktiga. Också Riksgäldens roll som resolutionsmyndighet, statens internbank och skuldförvaltare är av största vikt.

Att granska det offentliga verksamheten är också centralt för att kontinuerligt förbättra den offentliga sektorns arbete. Här fyller Statistiska centralbyrån, Riksrevisionen, Statskontoret och Finanspolitiska rådet viktiga funktioner. Tilltron till den statliga förvaltningens effektivitet påverkar i förlängningen tilltron till den svenska demokratins förmåga att lösa de uppgifter den åläggs.

3.2.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 8 Avvikelser gentemot regeringen för utgiftsområde 2

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 02 Samhällsekonomi och finansförvaltning			
1:1 Statskontoret	-1	-2	-2
1:2 Kammarkollegiet	-0	-1	-2
1:6 Finanspolitiska rådet	-0	-0	-0
1:7 Konjunkturinstitutet	-10	-10	-6
1:8 Ekonomistyrningsverket	-2	-3	-2
1:9 Statistiska centralbyrån	-5	-8	-10
1:11 Finansinspektionen	-33	-34	-37
1:12 Riksgäldskontoret	-3	-5	-7
1:13 Bokföringsnämnden	-0	-0	-0
1:15 Statens servicecenter	-4	-10	-15
1:16 Finansmarknadsforskning	-0	-0	-1
1:17 Upphandlingsmyndigheten	-0	-1	-1
99:1 Lönekostnader i staten	-400	-267	±0
Summa	-459	-341	-83

Anslag 1:7 föreslås minska med 5 miljoner kronor 2023 till följd av att förslaget om att analysera drivmedelspriser avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 5 miljoner kronor år 2024. Anslaget föreslås minska med 5 miljoner kronor år 2023 till följd av att förslaget om förstärkt miljöekonomiskt analysarbete avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 5 miljoner kronor per år 2024 och 2025. Ovanstående besparingar används för att finansiera andra prioriterade reformer, ämnade att bland annat lindra effekterna av höga drivmedelspriser för personer på landsbygden som är beroende av bilen och påskynda klimatomställningen.

Anslag 1:8 föreslås minska med 1 miljon kronor år 2023 till följd av att regeringens förslag om förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 1 miljon kronor år 2024.

För att finansiera andra prioriterade reformer föreslås anslag 1:11 minska med 25 miljoner kronor år 2023, genom att regeringens förslag om förstärkning av Finansinspektionens tillsyns- och analysförmåga avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 25 miljoner kronor per år 2024 och 2025. Anslaget föreslås därtill minska med 2 miljoner kronor år 2023 till följd av att regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp avvisas.

Centerpartiet föreslår i budgetmotionen för 2023 att arbetsgivaravgifterna ska sänkas. Detta leder till minskade lönekostnader för staten. Av tekniska skäl redovisas denna effekt som ett negativt anslag på detta utgiftsområde.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.3 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Ett fungerande skattesystem och ett fungerande betalningssystem är centralt för att ekonomin ska fungera. De myndigheter som återfinns inom utgiftsområde 3 spelar en central roll i arbetet för att säkerställa detta. De skatter vi beslutar om måste uppfattas som rimliga och syftet med att de tas in ska inte kunna missförstås.

Legitimitet, rättssäkerhet och transparens måste genomsyra alla aspekter av lagstiftningen, vars effekter de aktuella myndigheterna i stor utsträckning ska hantera.

Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten är centrala för det svenska rättssamhället. Både individer och företag måste känna förtroende för det myndigheterna gör. Förutsägbarhet och tydliga regler är då helt avgörande. Att på ett rättssäkert och effektivt sätt säkerställa att beslutade skatter betalas in är en grundförutsättning för finansieringen av viktig offentlig verksamhet. Det är också en fråga om likabehandling och värnandet av tilliten till det offentliga. Servicen hos de tre aktuella myndigheterna har kontinuerligt förbättrats och ska fortsätta att förbättras. Det för med sig ett alltmer utbrett användande av e-tjänster. Samtidigt är statens närvaro i hela landet central för samhället i stort.

Det är viktigt att skatter utformas så att svenska företags konkurrenskraft stärks och att Skatteverket tar in de skatter som riksdagen beslutat. Skatterna måste utformas så att människor vågar ta risker och starta företag. Skatter ska medverka till tillväxt och utveckling i hela landet, underlätta jobbskapande och företagande och på ett effektivt sätt finansiera offentliga utgifter. Skatter måste vara förutsägbara, rättssäkra och långsiktiga. Trösklarna till småskaligt företagande måste sänkas genom regelförenklingar och lägre skatter. Skatteverket bör därför kontinuerligt arbeta för minskad skatteadministration för privatpersoner, företag och offentliga aktörer.

Att Tullverkets verksamhet fungerar bra är viktigt för att handeln, med varuflöden in i och ut ur vårt land, ska fungera väl för våra företag. Det är avgörande ur ett globalt konkurrensperspektiv. Samtidigt behöver tullen vara säker, för att hålla ordning i landet. Tullverket har två huvudsakliga uppgifter som måste tillgodoses: dels upp börd, det vill säga att ta ut tullar, skatter och andra avgifter, dels brottsbekämpning, där bland annat olaglig införsel av alkohol, drogsmuggling och vapensmuggling ska beivras. Tullverket behöver verktyg för att stärka sitt arbete med att skydda våra gränser och att upprätthålla goda förutsättningar för våra företag att bedriva handel med andra länder. Det är viktigt för lag och ordning, men även för att garantera att våra företag kan vara konkurrenskraftiga gentemot aktörer i andra länder. I en globaliserad värld sätts tullens verksamhet på prov och det är viktigt att med riktade åtgärder se till att bekämpa organiserad brottslighet. Samtidigt ska vi vara öppna mot omvärlden. Riksdagen behöver säkerställa att Tullverket har en lagstiftning som är ändamålsenlig för verksamheten. Tullverkets befogenheter har under en lång rad av år utökats. Detta behöver fortsätta. Inte minst problemet med stöldligor på landsbygden behöver mötas med full kraft.

En ny lagstiftning är på plats, där tullen har fått ökade befogenheter att kvarhålla misstänkt stöldgods som är på väg att föras ut ur landet, i väntan på polis. Denna verksamhet måste säkerställas finansiellt.

3.3.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 9 Avvikelser gentemot regeringen för utgiftsområde 3

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 03 Skatt, tull och exekution			
1:1 Skatteverket	-102	-236	-264
1:2 Tullverket	±0	-65	-65
Summa	-102	-301	-329

Anslag 1:1 föreslås minska med 75 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag om en folkräkning. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 170 miljoner kronor per år 2024–2025. Anslaget beräknas minska med 8 miljoner kronor per år 2024–2025 till följd av att de aviserade resurstillskott som motiveras av kommande lagstiftning avvisas. Centerpartiet inväntar lagförslaget innan vi tar ställning i sak. Vi anser därför också att resurser för år 2024 kan skjutas till senare, i det fall riksdagen antar förslaget.

Anslag 1:2 beräknas minska med 65 miljoner kronor per år 2024–2025. Anledningen är densamma som ovan, det vill säga att det inte går att ta ställning till behovet av framtida resurstillskott innan det finns ett konkret lagförslag att ta ställning till.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Rättsväsendet är den yttersta garanten för det svenska rättssamhället och en grundpelare i vår rättsstat och liberala demokrati. Den främsta uppgiften för rättsväsendet är att skydda människors fri- och rättigheter, både från brott som begås av enskilda personer och från statsmaktens godtycke eller maktmissbruk. De senare åren har vittnat om en särskilt problematisk utveckling för tryggheten i Sverige, med ökad otrygghet och grova brott, exempelvis i gängkriminella sammanhang, men också i nära relationer. Att upprätthålla rättsstaten och tryggheten i hela landet är en av statens kärnuppgifter.

För att lösa denna uppgift krävs krafttag. Det krävs utökade befogenheter och brottsförebyggande arbete i våra skolor samt i våra kommuner. Det krävs att poliserna blir fler och får fler verktyg i brottsutredningar. Polisen måste också vara närvarande, tillgänglig och synlig för människor i hela landet. Den ska ha ett långsiktigt mandat och de lokala poliserna ska i största möjliga mån jobba med uppgifter kopplade till det lokala området. Det krävs en förstärkning av hela rättskedjan, från att förebygga brott till att hjälpa de som avtjänat straff tillbaka till en brottsfri vardag. Tryggheten består också i att lagarna är tydliga och rättssäkerheten stark, så att ingen döms för brott som de inte har begått.

3.4.1 Polisen

Polisen har en central roll för att beivra, begränsa och lösa brottslighet. Centerpartiet vill se en kraftig resursförstärkning till Polismyndigheten, för att garantera polisens lokala närvaro, öka antalet arbetade polistimmar, skapa förutsättningar för bättre arbetsvillkor och en bättre arbetsmiljö samt för att ge polisen möjlighet att bekämpa brottslighet både i hemmet och på gatorna. Inom ramen för det så kallade januariavtalet var Centerpartiet med och slog fast att antalet polisanställda skulle öka med 10 000 personer från 2018 till 2024, varav de flesta ska vara poliser. Det är en välkommen resursförstärkning, men kommer inte vara tillräckligt. Centerpartiet arbetar för att öka polistätheten ytterligare, för att på sikt motsvara en europeisk genomsnittsnivå. I denna ambition måste mer resurser gå till att särskilt stärka de anställdas arbetsmiljö och arbetsvillkor, så att fler personer lockas till yrket, men även för att kunna konkurrera med andra arbetsgivare såsom säkerhets-, övervaknings- eller försäkringsbolag. Under detta år har det även skjutits till medel för att stärka NFC:s verksamhet, för att kunna jobba snabbare med mer tekniskt krävande forensiska inslag i utredningar, en satsning vi nu ser fram emot fortsätter under kommande år.

Polisen måste vara lokalt förankrad. För att värna och förstärka medborgarnas förtroende för polisen krävs att polisen inte enbart arbetar med grov kriminalitet utan också prioriterar resurser till arbetet med mer vardaglig brottslighet som skadegörelse, stölder och buskörningar. En lokalt förankrad polis utgör också ett viktigt verktyg i kampen mot mer grov brottslighet, då lokal förankring är en förutsättning för att kunna arbeta förebyggande och kunna bedriva brottsutredningar i de områden där organiserad brottslighet och gängkriminalitet är mer vanligt förekommande. Centerpartiet vill därför se en riktad satsning för att stärka polisens lokala närvaro i hela landet, såväl på landsbygd som i städer. Det krävs också att Polismyndigheten får förutsättningar att fördela arbetsuppgifterna på ett effektivt sätt.

Ett problem som försvårar det brottsbekämpande arbetet är att de samhällen som är hårdast drabbade också är de samhällen där förtroendet för de rättsvårdande myndigheterna är svagast. Åtgärder måste till för att överbrygga klyftan mellan

medborgarna och myndigheterna, så att alla känner att de får den hjälp de behöver när de behöver den och att fler vågar och vill anmäla brott och vittna mot brottslingar. Centerpartiet vill därför se satsningar på lokala trygghetsvårdar anställda av Polismyndigheten, som kan arbeta för ett ökat förtroende och stärkt lokalförankring mellan myndigheten och områden särskild drabbade av kriminalitet.

3.4.2 Våld i nära relation

Ingen människa ska behöva leva i rädsla för att bli slagen eller utsatt för hot och fridskränkningar. Våld i nära relation är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem. Problemet finns inom alla delar av befolkningen, inom alla samhällsklasser, alla åldrar och i olika typer av nära relationer, men drabbar på ett helt överskuggande sätt kvinnor. Den nationella omfångsundersökningen Våld och hälsa visade att var femte kvinna i Sverige någon gång under sitt vuxna liv hade utsatts för upprepat och systematiskt psykiskt våld av tidigare eller aktuell partner. Var femte kvinna uppgav också att de någon gång under sitt liv hade utsatts för allvarligt sexuellt våld. Detta kan vi inte låta fortgå.

Kvinnor som lämnat våldsamma relationer behöver stor trygghet och säkerhet. Men idag finns det inga krav på vad en kvinnojour ska uppfylla. I många fall är så mycket som hälften av de boende på kvinnojourer barn, men de får ofta inget stöd då det inte finns krav på det. Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden visar att lika många vuxna som barn bor på skyddat boende. Det konstaterades även att stödet, det vill säga ett långsiktigt stöd efter utflytt från skyddat boende, måste ökas. Att säkra att barnen får stöd i denna helt grundläggande verksamhet i samhället är avgörande för att minska våldet på sikt och för att ta barnen igenom det trauma de upplever.

Ytterligare ett område där många drabbas av hot, våld och trakasserier är under en bodelningsprocess. De allra flesta genomgår sådana processer som vänner, men det finns fall där en part motsätter sig och med olika medel utövar påtryckningar mot den andra parten. Centerpartiet vill se en genomgripande utredning för att se över förutsättningarna för att göra bodelningsprocesser mer effektiva och minimera möjligheterna att använda dem som utpressningsmedel mot tidigare partners, samtidigt som vi behåller tryggheten i systemet. En åtgärd som här skulle vara av stort värde är att utöka den rätt till rättshjälp som erbjuds individer som genomgår bodelningsprocesser. Detta för att kunna bistå ekonomiskt svagare parter att på ett fullgott sätt tillvarata sina intressen i sådana processer. Vidare vore det av vikt för våldsutsatta att kunna få stöd av sina ombud i sådana processer i anslutning till brottmålsprocesser.

3.4.3 Stärk hela rättskedjan

I den pågående expansionen av rättsväsendet är det viktigt att anta ett helhetsperspektiv. Centerpartiet vill se ett helhetsgrepp om frågorna – från det brottsförebyggande arbetet till stödinsatser för att återanpassa individer som avtjänat sina straff. Det är därför viktigt att ge alla myndigheter i hela rättskedjan goda förutsättningar och de resurser som krävs för att de ska kunna hantera de ärenden som varje år strömmar igenom myndigheternas verksamhet. Sveriges Domstolar har den senaste mandatperioden sett en ökad måltillströmning som resultat av de reformer som redan vidtagits för att komma åt grövre kriminalitet. I det kommande reformarbetet är det därför viktigt att ge Sveriges Domstolar möjligheter att fortsatt utöka organisationen. Att rekrytera domare är exempelvis ett arbete som tar tid. Domstolarna har dessutom ett brett uppdrag i förhållande till samhället, där de inte bara hanterar brottmål utan fyller en viktig roll som opartisk

instans i många andra ärenden och mål, som med tiden kommit att öka i komplexitet. Vi vill därför anslå extra resurser för att säkerställa att landets domstolar står beredda att hantera de mål och ärenden som förväntas bli fler de kommande åren.

Centerpartiet vill också ha ett starkare brottsofferperspektiv i rättsväsendet. Personer som har blivit utsatta för brott måste ha rätt till, och möjlighet att få, information från rättsväsendet om det aktuella fallet samt om vilka resurser som finns tillgängliga för att stötta brottsoffret. Därtill måste det finnas professionell personal som kan erbjuda det stöd som behövs. Centerpartiet vill också återställa rätten till målsägandebiträde i överinstans, för att garantera stöd till brottsoffer under hela rättsprocessen. Dessutom bör systemet med skadestånd för brottsoffer ses över för att göra det enklare för brottsoffer att få ut sina skadestånd. Vi vill också att polisen får ett tydligare ansvar för att hänvisa brottsoffer till brottsofferjourerna.

3.4.4 Centerpartiets överväganden

Tabell 10 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 4

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 04 Rättsväsendet			
1:1 Polismyndigheten	±0	-130	-130
1:3 Åklagarmyndigheten	±0	-30	-30
1:4 Ekobrottsmyndigheten	±0	-20	-20
1:5 Sveriges Domstolar	50	40	40
1:11 Rättsliga biträden m.m.	-40	-40	-40
1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	-10	-10	-10
1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten	±0	-4	-4
Summa	±0	-194	-194

Centerpartiet välkomnar, på ett generellt och övergripande plan, regeringens förslag till förstärkningar inom utgiftsområde 4, men vill inom ramen för ett antal av de aktuella anslagen göra en del omprioriteringar.

Inom ramen för den föreslagna nivån på anslag 1:1 bör 250 miljoner kronor per år, från och med 2023, användas för att stärka den lokala polisen i hela landet. För att finansiera anställandet av polisstödsassistenter – personal som kan hantera arbetsuppgifter som inte kräver en polisutbildning – bör 75 miljoner kronor användas år 2023. För samma ändamål bör 150 miljoner kronor användas år 2024 och 185 miljoner kronor användas år 2025. Centerpartiet föreslår därtill att så kallade trygghetsvårdare anställs, i syfte att stärka banden mellan Polismyndigheten och medborgare i brottsdrabbade områden. För att finansiera detta bör 26,45 miljoner kronor användas per år från och med år 2023. 200 miljoner kronor av anslaget bör år 2023 användas för en särskild satsning för att stärka arbetsmiljön, inklusive möjligheten till en lönesatsning för de poliser som arbetar direkt mot gängkriminalitet, som är i yttre tjänst och som är områdespoliser. För samma syfte bör 200 miljoner kronor användas per år 2023–2024. Satsningarna bedöms kunna genomföras genom omfördelningar inom ramen för anslag 1:1. Anslaget beräknas minska med 130 miljoner kronor per år 2024–2025 till följd av att regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp, som motiveras av kommande lagstiftning, avvisas. Centerpartiet inväntar lagförslaget innan vi tar ställning till såväl

lagförslaget som de resursbehov som kan komma att uppstå. Vi ämnar återkomma med förslag till anslagsnivå för 2024 i samband med budgetbehandlingen för år 2024.

Anslag 1:3 beräknas minska med 30 miljoner kronor per år 2024–2025 till följd av att regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp, som motiveras av kommande lagstiftning, avvisas. Centerpartiet inväntar lagförslaget innan vi tar ställning till såväl lagförslaget som de resursbehov som kan komma att uppstå. Vi ämnar återkomma med förslag till anslagsnivå för 2024 i samband med budgetbehandlingen för år 2024.

Anslag 1:4 beräknas minska med 20 miljoner kronor per år 2024–2025 till följd av att regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp, som motiveras av kommande lagstiftning, avvisas. Centerpartiet inväntar lagförslaget innan vi tar ställning till såväl lagförslaget som de resursbehov som kan komma att uppstå. Vi ämnar återkomma med förslag till anslagsnivå för 2024 i samband med budgetbehandlingen för år 2024.

Anslag 1:5 föreslås öka med 50 miljoner kronor år 2023. Centerpartiet anser att det är centralt att Sveriges Domstolar ges förutsättningar att påbörja den utbyggnad av verksamheten som är nödvändig för att kunna möta den ökade måltillströmning som kan förväntas framöver. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 50 miljoner kronor per år från och med 2024.

Anslag 1:11 föreslås öka med 10 miljoner kronor år 2023 för att möjliggöra en utökad rätt till rättshjälp i bodelningsprocesser. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 10 miljoner kronor per år 2024–2025. Centerpartiet vill att det genomförs effektiviseringar och en förstärkt tillsyn av arvoden till rättsliga biträden. Av denna anledning föreslås anslaget minska med 50 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 50 miljoner kronor per år 2024–2025.

Anslag 1:12 föreslås minska med 10 miljoner kronor år 2023. Anledningen är att Centerpartiet vill genomföra effektiviseringar och en översyn av rätten till vissa ersättningar vid frihetsberövanden. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 10 miljoner kronor per år 2024–2025.

Anslag 1:15 beräknas minska med 4,2 miljoner kronor per år 2024–2025 till följd av att regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp, som motiveras av kommande lagstiftning, avvisas. Centerpartiet inväntar lagförslaget innan vi tar ställning till såväl lagförslaget som de resursbehov som kan komma att uppstå. Vi ämnar återkomma med förslag till anslagsnivå för 2024 i samband med budgetbehandlingen för år 2024.

3.5 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Att Sverige är ett land som bygger säkerhet med andra har varit grunden för svensk säkerhets- och försvarspolitik sedan alliansregeringens dagar. Men det är först nu, genom det kommande svenska Natomedlemskapet, som riktig kraft sätts bakom orden. Fullföljandet av den svenska Natoansökan är, jämte ett fortsatt kraftfullt EU-svar på Rysslands krig, de viktigaste säkerhetspolitiska frågorna innevarande mandatperiod. Centerpartiet har under lång tid påtalat vikten av att Sverige går med i Nato och fick under 2020 också stöd i riksdagen för att Sverige bör uttala en Natooption i sin säkerhetspolitiska linje. Detta visade sig viktigt när läget blev skarpt i samband med att Ryssland anföll Ukraina samt hotade oss och flera andra europeiska länder i februari 2022. Centerpartiet kommer fortsatt vara en konstruktiv samarbetsröst när det rör svenskt Natomedlemskap.

Sverige ska vara en aktiv partner på den internationella arenan. Vi ska bidra till fred, säkerhet och utveckling av människors livschanser och rättigheter i världen. Genom handel, erfarenhetsutbyte, diplomati och bistånd men även med militära insatser. Säkerhet bygger vi tillsammans med andra. Insikten om att det som händer långt borta påverkar oss är uppenbar. Vi ska vara långsiktiga och strategiska i vårt arbete.

Den liberala världsordningen är inte utan sina brister, men har likväl skapat välstånd, stabilitet och möjligheter för världens stater att lösa gemensamma problem tillsammans. Därför är den värd att kämpa för. Den liberala demokratin är kärnan i Centerpartiets utrikespolitik. Svensk utrikespolitik ska försvara och främja den liberala demokratin. Vi förespråkar en utrikespolitik som försvarar och främjar demokrati och mänskliga rättigheter, som stöttar rättsstatsuppbyggnad, som motverkar korruption, som stärker kvinnors rättigheter och möjligheter och som stärker vårt samarbete med andra demokratier.

Den multilaterala ordningen som den har utvecklats är inte perfekt fungerande och har utmanats väsentligt de senaste åren men måste försvaras och utvecklas. Den får inte försvagas ytterligare. Vår säkerhet främjas av en förutsägbar internationell ordning. Just nu präglas dock det internationella samarbetet av stor osäkerhet. Diplomatien är alltjämt den första försvarslinjen.

Globalt står världen inför nya utmaningar. Det handlar bland annat om nya motsättningar mellan stormakter, kärnvapenrustning och effekterna av klimatförändringar samt pandemier som hotar människors trygghet, välstånd och frihet. Rysslands krig i Ukraina får inte bara fruktansvärda konsekvenser i Ukraina utan påverkar också samhällen och länder i ett större närområde, inte minst i Kaukasus. Korruption sliter sönder samhällen och hämmar positiv utveckling. För att möta detta behöver vi utveckla vårt internationella system och stärka den internationella ordningen. Nationalism, populism, terrorism, kamp om resurser och teknik skapar också nya spänningar inom och mellan länder och regioner. Sverige ska inte tystna under auktoritära ledares maktspråk. Vi ska heller inte bedriva en utrikespolitik som blir inåtvänd och nationalistisk. En global utblick är fortsatt viktigt.

Det är Centerpartiets uppfattning att svenska skattepengar inte ska riskera att finansiera andra länders globala maktambitioner genom exempelvis samarbeten och transaktioner till olika investeringsbanker, exempelvis Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB). I det fall Sverige samarbetar med exempelvis AsDB ska krav alltid ställas på demokrati och mänskliga rättigheter i olika projekt som finansieras, såsom det så kallade Belt and Road Initiative, och att inga investeringar görs i till exempel Xinjiangs tvångsläger eller i militärdiktaturens Myanmar eller Kambodja.

FN och internationell rätt är en hörnpelare för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Vi ser det som naturligt att det nordiska samarbetet fortsätter att utvecklas, inom försvars- och säkerhetspolitiken men också i frågor som rör exempelvis gränshinder och deras konsekvenser för den nordiska arbetsmarknaden. Östliga partnerskapet behöver fortsätta att utvecklas.

3.5.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 11 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 5

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 05 Internationell samverkan			
1:2 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	-0	-1	-2
1:5 Inspektionen för strategiska produkter	-0	-0	-1
1:9 Svenska institutet	-0	-1	-2
Summa	-1	-3	-4

Centerpartiet föreslår en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.6 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Att Sverige är ett land som bygger säkerhet med andra har varit grunden för svensk säkerhets- och försvarspolitik sedan alliansregeringens dagar. Men det är först nu, genom det kommande svenska Natomedlemskapet, som riktig kraft sätts bakom orden. Fullföljandet av den svenska Natoansökan är, jämte ett fortsatt kraftfullt EU-svar på Rysslands krig, de viktigaste säkerhetspolitiska frågorna innevarande mandatperiod. Centerpartiet har under lång tid påtalat vikten av att Sverige går med i Nato och fick under 2020 också stöd för vår politik i riksdagen, då det beslutades att Sverige bör uttala en Natooption i sin säkerhetspolitiska linje. Detta visade sig vara viktigt när läget blev skarpt i samband med Rysslands anfall av Ukraina, samt då de hotade oss och flera andra europeiska länder i februari 2022. Centerpartiet kommer fortsatt att vara en konstruktiv samarbetsröst när det rör svenskt Natomedlemskap.

På samma sätt kommer Centerpartiet också framgent vara en konstruktiv röst när det gäller att öka försvarsanslagen till 2 procent av BNP, för att höja svensk försvarsförmåga och krigsdugligheten i krigsförbanden och samtidigt nå upp till Natos målsättningar. Inget Natoland ska kunna anklaga Sverige för att inte ta vår del av ansvaret för vår egen och Natos säkerhet. Det är en trovärdighetsfråga. För Centerpartiets del följer det en sedan många år inslagen väg, där vi först som en del av Försvarsgruppen (2015–2018), bestående av regeringen, Centerpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna (del av perioden), och sedan som samarbetsparti till regeringen tillsammans med Liberalerna mellan 2019 och 2021 haft en avgörande roll för att säkerställa ekonomiska förstärkningar till försvaret. Försvarets förmågehöjning är nödvändig och viktig. Nu behöver de beslut som fattats genomföras kommande år och regeringen behöver säkerställa att dess styrning leder mot fattade beslut.

Samtidigt som försvarsanslagen ökar är det viktigt att de fördyringar som aviserats för de nya ubåtarna och Gripenplanen inte ska få urholka andra beslutade och kommande satsningar och investeringar. Objektsramar, som på regeringens förslag fastställs av riksdagen, ska införas för stridsflygförmågan och undervattensförmågan. Det är viktigt att Försvarsmakten och övriga myndigheter i det militära försvaret arbetar utifrån principen utformning i enlighet med avdelad ekonomi, det som på engelska benämns *design to cost*. Det innebär att anskaffning av materiel såväl som förbandsverksamheten måste anpassas efter tillgängliga medel, till exempel när det kommer till volym och kravspecifikationer. I takt med att försvarsekonomin växer ser vi också ökade möjligheter att villkor och incitamentsstrukturer utvecklas och blir så pass bra att personalen väljer att stanna kvar, eller komma tillbaka. Personalen är Försvarsmaktens viktigaste resurs i utvecklingen av försvarsförmågan.

Natomedlemskapet kommer att innebära en omställning för svenskt försvar, som kommer att vara pågående över tid. I ett kortsiktigt perspektiv är det viktigt att helheten i totalförsvarspropositionen 2021–2025 genomförs. Därtill är det vår mening att ökade ekonomiska anslag i och med Natomedlemskapet kortsiktigt i första hand ska gå till att finansiera de nödvändiga investeringar som finns definierade i totalförsvarspropositionen, men som då inte finansierades. Det skulle öka försvarsförmågan ytterligare i armén, flygvapnet och inte minst i marinen. Det är helt nödvändigt.

Därtill blir kommande försvarsberedning viktig för att ytterligare blicka framåt och fortsatt höja ambitionsnivån och möta de förändrade krav som ett Natomedlemskap kommer innebära efter 2025. Här blir Försvarsmaktens underlag viktiga ingångsvärden. Natos samlade behov kommer behöva vara styrande i stor mån. För Centerpartiets del

ser vi att Östersjökusten och hela Östersjön kommer bli än mer strategiskt viktigt och att Sverige kommer få en viktig roll i försvaret av densamma, tillsammans med övriga Östersjöstater. På samma sätt ser vi att områdena kring Arktis och Barents hav också kommer vara strategiskt viktiga för Sverige att bidra i försvaret av. Här blir inte minst vinterförmågan viktig att fortsätta utveckla. Skyddet av viktiga färdleder, inte minst kopplat till varuflöden till och från Göteborgs hamn, kommer att behöva stärkas. Den nordiska och nordisk-baltiska dimensionen och samarbetet kommer fördjupas allt mer och svenskt försvar integreras i en större Natohelhet.

Över tid behöver också cybersäkerheten stärkas ytterligare, inom Försvarmakten och resten av samhället, på bredden och spetsen.

3.6.1 Krisberedskap och utvecklingen av det civila försvaret

Rysslands krig i Ukraina och de hybridattacker vi dagligen ser innebär stora utmaningar också för svensk fredstida krisberedskap och det har visat på vikten av att snabbt vidta ytterligare åtgärder för att bygga upp ett modernt civilt försvar med åtgärder som gör skillnad på både kort och lång sikt. Vi är positiva till den nya struktur för civilt försvar som började gälla den 1 oktober men ser att ytterligare åtgärder kommer behövas, inte minst vad gäller kommuners och regioners roll och förutsättningar i helheten samt MSB:s roll.

Centerpartiet förhandlade inom ramen för vårt samarbete med den socialdemokratiskt ledda regeringen förra mandatperioden fram inriktningen för totalförsvaret som en del av försvarsbeslutet 2020. Vi stod också bakom de ekonomiska förstärkningar som gjordes men ser nu, givet den aktuella utvecklingen med Rysslands krig i Ukraina, att ytterligare ekonomiska förstärkningar behövs under mandatperioden. Vi ser tydliga behov av att stärka cybersäkerheten, av investeringar för att skydda samhällsviktig infrastruktur lokalt, regionalt och nationellt, vi ser behov av att säkerställa kompetens- och personalförsörjningen både i kris och under höjd beredskap. Vi ser ett behov av att fortsätta utveckla befolkningsskyddet och räddningstjänstens förutsättningar att verka under höjd beredskap. Vi ser ett behov av att bygga motståndskraft i grunden och av att dra nytta av de gröna näringarna för att stärka förnödenhetsförsörjningen, bygga motståndskraft och minska beroendet av utländsk olja och gas. Vi ser ett behov av fortsatt samarbete med näringslivet på både nationell och regional nivå, på lika villkor och med ömsesidig insikt om beroenden och mervärden.

Centerpartiet kommer fortsätta att driva på för att nödvändiga förändringar kommer på plats och att de beslut som redan fattats av riksdagen får genomslag och blir verklighet och att än mer görs. När ökade krav ställs på kommuner och regioner behöver finansieringsprincipen fortsatt få genomslag. Kommuners och regioners beredskap och skydd för samhällsviktig verksamhet utgör grunden för motståndskraften i vårt lands civila försvar.

3.6.2 Stärk energisektorns motståndskraft

I det pågående kriget i Ukraina har Ryssland vid upprepade tillfällen genomfört såväl cyberattacker som fysiska attacker mot energisektorn. Även energisektorn i EU och Sverige har attackerats digitalt under senaste året. Att energisektorn används strategiskt som pjäs i säkerhetspolitikens spel har varit tydligt de senaste åren. Ett exempel på detta är när Ryssland har använt minskade gasleveranser som medel för att nå strategiska mål. Inom energisektorn finns det därför en stor och befogad oro för hotbilden mot energiinfrastrukturen i Sverige och avsaknaden av förmågor att stå emot dessa. Störningar i

energisektorn i Sverige kan dessutom ge kaskadeffekter i Europa, då Sverige är en avgörande leverantör till kontinenten. Därför är Sveriges energisektor i ett särskilt utsatt läge. Diskrepansen mellan hotbild och förmågor är stor. Ett stort problem är avsaknad av information och samarbete mellan energiföretagen och myndigheterna, något som påverkar förmågan negativt.

Energimyndigheten och MSB måste gemensamt bidra till att stärka motståndskraften i energisektorn genom att förenkla informationsdelning mellan operatörer samt mellan operatörer och myndigheter. Samtidigt måste tillsynsverksamheten skärpas för att säkra kontinuitet vid attacker och sårbarheter behöver kartläggas. Dessutom måste myndigheterna säkra att aktörerna i sektorn gemensamt övar på händelser med bortfall av it. På så sätt kan motståndskraften i svensk energisektor stärkas rejält och diskrepansen mellan hotbild och förmåga minska.

3.6.3 Centerpartiets överväganden

Tabell 12 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 6

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 06 Försvar och samhällets krisberedskap			
1:8 Försvarets radioanstalt	-50	-50	-50
2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	25	25	25
Summa	-25	-25	-25

För att finansiera en satsning på att stärka energisektorns motståndskraft föreslås anslag 1:8 minska med 50 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 50 miljoner kronor per år från och med år 2024. Förslaget innebär en substantiell förstärkning, jämfört med nu gällande regler, på 153, 255 respektive 458 miljoner kronor.

Anslag 2:6 föreslås öka med 25 miljoner kronor år 2023, till följd av Centerpartiets förslag om en satsning på att stärka energisektorns motståndskraft. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 25 miljoner kronor per år från och med år 2024.

3.7 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Centerpartiet vill fortsätta investera en procent av Sveriges BNI till den internationella utvecklingsagendan. Vi står fast vid att Sverige ska ha ett generöst bistånd. Målet för Sveriges internationella bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Behoven är, inte minst efter covid-19, och torkan och i spåren av klimatförändringar och konflikter, enorma. Partnerskap och lokalt ägarskap, mänskliga rättigheter och de fattigas perspektiv utgör grunden i Sveriges politik för global utveckling och bör fortsatt göra det. Svenskt bistånd ska utgå från OECD-Dacs regelverk för hur bistånd kan användas. Att använda biståndet som ett sätt att tvinga människor att återvända efter att de nekas asyl är inte i enlighet med OECD-Dac och Centerpartiet motsätter sig en politik där biståndet används på detta sätt.

Däremot behöver biståndet fokuseras. Biståndseffektiviteten ökar genom att svenskt bistånd kraftsamlar och fokuserar runt tre tematiska områden: 1) Hållbara jobb, 2) Klimatomställning och grön energi samt 3) Demokrati och rättsstatens principer. Fokuseringen tar sin utgångspunkt i, och utvecklar, de globala målen i Agenda 2030 och målsättningarna i Parisagendan som svenska aktörer bäst kan bidra till att nå. Vi är bra på mycket, men behöver bli bättre på att fokusera på det vi är bäst på. Vi ska verka där vi kan göra mest skillnad, och där ska vi vara världsledande. Det är viktigt att det finns en långsiktighet i utvecklingsbiståndet, inte minst i demokratibiståndet, eftersom det tar tid för länder att demokratiseras. Detta får inte riskeras. Att det måste finnas ett humanitärt bistånd som går att skala upp är en självklarhet, men det ska inte ske på bekostnad av det bilaterala utvecklingsbiståndet. Kärnstödet kan däremot prioriteras tydligare än idag. Klimatbiståndet ska inte finansiera fossila utsläpp utan gå till de länder som har svårast att själva klara omställning och anpassning samtidigt som det bidrar till det riksdaysbundna målet för svenskt bistånd.

Genom att uppmuntra andra länder att följa samma principer och genom att verka för en god samordning inom EU och i andra forum skapas en effektiv och rationell arbetsfördelning för internationell utveckling.

Samtidigt ska det enprocentiga biståndet ses som ett medel för att mobilisera betydligt större volymer från andra aktörer. Vi vill att det internationella biståndet används som en hävstång för att mobilisera större krafter i näringsliv, stater, civilsamhälle och internationella system. Hävstångseffekten skapas genom att det internationella biståndet mobiliserar såväl kapital, engagemang och tid som innovation. På så sätt kan värdet av varje skattekrona som investeras i de globala målen mångfaldigas och utvecklingseffekten bli större än vad biståndet enskilt kan bidra med. Det är nödvändigt eftersom volymen på de investeringar som krävs för att uppnå en hållbar utveckling vida överstiger det samlade biståndets volymer. Utan ett brett och nära samarbete med privata investerare och näringslivet som fokuserar på ett ökat engagemang, kommer de globala hållbarhetsmålen inte att kunna uppnås. Näringslivet kan bidra till en globalt hållbar utveckling. Att fokusera på biståndsbudgeten som hävstång för bredare resursflöden ser vi som den snabbaste vägen bort från biståndsberoende. En biståndsberoende värld är alltför långsiktiga målet.

Rysslands krig i Ukraina har skapat en humanitär katastrof och lämnat Ukrainas ekonomi i ruiner. Tiotusentals människor har dött, skändats, skadats, lämnats bostadslösa och flytt. Människor svälter och fryser då Ryssland med precision gett sig på förnödenhetsförsörjningen. Sverige, och EU, kommer att behöva göra mer för att öka både det humanitära stödet till Ukraina och det ekonomiska stödet för att både kort- och

långsiktigt bygga upp landet på nytt. Internationella valutafonden (IMF) beräknar att Ukrainas statsfinanser, till en följd av kriget, går med underskott motsvarande dryga 40 miljarder kronor varje månad. Hjälpn från EU och västvärlden är, trots nya beslut om lån, inte i nivå med Ukrainas behov, och allt större del av underskotten finansieras nu av sedelpressen, trots att den ukrainska centralbanken försöker undvika detta. Centerpartiet vill att ytterligare bistånd går till Ukraina. Det vore förödande om Ukraina gick i statsbankrutt.

Sammantaget står Centerpartiet upp för enprocentsmålet i biståndet och avvisar regeringens neddragning. Långsiktighet, partnerskap och lokalt ägarskap bör även fortsatt vara utgångspunkten för svenskt bistånd, med målsättningen att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Istället för att skära ner biståndsramen bör en större andel gå till Ukraina och ett ökat klimatbistånd.

3.7.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 13 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 7

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 07 Internationellt bistånd			
1:1 Biståndsverksamhet	7 043	6 970	6 975
1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	157	157	157
1:3 Nordiska Afrikainstitutet	1	1	1
1:4 Folke Bernadotteakademien	17	17	17
1:6 Utvärdering av internationellt bistånd	1	1	1
Summa	7 219	7 146	7 151

Centerpartiet avvisar regeringens förslag om att frångå det så kallade enprocentsmålet för biståndsramen. Av denna anledning föreslås anslag 1:1 öka med 7 114 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 7 114 miljoner kronor per år från och med år 2024. Den ekonomiska utvecklingen, inklusive BNI-utvecklingen, är mycket osäker. Centerpartiet ämnar återkomma med förslag till biståndsram för 2024 i samband med behandlingen av budgeten för år 2024. Centerpartiet avvisar regeringens förslag om att minska antalet kvotflyktingar. Av denna anledning föreslås anslaget minska med 71 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 144 miljoner kronor år 2024 och med 139 miljoner kronor år 2025.

Anslag 1:2 föreslås öka med 157,2 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag om sänkt biståndsram för år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 157,2 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Anslag 1:3 föreslås öka med 0,7 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag om sänkt biståndsram år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 0,7 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Anslag 1:4 föreslås öka med 17,3 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag om sänkt biståndsram år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 17,3 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Anslag 1:6 föreslås öka med 0,8 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag om sänkt biståndsram år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 0,8 miljoner kronor per år från och med år 2024.

3.8 Utgiftsområde 8 Migration

Mer än 100 miljoner människor befinner sig på flykt runt om i världen, fler än någonsin förr. Just nu pågår dessutom ett krig i vårt närområde, i Ukraina. Centerpartiet anser att Sverige måste ta vår del av ansvaret och hjälpa människor på flykt. Det innebär att vi tillsammans med övriga EU-länder ska komma överens om en gemensam migrationspolitik som bygger på ett gemensamt ansvar, där Sverige ska ta sin del av ansvaret.

För att EU ska ta ett större gemensamt ansvar för människor på flykt krävs att EU-länderna har en likvärdig asyllagstiftning. Samtidigt är det viktigt att skapa bästa förutsättningar för att människor som kommer till Sverige ska kunna integreras. Centerpartiet står därför bakom den migrationslagstiftning som infördes sommaren 2021, som innebär att tillfälliga uppehållstillstånd är huvudregeln, att skyddsbehövande har rätt till familjeåterförening, en bredare humanitär grund samt att försörjningskrav är huvudregeln för att få permanent uppehållstillstånd och vid anhörginvandring. Denna lagstiftning bör ligga fast och inte rivas upp. Sverige behöver inte mer lappande och lagande i migrationspolitiken.

En migrationspolitik som kombinerar medmänsklighet med ordning och reda förutsätter att den som fått avslag på sin asylansökan återvänder till sitt hemland. Idag är det inte tillräckligt många personer som återvänder efter avslagsbeslut. Ytterligare åtgärder behöver därför vidtas för att ett sammanhållet, humant och effektivt återvändande ska komma på plats. För att kunna vidta åtgärder för att öka återvändandet måste de asylbeslut som fattas vara korrekta och lagstiftningen vara förutsägbar. Det är därför centralt att rättssäkerheten under asylprocessen är hög och att lagstiftningen håller över tid, så att den som ansöker om uppehållstillstånd i Sverige vet vad som gäller. Vi anser därför att det behöver tillsättas en utredning som ser över om och hur rättssäkerheten under asylprocessen kan förstärkas och hur återvändandet kan bli mer effektivt, humant och sammanhållet.

Centerpartiet vill styra om migrationen mot mer självförsörjning med hjälp av reformer för minskade utgifter. Vi anser att rätten till skydd är viktigare än snabb tillgång till alla välfärdsförmåner. Asylsökande som kommer till Sverige på egen hand ska därför kunna kvalificera sig in i trygghetssystemen. Vi har därför bland annat lagt förslag om att etableringsersättningen ska göras om till ett etableringslån.

3.8.1 En arbetskraftsinvandring med utgångspunkt i dagens regelverk

Arbetskraftsinvandringen är en stor tillgång för Sveriges kompetensförsörjning, för samhällets ekonomi och för företagens konkurrenskraft. Sveriges tillväxt är beroende av utländsk kompetens. Vi vill därför värna dagens regler för arbetskraftsinvandring. Företag kan avgöra vilka personer de vill anställa bättre än vad Arbetsförmedlingen eller ett fackförbund kan. Det är i företagen som jobben växer fram och det är företagen som bäst kan avgöra vilken kompetens de behöver rekrytera.

Det finns stora problem med missbruk av arbetstillstånd vilket har uppmärksammats av flera myndigheter de senaste åren. Centerpartiet anser att det är mycket viktigt att få bukt med denna problematik. Ett antal reformer för att förhindra problemen har redan genomförts, men mer behöver göras. Det är dock viktigt att de reformer som genomförs är ändamålsenliga och leder till att fusket faktiskt minskar och inte slår hål på hela systemet.

Vi i Centerpartiet har varit med och genomfört lagändringar som syftat till att motverka de kompetensutvisningar som tyvärr påverkat Sveriges attraktionsförmåga. Vi vill att en uppföljning görs för att säkerställa att problematiken är löst. Sverige måste

kunna konkurrera med andra länder om arbetskraft. Därför är det viktigt att Sverige ser till att arbetskraftsinvandrare väljer att arbeta i just Sverige. Det förutsätter att vi har ett fungerande och samordnat system när man väl kommer hit, i likhet med många andra EU-länder.

3.8.2 Centerpartiets överväganden

Tabell 14 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 8

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 08 Migration			
1:1 Migrationsverket	-19	-40	-58
1:3 Migrationspolitiska åtgärder	-20	±0	±0
1:4 Domstolsprövning i utlänningsmål	-3	-6	-9
Summa	-42	-46	-67

Centerpartiet anser att migrationspolitiken måste kombinera medmänsklighet och ordning och reda. Vi värnar rätten att söka asyl. Det är viktigt att asylprocessen inte är onödigt lång och att de asylbeslut som fattas är rättssäkra. Arbetet med återvändande för de som får avslag på sin asylansökan måste ske på ett effektivt, humant och sammanhållet sätt och integrationen för de som får stanna måste sätta igång direkt.

Centerpartiet välkomnar regeringens förslag om förstärkningar av anslag 1:1, syftandes till att påskynda handläggningstiderna.

För att finansiera andra prioriterade reformer föreslås anslag 1:3 minska med 20 miljoner kronor år 2023. Detta då regeringens förslag till ettårig förstärkning föreslås avvisas.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.9 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Centerpartiet strävar efter en vård och omsorg som finns tillgänglig för alla – oavsett ålder, kön eller bostadsort – och som utgår från den enskilda människans behov. Rätten till självbestämmande och inflytande över den vård och omsorg som ges måste gälla såväl unga som gamla, friska som sjuka. Välfärdens huvudsyfte är att garantera trygghet och likvärdiga förutsättningar för alla, vilket bygger på insikten om att människors behov kan se olika ut. Vården, omsorgen och sociala tjänster ska hålla hög kvalitet i hela landet.

3.9.1 Hälso- och sjukvårdspolitik

Den svenska sjukvården står trots sin goda medicinska kvalitet inför flera stora utmaningar. För många får vänta för länge på vård eller får inte alls den vård de behöver. Tillgänglighet och kvalitet skiljer sig alltför ofta åt beroende på kön, inkomst, etnisk bakgrund och bostadsort. Svensk sjukvård är eftersatt i digitalisering jämfört med våra grannländer och myndigheter har begränsade möjligheter att arbeta proaktivt tillsammans med vårdens huvudmän. Patienternas möjligheter till inflytande, inblick och medbestämmande i sin egen vård är för små. Den befintliga modellen för prissättning av läkemedel fungerar inte för nya och effektiva mediciner som kan vara livsavgörande för små patientgrupper.

Medarbetarna, människorna som är kärnan i välfärden, har både för få kollegor och för få närvarande chefer. Detta märks genom att många inte orkar med att arbeta heltid, och alltför få väljer att söka sig till en karriär inom vård och omsorg. Därför vill Centerpartiet se satsningar på karriärtjänster och utreda en rätt till fortbildning för vård- och omsorgspersonal.

Samtidigt ställer den demografiska utvecklingen och den förändrade åldersstrukturen i befolkningen helt nya krav på hälso- och sjukvården. När fler äldre och multisyka ska få sin hälso- och sjukvård försörjd av en mindre andel förvärsarbetande i befolkningen kommer utformningen av sjukvården att behöva förändras. Vi måste satsa mer på förebyggande och rehabiliterande insatser och en större andel av offentliga utgifter behöver gå till vård och omsorg, men pengar räcker inte. Sjukvården och äldreomsorgen behöver organiseras och samordnas bättre. Runt om i Sverige finns många exempel på regioner, kommuner och ideella och privata vård- och omsorgsgivare som har mött problem som är gemensamma för många fler, och löst dem. Sverige har alla möjligheter att skapa en bättre vård.

3.9.2 Folkhälsopolitik

Ur ett globalt perspektiv är folkhälsan i Sverige god och i många avseenden har hälsan i befolkningen utvecklats positivt. Inom ett antal områden är dock skillnaderna mellan olika grupper i samhället fortfarande stora och ibland även ökande. Till exempel upplever alltför många unga lättare psykiska åkommor, depression, nedstämdhet och utmattning. Alltför många äldre upplever ensamhet eller otrygghet.

Vården ska inte bara finnas till hands när vi väl har blivit dåliga. Den ska också ge oss hjälp och råd för att vi inte ska bli sjuka. Inom ramen för den pågående primärvårdsreformen har förebyggande insatser blivit en del av primärvårdens grunduppdrag. Det viktigaste folkhälsoarbetet drivs dock i Sveriges kommuner och regioner. För Centerpartiet är det viktigt att stärka kommunernas och regionernas ekonomiska

förutsättningar också vad gäller folkhälsoarbete. Centerpartiet kommer fortsätta att jobba för en stärkt elev- och studenthälsa, pulshöjande aktiviteter på skolschemat varje dag och systematisk mat- och måltidsuppföljning i äldreomsorgen.

3.9.3 Funktionshinderpolitik

Samhället ska vara tillgängligt för alla och en funktionsnedsättning ska inte vara ett hinder för människor i vardagen. Personer med funktionsnedsättning är inte en homogen grupp i samhället. På samma sätt kan inte politiken utformas på ett sådant sätt att den utgår från en generaliserande analys av funktionsnedsättning. Centerpartiet vill se en integrering av funktionshinderperspektivet inom alla politikområden och en ambitionshöjning som innebär att samtliga politiska beslut måste reflekteras av ett funktionshinderperspektiv. Det handlar om individens frihet och den egna möjligheten att styra över sitt liv och då också över sitt stöd.

Funktionsnedsättningspolitik handlar om medborgerliga fri- och rättigheter. Insatser måste få kosta, men det handlar inte bara om pengar utan även om kompetens, synsätt och vilja. Svensk funktionsnedsättningspolitik utgår från ett rättighetsperspektiv, men det saknas ett fokus på möjligheter: alla människors förmåga och vilja att bidra, oavsett funktionsförmåga. Inte minst är det viktigt att barn och unga med funktionsnedsättning får delta i samhället på lika villkor som sina jämnåriga.

I praktiken är det kommuner och regioner som ansvarar för en stor del av interaktionen mellan medborgaren och det offentliga. Centerpartiet vill därför att regeringen ser över hur staten kan stärka förutsättningarna för kommuner och regioner att bidra till att Sverige efterlever konventionen i praktiken. Ett utredningsuppdrag bör ges till lämplig myndighet. I Centerpartiets kommittémotion Ett friare Sverige för människor med funktionsnedsättning ges en samlad överblick över våra politiska förslag som kan förbättra villkoren för människor med funktionsnedsättningar.

3.9.4 Politik för sociala tjänster

De övergripande målen för socialtjänsten är beslutade av riksdagen. Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt, ha tillgång till god vård och omsorg samt erbjudas en jämställd och jämlik vård och omsorg. I individ- och familjeomsorgen är målet att stärka förmågan och möjligheten till social delaktighet för människor i ekonomiskt och socialt utsatta situationer, och att stärka skyddet för utsatta barn.

Målen ska ligga fast, men måluppfyllelsen behöver förbättras. Socialtjänstens utredningar, bemötande och stöd till individer har ofta stor betydelse för den det gäller. Det är helt avgörande att personalen besitter den kompetens som krävs för att kunna göra rättvisande utredningar och bedömningar och ge olika människor ett bra och jämlikt bemötande med avstamp i de övergripande målen. Därför vill Centerpartiet se en reformerad och stärkt socionomutbildning. Det krävs också att man har tillgång till evidensbaserade och enhetliga metoder när man gör riskbedömningar och att kravbilderna blir tydliga för när en insats sätts in eller avslutas. Kommunerna behöver förutsättningar för att erbjuda välfärdstjänster som håller samma höga kvalitet i hela landet.

3.9.5 Barnrättspolitik

Målet för barnrättspolitikerna har legat fast sedan 2008: Barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Barnrättspolitikerna är sektorsövergripande. Det innebär att barnets rättigheter och intressen ska genomsyra all politik, liksom alla verksamheter som berör barn.

Samhället måste bli bättre på att förebygga att barn hamnar i utsatthet. Arbetet för att hjälpa de barn som far illa måste också förbättras. Det behövs ökad kunskap och stärkt kompetens kring barnets rättigheter hos statliga myndigheter, regioner och kommuner. För att barn ska ha möjligheter till delaktighet och inflytande behöver de ha kännedom om sina rättigheter och kunskapen om hur man har rättssäkra samtal med barn öka. Insatserna på området behöver stärkas inom flera sektorer, som skolan, kulturlivet, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och rättsväsendet.

Centerpartiet vill se mer forskning på området socialt arbete med fokus på metoder och arbetssätt, när det gäller både utredningar, riskbedömningar och samtalsmetodik inom socialtjänsten. Med den typen av kunskap kan man förbättra förutsättningarna för barn att bli delaktiga och komma till tals. Det skulle även göra att socialtjänstens beslut blir mer rättssäkra.

3.9.6 Forskningspolitik

Covid-19-pandemin och det osäkra omvärldsläget har på ett mycket tydligt sätt visat hur beroende vi är av forskning och innovation för att hantera samhällsutmaningar som handlar om hälsa, social utsatthet och hälso- och sjukvårdens beredskap. Vi behöver stärka satsningarna på forskning för att kunna stärka folkhälsan och möta framtida pandemier och samhällskriser på ett bättre sätt, men även för mer hållbara lokalsamhällen och minskande social utsatthet i hela landet. För att säkerställa en jämlik och jämställd vård behövs även mer kunskap om hur faktorer såsom geografi och kön påverkar hälsoutfall, tillgänglighet och vårdkvalitet. Hälsodata måste användas på ett mer systematiskt sätt och kvalitetsbrister och ojämställdhet i vård och omsorg bör bevakas och följas upp löpande.

För att ny kunskap ska spridas och användas i välfärden är det av stor vikt att yrkesverksamma har möjlighet att delta i FoU-projekt inom ramen för sitt arbete i välfärden. Tillräckliga forskningsanslag behövs både för att utveckla ny kunskap som kan användas i verksamheten och för att upprätthålla kvaliteten och relevansen i högskolans utbildningar och de yrkesverksammans kompetens i alla delar av vården och socialtjänsten.

Centerpartiet har drivit på för primärvårdsreformen som ska öka tillgängligheten och kvaliteten i hälso- och sjukvården i hela landet. Reformen innebär att vården i allt större utsträckning kommer att flyttas ut från de större sjukhusen till mottagningar utanför dessa miljöer, till exempel vårdcentraler. Forskning och utbildning behöver följa med. Att bygga upp och utveckla forskningskompetens i primärvården och den kommunala hälso- och sjukvården är helt avgörande investeringar i morgondagens hälsa och välfärd.

3.9.7 Centerpartiets överväganden

Tabell 15 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 9

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg			
1:1 Socialstyrelsen	13	3	-0
1:2 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering	-0	-1	-1
1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	-0	-1	-2
1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna	100	100	100
1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård	-3 335	-2 408	-2 526
1:9 Läkemedelsverket	-0	-1	-1
1:10 E-hälsomyndigheten	-1	-2	-2
1:12 Inspektionen för vård och omsorg	-2	-5	-8
2:1 Folkhälsomyndigheten	-7	-29	-32
2:6 Stöd till främjande av en aktiv och meningsfull fritid för barn och unga	-50	-731	-792
2:7 Stöd för att förebygga ohälsa och ensamhet bland äldre	-145	-100	-100
3:1 Myndigheten för delaktighet	-0	-1	-1
4:1 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	-0	-0	-0
4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet	-700	-700	-700
4:6 Statens institutionsstyrelse	-491	-549	-25
4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	-440	-440	-440
4:8 Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	-0	-0	-1
5:1 Barnombudsmannen	-0	-0	-0
6:1 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Förvaltning	-0	-0	-0
Summa	-5 060	-4 865	-4 531

Centerpartiet föreslår i budgetmotionen för 2023 att en rad riktade statsbidrag, bland annat inom utgiftsområde 9, ska avvisas. Anledningen är att kommuner och regioner som regel bör ges ökad makt att själva välja hur de prioriterar bland sina behov och använder sina resurser. Utvärderingar har också visat att små landsbygdskommuner tenderar att missgynnas av riktade statsbidrag. För att stärka kommunsektorns ekonomi, möjliggöra investeringar i en bättre välfärd och undvika att missgynna mindre landsbygdskommuner föreslår Centerpartiet i stället substantiella förstärkningar av de generella statsbidragen till kommuner och regioner.

Centerpartiet anser att det behövs ökade satsningar på kompetenshöjande insatser för yrkesverksamma som möter barn. Ett sådant stöd bör kanaliseras via Socialstyrelsen och därför föreslås anslag 1:1 öka med 15 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 10 miljoner kronor per år 2024–2025.

Centerpartiet har länge arbetat för att fler så kallade särläkemedel ska inkluderas i läkemedelsförmånerna. Vi välkomnar de besked som nu kommer om att till exempel medicin mot cystisk fibros ska inkluderas i systemet med högkostnadsskydd. Av denna anledning föreslås anslag 1:5 öka med 100 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 100 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Centerpartiet välkomnar regeringens förslag om en förlängning av satsningen på vård på landsbygd. För att ytterligare förstärka denna satsning, med särskilt fokus på primärvården, föreslås att anslag 1:6 ökas med 200 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 200 miljoner kronor per år 2024–2025. Centerpartiet välkomnar också att regeringen valt att förlänga den satsning på förlossningsvård och kvinnors hälsa som Centerpartiet varit med och förhandlat fram. Centerpartiet föreslår en satsning på en jämförelsetjänst för väntetider, tillgänglighet och kvalitet och att denna kanaliseras via tjänsten 1177. Av denna anledning föreslås anslaget öka med 30 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 30 miljoner kronor per år från och med år 2024. För att finansiera andra prioriterade reformer, inte minst en ökning av de generella statsbidragen till kommunsektorn, föreslås att den så kallade återhämtningsbonusen avskaffas. Av denna anledning föreslås anslaget minska med 350 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 350 miljoner kronor per år från och med år 2024. För att finansiera andra prioriterade satsningar, bland annat på höjda generella statsbidrag till kommunsektorn, föreslås anslag 1:6 minska med 1 000 miljoner, till följd av att en av regeringen föreslagna förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Anslaget föreslås minska med 3,1 miljoner kronor år 2023 till följd av att en föreslagna satsning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 4,8 miljoner kronor år 2024 och med 5,6 miljoner kronor år 2025. Anslaget föreslås minska med 12 miljoner kronor till följd av att förslaget om ökad kontroll av tandvården avvisas till förmån för att finansiera andra prioriterade reformer. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 8 miljoner kronor år 2024. För att finansiera andra prioriterade satsningar avvisas regeringens förslag om fysisk aktivitet på recept. Till följd av detta föreslås anslaget minska med 50 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 75 miljoner kronor år 2024 och med 100 miljoner kronor år 2025. Centerpartiet avvisar förslaget om en nationell vårdförmedling till förmån för en satsning på en jämförelsetjänst för väntetider, tillgänglighet och kvalitet. Av denna anledning föreslås anslaget minska med 100 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 100 miljoner kronor per år 2024–2025. Centerpartiet föreslår i denna budgetmotion en substantiell förstärkning av de generella statsbidragen till kommunsektorn. För att finansiera detta föreslås riktade satsningar kring vårdplatser avvisas. Av denna anledning föreslås anslaget minska med 2 000 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med samma belopp såväl 2024 som 2025. För att finansiera andra prioriterade satsningar föreslås att satsningen kring hembesök avvisas. Av denna anledning föreslås anslaget minska med 50 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 100 miljoner kronor år 2024 och med 200 miljoner kronor år 2025.

För att finansiera andra prioriterade reformer, inte minst ökade generella statsbidrag, föreslås att den av regeringen föreslagna förstärkningen av anslag 2:1 på 5 miljoner kronor år 2023 avvisas. Av denna anledning föreslås anslaget minska med 5 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 25 miljoner kronor per år 2024–2025.

Centerpartiet avvisar regeringens förslag om att införa ett så kallat fritidskort. I en tid av stigande arbetslöshet, en pressad vårdpersonal och svåra ekonomiska förhållanden för Sveriges kommuner och regioner är detta inte en rimlig prioritering. Av denna anledning föreslås anslag 2:6 minska med 50 miljoner kronor år 2023. Av samma

anledning beräknas anslaget minska med 731 miljoner kronor år 2024 och med 792 miljoner kronor år 2025.

För att finansiera andra prioriterade reformer föreslås att anslag 2:7 minskas med 145 miljoner kronor år 2023, till följd av att en föreslagen förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 100 miljoner kronor per år 2024–2025.

För att finansiera andra prioriterade reformer, inte minst en ökning av de generella statsbidragen till kommunsektorn, föreslås att den så kallade återhämtningsbonusen avskaffas. Av denna anledning föreslås anslag 4:5 minska med 650 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 650 miljoner kronor per år från och med år 2024. Anslaget föreslås därutöver minska med 50 miljoner kronor år 2023, till följd av att en av regeringen föreslagen ökning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 50 miljoner kronor per år 2024–2025.

För att finansiera andra prioriterade reformer, däribland förstärkningar av kommunernas ekonomi, avvisar Centerpartiet regeringens förslag om tillfälligt subventionerade LVU-placeringar. Av denna anledning föreslås anslag 4:6 minska med 484 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 532 miljoner kronor år 2024.

Anslag 4:7 föreslås minska med 400 miljoner kronor år 2023 till följd av att en av regeringen föreslagen förstärkning och utökning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 400 miljoner kronor per år 2024–2025. Anslaget föreslås minska med 40 miljoner kronor till följd av att regeringens föreslagna satsning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 40 miljoner kronor per år 2024–2025. Dessa avvisningar används bland annat för att förstärka kommunsektorns ekonomi genom höjda generella statsbidrag.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.10 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Det svenska sjukförsäkringssystemet är synnerligen omfattande, komplext och oöverskådligt. Många människor vittnar om hur man har blivit runtskickad mellan olika system och instanser och att man upplever att ingen ser en. Värst utsatta i sjukförsäkringssystemet är kvinnor. Enligt Försäkringskassan uppgick antalet pågående sjukfall i maj 2021 till 59 537 för män och 111 787 för kvinnor. En skillnad med 88 %.

Centerpartiet vill se ett sjukförsäkringssystem som bygger på tidiga insatser med tydligt fokus på rehabilitering och att ge stöd för en snar återgång i arbete. Vi vill därför se ett antal reformer av sjukförsäkringssystemet och ett förtydligande av Försäkringskassans samordningsuppdrag.

Ett allvarligt problem med sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen är att den tenderar att komma igång väldigt sent. De avstämningsmöten som Försäkringskassan i sitt samordningsuppdrag ska ha med den sjukskrivnes arbetsgivare, dröjer i snitt nästan 400 dagar efter första sjukskrivningsdagen. Därefter dröjer det ännu en tid innan åtgärder kan påbörjas. Från partier, både till höger och till vänster, hörs alltmer högljudda krav på en allmän uppluckring av rehabiliteringskedjan. Centerpartiet är starkt kritiska till dessa krav som med stor sannolikhet skulle leda till en återgång till den situation som rådde i början av 2000-talet då sjukskrivningarna ökade lavinartat. Vi vill istället se att regeringen ger Försäkringskassan i uppdrag att förstärka arbetet med tidiga och förebyggande insatser för att motverka långvarig sjukskrivning. Sjukförsäkringen är en omställningsförsäkring och ska stödja människor att återfå sin arbetsförmåga, och därför är tidsgränserna mycket viktiga.

Människor som lever med en funktionsnedsättning och har sjukersättning måste få bättre förutsättningar för att bryta sitt utanförskap. Deras situation kan förändras och därför menar Centerpartiet att det måste vara möjligt att våga testa att arbeta eller studera utan att förlora sin ersättning. Personer som uppbär sjukpenning på deltid har möjlighet att studera på deltid. Centerpartiet anser att det bör gälla även dem som har sjuk- eller aktivitetsersättning. Vi anser även att möjligheterna att vidareutbilda sig som ett alternativ till traditionell daglig verksamhet bör utredas.

3.10.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 16 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 10

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning			
1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	-200	-200	-200
1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	-300	-300	-300
2:1 Försäkringskassan	-16	-55	-92
2:2 Inspektionen för socialförsäkringen	-0	-1	-1
Summa	-516	-556	-592

För att finansiera andra prioriterade reformer, bland annat höjda generella statsbidrag och insatser ämnade att underlätta för människor att återgå i arbete, föreslås att de förändringar av kontrollen vid dag 365 inom sjukförsäkringen som föreslogs i

budgetpropositionen för år 2022 ändras tillbaka till tidigare gällande regler. Till följd av detta föreslås anslag 1:1 minska med 200 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 200 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Centerpartiet anser att det så kallade flyktingundantaget inom sjuk- och aktivitetsersättningen bör slopas. Av denna anledning beräknas anslag 1:2 minska med 300 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 300 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Centerpartiet anser att etableringsjobben bör breddas. Till följd av detta föreslås anslag 2:1 öka med 12 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 14 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.11 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Vårt nuvarande pensionssystem trädde i kraft 1999 och fasades in successivt för de som är födda från och med 1938. Den första årskullen som får sin pension enbart från det nya systemet är de som är födda 1954 och således uppnådde 65 års ålder under 2019.

Bakgrunden till pensionsreformen var bland annat att det tidigare ATP-systemet inte var ekonomiskt hållbart och att det inte premierade arbete. Nuvarande pensionssystem bygger på de medel som var och en har jobbat ihop under sitt arbetsliv. Centerpartiet står bakom pensionsöverenskommelsen och principerna för vårt nuvarande pensionssystem. En grundförutsättning för att pensionssystemet har varit politiskt stabilt har varit det gemensamma ansvarstagandet i Pensionsgruppen, där de partier som ingick överenskommelsen tillsammans har vårdat överenskommelsen. Det är därför med oro vi noterar att den nya regeringen aviserar ett nytt förhållningssätt till arbetet med pensionerna.

Utgångspunkten för den pensionsöverenskommelse som ingicks i december 2017 var höjda nivåer på pensionerna. Som en kortsiktig lösning kom Pensionsgruppen överens om att införa ett pensionstillägg. Centerpartiet står givetvis bakom överenskommelsen men är samtidigt angelägna om att detta tillägg så snart som möjligt kan ersättas av en långsiktigt hållbar lösning som hedrar pensionssystemets principer.

Den viktigaste åtgärden för att långsiktigt höja pensionerna är att människor jobbar längre. Därför är det viktigt med en höjd pensionsålder. Det är även viktigt att arbetsmiljön och möjligheten att omskola sig under yrkeslivet förbättras, så att människors förmåga att vara kvar i arbetslivet ökar.

Pensionssystemet är könsneutralt, men eftersom arbetsmarknaden fortfarande är ojämfäst blir även utfallet av pensionssystemet ojämfäst. För att uppnå jämfästa pensioner behöver både arbetslivet och familjelivet bli jämfästa.

3.11.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 17 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 11

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom			
2:1 Pensionsmyndigheten	-3	-7	-10
Summa	-3	-7	-10

Centerpartiet välkomnar de förslag till förändringar som görs på utgiftsområde 11. Centerpartiet var drivande i försöken att rädda Pensionsgruppen, höja pensionerna för de pensionärer som har det sämst ställt och värna livsinkomstprincipen, för att det alltid ska löna sig att arbeta eller ha arbetat. Tyvärr lyckades inte kompromissen, trots att de olika förslagen var snarlika varandra. Centerpartiet uppmanar övriga partier som står bakom pensionsöverenskommelsen att återupprätta respekten för Pensionsgruppen och arbeta för förslag som garanterar trygga pensioner och som stärker livsinkomstprincipen.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.12 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Föräldraförsäkringen finns till för att alla föräldrar ska ges förutsättningar att ge sina barn en god omsorg samt för att bygga upp den viktiga anknytningen mellan barn och förälder under de första levnadsåren. Centerpartiet vill se en enkel, modern och tydlig föräldraförsäkring som tar avstamp i principen om barnets bästa. En sådan försäkring måste vara anpassad till vårt moderna samhälle och arbetsliv och olika familjekonstellationer och premiera ett jämställt uttag av föräldradagar.

Pappors uttag av föräldraledighet ökar men väldigt sakta. Det återstår en lång bit innan man kan tala om en jämställd fördelning av föräldraledigheten. Fortfarande möts både kvinnor som tar ut mindre ledighet och män som tar ut mer ledighet av förvåning, misstro och misstänksamhet.

Den ojämlika fördelningen av föräldraledighet leder till negativa konsekvenser såväl för samhället i stort som för enskilda individer. Centerpartiet anser att vi behöver en bred samhällsdiskussion om hur vi kan riva de strukturer som hindrar män från att utnyttja sin föräldraledighet och kvinnor från att kombinera ett gott föräldraskap med ett gott arbetsliv.

Bostadsbidraget är ett träffsäkert verktyg för att bistå ekonomiskt utsatta familjer och därmed ett viktigt inslag i de svenska välfärdssystemen. Samtidigt finns det med dagens konstruktion betydande risker för den som tar emot bidraget.

När familjer bryts upp är det inte ovanligt att föräldrarnas ekonomiska villkor förändras på helt olika sätt. De regler kring särlevande med underåriga barn som rör bostadsbidrag fungerar idag inte väl. För föräldrar som har barnen tidvis boende hos sig gäller att bostaden måste ha minst två rum och kök samt vara minst 40 kvadratmeter stor. Motsvarande krav gäller inte för föräldrar med hemmavarande eller växelvist boende barn. En annan faktor som påverkar bostadsbidraget är antalet dagar som respektive förälder har barnet boende hos sig, vilket avgör om barnen betraktas som hemmavarande eller umgängesbarn. Enligt samtal med Försäkringskassan är den gränsen tolv dagar per månad, dvs ca tre dagar per vecka.

Detta leder till ekonomisk osäkerhet och en osäkerhet för såväl barn som förälder kring boendet. Centerpartiet menar att bostadsbidragets konstruktion bör ses över för att förstärka skyddet för ekonomiskt utsatta familjer och motverka negativa marginaleffekter.

3.12.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 18 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 12

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn			
1:1 Barnbidrag	-1 300	-1 300	-1 300
1:2 Föräldraförsäkring	-200	-500	-700
1:3 Underhållsstöd	466	466	466
Summa	-1 034	-1 334	-1 534

Centerpartiet välkomnar regeringens förslag om att förlänga den tillfälliga förstärkningen av bostadsbidraget för barnfamiljer. Förslaget är ett träffsäkert sätt att värna pressade hushålls ekonomi i ett läge av stigande inflation och urholkad köpkraft.

För att finansiera andra prioriterade reformer föreslår Centerpartiet att flerbarnstillägget för det andra barnet avskaffas. Införandet av ett flerbarnstillägg redan för det andra barnet minskade barnbidragets omfördelade profil, samtidigt som förstärkningen av familjers ekonomi var marginell. Till följd av detta förslag föreslås anslag 1:1 minska med 1 300 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 1 300 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Centerpartiet föreslår att föräldraförsäkringen reformeras och att dagarna med lägsta ersättningsnivå, det vill säga de dagar där ersättningen inte baseras på en persons sjukpenninggrundande inkomst (SGI), avskaffas. En stor majoritet av dessa dagar betalas ut till kvinnor och studier visar att dessa dagar delvis kan liknas vid ett vårdnadsbidrag och innebära inlåsnings effekter för de som inte har etablerat sig på arbetsmarknaden. Förslaget innebär att dagarna gradvis fasas ut för personer som inte redan har rätt till föräldrapenning. Av denna anledning föreslås anslag 1:2 minska med 200 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 500 miljoner kronor år 2024 och med 700 miljoner kronor år 2025.

Centerpartiet föreslår att underhållsstödet höjs med 100 kronor. Det är en träffsäker åtgärd för att stötta hushåll som generellt har små ekonomiska marginaler. Av denna anledning föreslås anslag 1:3 öka med 466 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 466 miljoner kronor per år från och med år 2024.

3.13 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

3.13.1 Jämställdhet

Jämställdhet är ett av FN:s globala mål för hållbar utveckling i Agenda 2030. En jämställd fördelning av resurser, makt och inflytande samt den mänskliga rättigheten att leva ett liv fritt från diskriminering och våld är en förutsättning för en hållbar utveckling. Det är inte en kvinnofråga utan handlar om att riva de hinder som begränsar både flickors och pojkar och kvinnors och mäns frihet. För att det ska bli verklighet måste vi både som individ och gemensamt som samhälle arbeta för en jämställd utveckling. Centerpartiets mål för jämställdhetspolitiken är övergripande att:

- Stoppa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck
- Stärka kvinnors ekonomiska egenmakt
- Säkra en jämställd och jämlik vård

3.13.1.1 *Mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck*

Mäns våld mot kvinnor är ett stort samhällsproblem. Våldet finns inom alla delar av befolkningen, inom alla åldrar och i olika typer av nära relationer, men drabbar på ett helt överskuggande sätt kvinnor. Nästan 9 000 kvinnor polisanmälde våld i en nära relation bara under 2020. Mörkertalet är stort. Nu behövs krafttag som stoppar den akuta våldsspiralen och långsiktigt skyddar våldsutsatta kvinnor. Mäns våld mot kvinnor börjar med killars våld mot tjejer. Våld i ungas partnerrelationer måste motverkas. Det finns ett behov av att utveckla det preventiva våldsförebyggande arbetet. Centerpartiet bedömer att det behövs särskilda resurser till aktörer som riktar sig till unga som utövar våld och kontroll i sina partnerrelationer och/eller utsatts för våld i sin partnerrelation. Det är av största betydelse att personer som utsatts för våld i nära relationer får stöd av samhället genom ökad tillgång till kvinnojourer, skyddat boende och andra livsviktiga verksamheter. De ideella jourerna har en unik erfarenhet och stor kompetens och är en viktig resurs i kampen mot våldet, men det är det offentliga skyldighet att trygga en långsiktig och mer stabil finansiering. Centerpartiet vill verka för en mer långsiktig och stabil finansiering av kvinnojournernas verksamhet.

Kvinnors ekonomiska egenmakt

Vi måste komma åt löneskillnader, den ojämlika fördelningen av föräldraledighet, deltidsarbete och de strukturer som begränsar kvinnor från att starta och driva företag. Det får långtgående negativa ekonomiska effekter för kvinnor. Att föda barn ska inte stå i vägen för karriären och föräldraskap ska inte vara en ekonomisk fälla för kvinnor. Därför vill vi reformera föräldraförsäkringen för en mer jämställd, enkel och tydlig föräldraförsäkring anpassad till vårt moderna samhälle och arbetsliv. Vi vill också uppvärdera statusen på kvinnodominerade yrken och förbättra arbetsvillkoren inom offentlig sektor. Även kvinnors företagande behöver främjas, med trygghetssystem anpassade till företagares villkor och en mer jämställd fördelning av det offentliga riskkapitalet.

3.13.1.2 *En jämställd och jämlik vård*

Den ojämsställda vården är ett av våra stora samhällsproblem. Din hälsa och din möjlighet att överleva svår sjukdom eller få behandling ska inte bero på vilket kön du har. Studier visar att det finns skillnader mellan den vård som kvinnor och män får. Kvinnor underbehandlas jämfört med män vid hjärtsjukdom, stroke, diabetes och benskörhet och det saknas kunskap om sjukdomar som främst drabbar kvinnor. För en jämställd vård och omsorg vill vi stärka vårdutbildningarna, satsa på forskning och följa upp könsskillnaderna i vården årligen. Vi vill också inrätta ett nationellt forskningsprogram som ska förbättra kunskapsläget om sjukdomstillstånd som drabbar kvinnor.

3.13.1.3 *Jämställdhetsmyndigheten*

Jämställdhetsmyndigheten har en central roll i att leda jämställdhetsarbetet och synliggöra ojämsställda strukturer i vårt samhälle. Det är därför av vikt att myndighetens uppdrag är tydligt formulerat och avgränsat, och att myndigheten ges förutsättningar att kunna bedriva ett aktivt arbete för att samhället i stort ska nå de jämställdhetspolitiska målen. Sverige har under lång tid genomfört flera reformer som stärkt kvinnors ekonomiska egenmakt, men den ekonomiska jämställdheten har stagnerat den senaste tiden, där utrikesfödda kvinnor drar det kortaste strået, enligt delredovisningen från Kommissionen för jämställda livsinkomster. Rapporten visar också att myndigheterna inte redovisar könsuppdelad statistik i den grad de ska och att analyser därmed uteblir. Det är viktigt att myndigheterna själva driver sitt eget jämställdhetsarbete utifrån de uppdrag de har. Men det kan finnas ett behov av att den ekonomiska jämställdheten följs upp än mer noggrant. Centerpartiet vill därför att regeringen ser över möjligheten att uppdra åt Jämställdhetsmyndigheten att årligen följa upp och analysera målet om ekonomisk jämställdhet.

Centerpartiet vill särskilt poängtera vikten av Jämställdhetsmyndighetens nationella uppdrag rörande prostitution och människohandel. Människohandel och prostitution är en av de värsta formerna av mäns våld mot kvinnor. Som nationellt samordningsansvarig har Jämställdhetsmyndigheten möjlighet att driva på samverkan inom arbetet mot prostitution och människohandel, där regionkoordinatorerna har en nyckelroll i det förebyggande arbetet. Utsatthet inom prostitution och människohandel har ökat under pandemin. I arbetet mot prostitution och människohandel har landets regionkoordinatorer en viktig funktion, men arbetet har inte kommit tillräckligt långt. Centerpartiet bedömer att särskilda insatser behövs för att förhindra att barn och unga utnyttjas i prostitution och människohandel och bedömer därför att det behövs ett särskilt uppdrag som belyser barns särskilda utsatthet. Insatser med fokus på barn måste integreras i det operativa nätverket mot prostitution och människohandel, Nationellt metodstödsteam (NMT). Arbetet mot att barn och unga utnyttjas genom sexuell exploatering och människohandel behöver förstärkas. Centerpartiet bedömer att det behövs en generell kompetensutveckling bland yrkesverksamma som möter barn som har blivit utsatta eller riskerar att bli utsatta för kommersiell sexuell exploatering, till exempel inom elevhälsan, socialtjänsten, bup och Sis.

3.13.1.4 *Nationellt centrum för kvinnofrid*

Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, är ett kunskaps- och resurscentrum vid Uppsala universitet som arbetar för att höja kunskapen på nationell nivå om mäns våld

mot kvinnor samt för att utveckla metoder för omhändertagande av våldsutsatta kvinnor. NCK bör få långsiktiga förutsättningar och ett nytt utvecklat nationellt kunskapsuppdrag. Det är en viktig del i att säkerställa att alla yrkesgrupper som kommer i kontakt med våldsutsatta personer får en grundläggande förståelse för bland annat normaliseringsprocessen och våldsutsatthet. NCK driver även Kvinnofridslinjen, en nationell stödtelefon för våldsutsatta kvinnor för de som är utsatta för hot eller fysiskt, psykiskt och sexuellt våld. Antalet samtal har ökat stort de senaste åren, men framförallt under pandemin, och det är viktigt att NCK får långsiktiga och erforderliga ekonomiska förutsättningar så att de kan möta det stora behovet av stöd. Det ska aldrig vara upptaget när en våldsutsatt kvinna tar modet att ringa.

3.13.1.5 Myndigheternas arbete för jämställdhet

För att de jämställdhetspolitiska målen ska nås behöver vi arbeta strukturerat med jämställdhetsintegrering, så kallad *gender budgeting* och könsuppdelad statistik. Om vi inte synliggör skillnader, kan vi heller inte åtgärda dem. Jämställdhetsintegrering säkrar att resursfördelning, beslut och bemötande utgår från individen, utan att snedvridas av förutbestämda stereotyper, fördomar och okunskap. *Gender budgeting* handlar om att synliggöra människorna bakom siffrorna i en budget. Det synliggör hur de offentliga resurserna fördelas mellan könen, hur det möter kvinnors och mäns, flickors och pojkers behov och vilka effekter det ger. Budgetprocesser inom stat, regioner och kommuner kan lämpligen utformas så att metoder för *gender budgeting* tillämpas. Jämställdhetsintegrering i myndigheter bidrar till uppfyllelsen av de jämställdhetspolitiska målen behöver stärkas. Därför vill Centerpartiet att det arbetet ska fortlöpa.

3.13.2 Integration

Sveriges integrationspolitik har djupa brister. Covid-19-pandemin ställde oss dessutom inför en av våra största prövningar på mycket länge, med ökande arbetslöshet och stora svårigheter för företagen i många personalintensiva branscher. Även om de som blivit arbetslösa under pandemin delvis tillhört nya grupper, är det samma personer som tidigare hade en svag ställning på arbetsmarknaden – varav många nyanlända och utlandsfödda – som också denna gång i hög grad var de som förlorade sina jobb. Det mesta pekar nu på att vi är på väg in i en lågkonjunktur som riskerar att leda till ytterligare utmaningar för integrationspolitiken.

3.13.2.1 Behov av strukturreformer

För att Sverige ska stå starkt, nu och i framtiden, behövs effektiva reformer som förbättrar vår mottagning av nyanlända, med ett tydligt jobbfokus. Vi behöver genomföra strukturreformer för att skapa förutsättningar för minskad tudelning på svensk arbetsmarknad. En arbetsmarknad som samtidigt har ett stort kompetensförsörjningsbehov med demografiska utmaningar och med snabbare utvecklingstakt och omställningsbehov.

I dag kommer många människor inte in i samhället utan hamnar i stället i ett permanent utanförskap. Det finns ett stort värde i att nyanlända tidigt får ta del av det svenska samhället och kunskap om hur det fungerar. Därför har Centerpartiet bidragit till att alla som söker asyl ska genomgå samhällsintroduktion för att tidigt lära sig om hur det svenska samhället fungerar.

3.13.2.2 *Förbättra sfi och utökad språkundervisning för de som flytt från Ukraina*

En viktig nyckel för integrationen är språket. Kvaliteten i svenska för invandrare (sfi) är otillräcklig, samtidigt som vissa privata och ideella utbildningsanordnare visat sig framgångsrika i att lära ut språk. Därför har Centerpartiet varit drivande för att förbättra sfi-undervisningen och att utreda en sfi-peng. Sfi-pengen innebär att utbildningsanordnaren får betalt genom en typ av skolpeng som baserar sig på uppnådda resultat i form av språkutveckling. Vi anser att det förslag som utredningen presenterat bör tas vidare och att en sfi-peng bör införas.

Personer som har flytt från Ukraina och beviljas uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet omfattas inte av samma integrationsinsatser som nyanlända som beviljats asyl. De ukrainska flyktingarna som kommer hit bör dock snabbt få möjligheter att komma in i samhället. En viktig del är språket och flera olika åtgärder behöver vidtas för att kunna skala upp språkinlärningen så snabbt som det krävs. På vissa håll skulle det kunna innebära att dessa personer går i sfi medan man på andra ställen kommer behöva skala upp den verksamhet som sker via civilsamhället.

3.13.2.3 *Etablering*

Etableringsreformen, som flyttade ansvaret för nyanländas etablering i Sverige från kommunerna till Arbetsförmedlingen, har inte lett till de förbättringar som var syftet. Därför vill Centerpartiet att kommunerna åter ska ansvara för etableringen. Vi anser också att man bör se över möjligheterna att utreda hur rutiner för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna kan förbättras. Vi behöver även se över hur nyanlända i högre grad kan bidra till den långsiktiga finansieringen av sin försörjning, exempelvis genom att göra om etableringsbidraget till ett etableringslån. På samma sätt som studenter försörjer sig med hjälp av studielån bör nyanlända kunna försörja sig med hjälp av lån under sin första tid i Sverige.

Införandet av intensivåret, som kombinerar insatser för språk och praktik med riktiga jobb och mentorskap, var en viktig reform för att förstärka integrationen och möjliggöra för fler nyanlända att snabbare komma i arbete. Reformen måste dock förvaltas och utvecklas. Ytterligare insatser behövs för att göra intensivåret till det effektiva verktyg för integration som det ska vara. Uppföljningar behöver göras och ambitionsnivån höjas.

3.13.2.4 *Jobb och företagande*

Det finns ett stort behov av att förbättra förutsättningarna för jobb och företagande för att integrationen ska förbättras. Bland utrikesfödda är andelen som vill starta företag hög, men andelen företagare i exempelvis utanförskapsområden är lägre än i andra delar av landet.

Det behöver bli enklare att starta företag, billigare att anställa och löna sig mer att arbeta än att gå på bidrag. Nationella regler och skatter behöver reformeras för att skapa en bättre, mindre tudelad och mer välfungerande arbetsmarknad. Vi behöver också bredda etableringsjobben som möjliggör för företag att anställa nyanlända.

3.13.2.5 *Fokus på jobb för utrikesfödda kvinnor*

Samtidigt som det finns ett gap i sysselsättning mellan utrikes och inrikes födda, finns också ett gap mellan utrikes födda män och kvinnor. Integration är därmed också en fråga om jämställdhet.

Särskilt kvinnor som är utrikesfödda och som har flytt från sitt hemland har haft svårt att komma snabbt i arbete. Den inledande tiden i Sverige domineras alltför ofta av att kvinnan arbetar i hemmet, vilket kraftigt minskar chansen att komma ut på arbetsmarknaden. Tiden i föräldraförsäkring bör därför begränsas och språkutbildning påbörjas parallellt med eventuell föräldraledighet, till exempel med hjälp av Centerpartiets förslag om införande av integrationsförskolor.

Det är viktigt med en tydlighet från samhällets sida när det gäller grundläggande värderingar om människors lika rätt och värde. Ekonomiska ersättningar till hushåll, som till exempel ekonomiskt bistånd, bör som regel betalas ut jämnt mellan makar. Rätten till tolk måste också upprätthållas bättre än den gör i dag. Barns möjligheter att agera tolk till sina föräldrar bör kraftigt begränsas. Bemötandet från myndigheter måste också i högre grad spegla att samhället har samma förväntningar på kvinnor och män att integreras och komma i arbete.

3.13.2.6 *Civilsamhällets roll för integrationen*

En viktig och underskattad roll i mottagandet av nyanlända spelas av civilsamhället. I civilsamhället finns nätverk som förmår koppla de nyanlända till arbetsliv och jobb-möjligheter, och erbjuder kunskaper om det svenska samhället. Centerpartiet anser att man måste se över hur man kan stärka civilsamhällets roll i integrationsprocessen. I detta arbete bör vi utreda hur statens tilldelning av resurser till civilsamhället kan allokeras för att skapa långsiktiga partnerskap och därmed frångå dagens projekt-finansieringsmodell. Genom att öka långsiktigheten i detta arbete, och låta föreningar och organisationer ta en tydligare roll, kan en större del av integrationsprocessen ske i samverkan med civilsamhället.

3.13.3 Centerpartiets överväganden

Tabell 19 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 13

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering			
1:2 Kommunersättning vid flyktingmottagande	327	700	919
2:1 Diskrimineringsombudsmannen	-1	-2	-3
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	30	30	30
3:2 Jämställdhetsmyndigheten	-0	-1	-1
3:3 Bidrag för kvinnors organisering	-20	-20	-20
Summa	335	707	925

Anslag 1:2 föreslås öka med 327 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag om att Sverige ska ta emot färre kvotflyktingar. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 700 miljoner kronor år 2024 och med 919 miljoner kronor år 2025.

Kvinno- och tjejjourerna gör ett ovärderligt arbete för att hjälpa flickor och kvinnor i utsatta situationer. De måste ges starka och långsiktiga ekonomiska förutsättningar för att bedriva sitt viktiga arbete. Centerpartiet föreslår därför att anslagen till dessa jourer förstärks. Anslag 3:1 föreslås därför öka med 25 miljoner kronor år 2023. Av samma

anledning beräknas anslaget öka med 25 miljoner kronor per år från och med år 2024. Centerpartiet uppmanar därtill regeringen att återgå till den tidigare gällande förordningen på området, där tillgängliga medel inte fördelas på allt fler organisationer med annan inriktning. Centerpartiet föreslår därutöver en utökad satsning på de så kallade regionkoordinationerna och deras arbete mot prostitution och människohandel. Av denna anledning föreslås anslaget öka med 5 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 5 miljoner kronor per år från och med år 2024.

För att finansiera prioriterade satsningar, inte minst på jämställdhetsområdet, föreslås anslag 3:3 minska med 20 miljoner kronor år 2023, till följd av att regeringens förslag om en förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 20 miljoner kronor per år 2024–2025.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.14 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

De senaste mandatperioderna har den svenska och globala ekonomin utsatts för en lång rad kriser. Finanskrisen, eurokrisen, coronapandemin och nu Rysslands fullskaliga krig mot Ukraina har alla satt djupa spår i svensk ekonomi och arbetsmarknad. Svensk ekonomi präglas av hög inflation och stigande räntor och väntas gå in i en lågkonjunktur. Detta kommer också att påverka arbetsmarknaden, där arbetslösheten väntas öka och sysselsättningen falla tillbaka.

Sverige behöver fortsatta reformer för en arbetsmarknad i omställning och för att Sverige ska stå bättre rustat för framtiden. Inte minst behövs reformer för att grupper med så kallat svag konkurrensförmåga ska komma i arbete, för att minska tudelningen på arbetsmarknaden och för att bibehålla en hög sysselsättningsgrad även i övriga grupper.

Idag är närmare 333 000 människor öppet arbetslösa eller inskrivna i arbetsmarknads-politiska program. 154 000 människor har varit inskrivna hos Arbetsförmedlingen i mer än 12 månader. Av de 333 000 är 188 000 utrikesfödda, varav majoriteten är födda utanför Europa. Dessa personer har också i hög grad varit arbetslösa i mer än 12 månader. Arbetslösheten är i hög grad resultatet av en misslyckad jobbintegration.

För att fler barn ska få se sina föräldrar gå till jobbet och för att fler vuxna ska kunna försörja sig själva, måste dörren till svensk arbetsmarknad öppnas på vid gavel. Arbetslöshet är tärande för den enskilde, bidrar till stora kostnader för det offentliga och utgör en stor outnyttjad potential för samhället. Under förra mandatperioden har Centerpartiet varit drivande i införandet av historiska reformer av arbetsmarknaden, med en modern arbetsrätt och omfattande omställningspaket, av matchningen och av mottagandet av nyanlända. Dessa reformer behöver fortsatt genomföras för att få full effekt. Men det räcker inte. Fortfarande stänger höga kostnader för att anställa ute människor från arbetsmarknaden. För att möjliggöra fler enkla jobb och därmed fler vägar in på arbetsmarknaden behövs både förstärkt utbildning, lägre kostnader för att anställa, nya anställningsformer och en bättre introduktion till arbetsmarknaden.

Dagens arbetsmarknad förändras i en allt snabbare takt, och en stor del av de jobb vi kommer att ha om 50 år finns ännu inte. Därför behövs det kompetensutveckling under hela livet, för att möjliggöra utveckling, omställning och trygghet. Sådana insatser stärker landets och företagens långsiktiga kompetensförsörjning, ger företag bättre förutsättningar att möta framtida behov av strukturomvandling och utveckling och tryggar framtidens arbetsmarknad.

Centerpartiet presenterar i denna budget därför ett antal kraftfulla reformer, dels för att pressa ned arbetslösheten och långtidsarbetslösheten, dels för att stärka jobbskapandet och företagandet, vilket behövs både på lång sikt och med hänsyn till den annalkande lågkonjunkturen.

Kostnaden för att anställa måste sänkas genom lägre arbetsgivaravgifter och effektiva anställningsstöd, integrationen av nyanlända behöver snabbas på genom utvidgade etableringsjobb och det måste löna sig att arbeta genom att jobbfokuset i trygghetssystemen ökar.

Trots att arbetslösheten spås öka råder samtidigt fortfarande arbetskraftsbrist i många sektorer. Kombinationen av höga bristtal och relativt hög arbetslöshet indikerar att det fortsatt finns stora matchningsproblem. För att förbättra matchningen pågår nu reformeringen av Arbetsförmedlingen, där arbetslösa ska få hjälp från effektiva, fristående och resultatbaserade aktörer, som belönas efter hur snabbt och hur långsiktigt

de förmår sätta arbetslösa i jobb. Högst ersättning ges till de aktörer som matchar de mest utsatta på arbetsmarknaden.

Den reformerade modellen för fristående matchningsaktörer har dock ännu inte genomförts. Arbetsförmedlingen använder istället ett mellansteg, Kundval Rusta och Matcha (KROM), som inte har en lika tydlig profil mot resultat och inte lika tydligt som avsett belönar insatser för de mest utsatta. Trots dessa begränsningar, och trots att KROM tagit tid att införa, har en mycket stor andel av de arbetslösa som fått hjälp via KROM gått vidare till arbete och utbildning.

Problemet är att tillräckliga medel inte har anslagits till KROM och att Arbetsförmedlingens organisation haft fortsatt svårt att anvisa arbetslösa till fristående matchningsaktörer. Endast en mindre del av de arbetslösa, mellan en fjärdedel och en femtedel, har därför fått tillgång till en effektiv fristående matchningsaktör, vilket kraftigt hämmat effektiviteten inom arbetsmarknadspolitiken. Samtidigt har de många framgångsrika projekt som Arbetsförmedlingen bedriver i samarbete med kommuner avvecklats i brist på resurser.

I budgetpropositionen för 2023 föreslås att resurserna till bland annat dessa framgångsrika och fristående delar av arbetsmarknadspolitiken minskar, jämfört med anslagsnivån för år 2022. För att motverka detta föreslår Centerpartiet i denna budgetmotion en omfördelning av medel, för att säkerställa att anslagsnivåerna för bland annat matchningsaktörer inte sjunker. Omfördelningen sker från anslag 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m. Anslaget är stort och föreslås i budgetpropositionen omfatta nästan 21 miljarder kronor. Detta hade varit positivt om Samhall riktat sig till den målgrupp som man skapats för: personer som har funktionsvariation och behöver särskilda arbetsplatser och anställningsvillkor. Flera granskningar har visat att Samhall istället riktat sig till personer som är närmare arbetsmarknaden, i många fall på bekostnad av personer med större funktionsnedsättning, och med sina kraftfulla subventioner konkurrerat ut företag som anställer lågavlönade på den ordinarie arbetsmarknaden. Samhall tränger även ut de fristående socialt integrerande företag som med mindre resurser ändå lyckas bättre att hjälpa personer med funktionsvariation in i jobb.

Arbetsmarknadspolitiken är också beroende av att Arbetsförmedlingen är närvarande i alla delar av landet – både där det finns stora arbetskraftsbehov och där det finns stora behov för utsatta personer av att boka fysiska möten. Arbetsförmedlingen har dock de senaste åren strypt resurserna till de minsta lokala kontoren i en strävan efter att centralisera verksamheten, trots tydliga direktiv i regleringsbrev om att återupprätta den lokala verksamheten i hela landet.

Denna skevhet i arbetsmarknadspolitiken måste rättas till. Centerpartiet föreslår därför att medel omprioriteras, i syfte att många fler arbetslösa ska kunna få ta del av effektiva insatser. I ett första steg omfördelas 650 miljoner från anslag 1:4 till de mest framgångsrika delarna av verksamheten i form av matchningsaktörer, kommunala samverkansprojekt och socialt integrerande företag.

3.14.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 20 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 14

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv			
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	-18	-54	-84
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	-5 543	-5 979	-6 265
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	677	595	627
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	-650	-500	-500
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	-0	-1	-2
1:8 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	-0	-0	-0
1:9 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	-0	-1	-1
1:10 Bidrag till administration av grundbeloppet	-0	-1	-2
1:13 Nystartsjobb, etableringsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar	66	88	88
1:14 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	80	257	338
2:1 Arbetsmiljöverket	-2	-5	-8
2:2 Arbetsdomstolen	-0	-0	-0
2:4 Medlingsinstitutet	-0	-1	-1
2:5 Myndigheten för arbetsmiljökunskap	-0	-1	-1
Summa	-5 392	-5 603	-5 812

Centerpartiet delar inte regeringens bedömning att det är angeläget att höja nivåerna i arbetslöshetsförsäkringen. Regeringens förslag höjer taket tidigt under en arbetslöshetsperiod, det höjer taket sent i en arbetslöshetsperiod, det höjer golvet under hela arbetslöshetsperioden och det sänker kraven för att kvalificera sig för ersättning. Förslaget saknar riktning och fokus.

Centerpartiet kan konstatera att förslaget om höjd a-kassa är regeringens enskilt största förslag på utgiftssidan för år 2023. Det är anmärkningsvärt, då regeringspartierna hävdar att de ämnar driva en liberal och borgerlig politik. Vidare kan det konstateras att regeringen själva, i budgetpropositionen, skriver följande angående effekterna av förslagen i propositionen:

De bedömningsbara reformer i denna proposition som föreslås och aviseras för att genomföras 2023 bedöms ... minska sysselsättningen och antalet arbetade timmar, samtidigt som arbetslösheten ökar. Detta är en följd av att de negativa effekterna för sysselsättningen och arbetslösheten av att bibehålla dagens nivå på arbetslöshetsersättningen bedöms vara större än de samlade positiva effekterna av övriga reformer.³

Centerpartiet avvisar regeringens förslag till förhöjda nivåer och lägre kvalificeringskrav inom arbetslöshetsförsäkringen. Vi anser i stället att arbetslöshetsförsäkringen bör reformeras i enlighet med den modell som beskrivs i SOU 2020:37, där ersättning och

³ Prop. 2022/23:1, s. 31.

kvalificering baseras på inkomst. Ersättningen bör initialt vara relativt hög, för att därefter trappas av snabbare och symmetriskt.

Anslag 1:1 föreslås öka med 6 miljoner kronor år 2023 till följd av Centerpartiets förslag om att bredda etableringsjobben. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 6 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Anslag 1:2 föreslås minska med 5 823 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag till höjda nivåer, uppluckrade kvalificeringsregler och färre karensdagar. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 6 354 miljoner kronor år 2024 och med 6 640 miljoner kronor år 2025. Till följd av Centerpartiets förslag om att ersättningsmodellen inom arbetslöshetsförsäkringen görs mer symmetrisk föreslås anslaget tillföras 300 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 400 miljoner kronor per år från och med år 2024. Anslaget föreslås minska med 20 miljoner kronor till följd av Centerpartiets förslag om att bredda etableringsjobben. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 25 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Centerpartiet motsätter sig regeringens förslag om att minska antalet kvotflyktingar. Av denna anledning föreslås anslag 1:3 öka med 35 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 106 miljoner kronor år 2024 och med 138 miljoner kronor år 2025. Anslaget föreslås minska med 8 miljoner kronor till följd av Centerpartiets förslag om att bredda etableringsjobben. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 11 miljoner kronor per år från och med år 2024. Centerpartiet anser att den kraftiga neddragning på det så kallade programanslaget som föreslås i budgetpropositionen för år 2023 är olycklig. När Sverige nu går in i en lågkonjunktur är det viktigt att effektiva åtgärder, som exempelvis matchningstjänster, kommer alla arbetslösa till del. För att undvika att tillgängliga medel på programanslag sjunker i förhållande till utgiftsprognosen för år 2022 föreslås en omfördelning av medel, från anslag 1:4 till 1:3. Anslag 1:3 föreslås därför öka med 650 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 500 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Anslag 1:4 har under de senaste åren uppvisat ett relativt stort anslagssparande. I syfte att kunna tillgängliggöra effektiva åtgärder, inte minst matchningstjänster, för alla arbetslösa föreslås anslag 1:4 minska med 650 miljoner kronor år 2023. Minskningen motsvaras av en lika stor föreslagen höjning av anslag 1:3. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 500 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Anslag 1:13 föreslås öka med 66 miljoner kronor år 2023 till följd av Centerpartiets förslag om att bredda etableringsjobben. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 88 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Anslag 1:14 föreslås öka med 95 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag om att ta emot färre kvotflyktingar. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 277 miljoner kronor år 2024 och med 358 miljoner kronor år 2025. Anslaget föreslås minska med 15 miljoner kronor år 2023 till följd av Centerpartiets förslag om att bredda etableringsjobben. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 20 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.15 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Sverige behöver fler arbetade timmar, bland annat för att säkra välfärdens finansiering. Arbetslivet måste förlängas i bägge ändar. Unga svenskar kommer ut sent på arbetsmarknaden och vi går i pension alltför tidigt. Jämfört med flertalet andra OECD-länder påbörjar de svenska studenterna eftergymnasiala studier senare och tillbringar också längre tid i studier. Vidare är utbildningars koppling till arbetslivet på många håll dålig och matchningen på svensk arbetsmarknad är en av OECD:s sämsta.

Det är bra att människor vill satsa på att utbilda sig. Vi vill uppmuntra och underlätta för att fler ska studera. För att öka genomströmningen och få fler i arbete vill Centerpartiet ha ett mer flexibelt studiemedelssystem, som premierar studenter som avslutar sina studier före utsatt tid men också är anpassat för de med lägre studietakt, exempelvis de som har gått anpassad gymnasieskola eller är deltidssjukskrivna. Det ger fler möjligheten till en utbildning som leder till jobb.

Det behöver även finnas flexibilitet för karriärväxling högre upp i åldrarna. Därför är det bra att den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel har höjts, från 56 till 60 år. Det underlättar vidareutbildning och omskolning i högre åldrar, som är en viktig del i det livslånga lärandet. Omställningsstudiestödet innebär att anställda kommer att få väsentligt förbättrade möjligheter att studera och ställa om under ett helt arbetsliv. Det är positivt att det införs inom ramen för det nya Saltsjöbadsavtalet.

I denna budgetmotion föreslås att det så kallade fribeloppet avskaffas för lånedelen av studiemedel. Inkomstprövningen av studiemedel för denna del är onödigt administrativt betungande och minskar incitamenten att arbeta.

3.15.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 21 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 15

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 15 Studiestöd			
1:4 Statens utgifter för studiemedelsröntor	10	20	30
1:8 Centrala studiestödsnämnden	-4	-9	-14
1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	-0	-0	-0
Summa	6	11	16

Centerpartiet välkomnar de av regeringen föreslagna satsningarna på fler platser på yrkesvux och har inga avvikande förslag till beslut vad gäller dessa satsningar. Utöver de reformer som regeringen föreslår anser dock Centerpartiet att den så kallade fribeloppsgränsen för lånedelen av studiemedlet bör avskaffas. Av denna anledning föreslås anslag 1:4 öka med 10 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 20 miljoner kronor år 2024 och med 30 miljoner kronor år 2025.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.16 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utbildning är en av grundstenarna i vårt demokratiska samhälle. Varje elev har rätt till en utbildning av hög kvalitet, en utbildning som utökar individens möjligheter i samhället och den personliga friheten och som leder till jobb. Utbildningen ska hålla hög kvalitet, från förskolan ända upp till universitets- och forskningsnivå. Vårt utbildningssystem behöver svara upp mot efterfrågan på kompetent arbetskraft och möjliggöra för yrkesväxling. Utbildningsväsendet behöver i större utsträckning samverka med samhälle och näringsliv så att utbildningar, såväl akademiska som yrkesinriktade, blir mer verklighetsnära och relevanta för arbetsmarknaden. Högre utbildning behöver komma hela landet till del.

3.16.1 Förskola

Förskolan lägger grunden för livslångt lärande. Genom att tidigt nå fler barn, ökar möjligheterna att ge alla barn likvärdiga chanser till en bra skolgång. De barn som gynnas mest av en god förskola är de barn som har de svåraste förutsättningarna, som barn från socioekonomiskt utsatta eller nyanlända familjer. Samtidigt är det dessa barn som förskolan ofta inte når ut till. Centerpartiet vill att fler barn ska få möjlighet att delta i förskoleverksamheten. Centerpartiet vill därför erbjuda en plats tidigt för fler barn, oberoende av om föräldrarna arbetar eller inte. Ett bra sätt att nå barn till nyanlända föräldrar är också att erbjuda integrationsförskola, där förskoleverksamheten bedrivs parallellt med sfi-undervisning för föräldrarna.

Bristen på förskollärare är dock ett hinder för att kunna utöka förskoleverksamheten. För att höja kvaliteten i förskolan vill vi på sikt stärka yrkesstatus, arbetsvillkor och utbildning för förskolans personal genom ett brett kompetenslyft. Vi vill se karriärtjänster och att kompetensutvecklingsgarantin även ska gälla för pedagoger i förskolan. För att stärka barnskötarrollen ytterligare vill Centerpartiet, på sikt, se ett barnskötarlyft och en standardisering av grundutbildning för barnskötare. Det måste också bli lättare för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare under tiden de arbetar i förskolan. Här behöver staten ta ett tydligare ansvar. Skolverket behöver se över hur man ytterligare kan möta kompetensbristen genom fler utbildningsplatser och för att få fler obehöriga pedagoger att nå en examen, exempelvis genom de pedagogiska utbildningarna (VAL, ULV och KPU). För att säkerställa nyexaminerade förskollärare i hela landet behöver lärcentrum utvecklas.

3.16.2 Grund- och gymnasieskola

Alla elever har rätt till en likvärdig skola av hög kvalitet. För Centerpartiet är det viktigt att varje elev ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd som krävs för att kunna nå kunskapsmålen och förverkliga sina drömmar. Det är utifrån elevernas förutsättningar och behov som skolans verksamhet ska utformas. Alla barn ska få chans till en god skolgång. Vi vill öppna upp och tillgängliggöra skolvalet för fler. Vi vill se ett skolpengssystem som bättre tar hänsyn till skolors olika ansvar och elevers behov, där kommuner ersätts för sina faktiska kostnader, som att se till att alla barn får en utbildning och att upprätthålla driften av små skolor. Oseriösa huvudmän som inte lever upp till skollagens krav underminerar välfärdens legitimitet. Här måste vi fortsatt ställa tydliga och hårda krav.

Elevernas kunskaper ska höjas genom hela utbildningssystemet. Det är avgörande för att motverka ett växande utanförskap. Vi vill se en stärkt och utbyggd elevhälsa som arbetar förebyggande. Det behövs bättre samverkan mellan skolhälsovården, hälso- och sjukvård och socialtjänst för att barn och unga ska få rätt vård och stöd. Att kunna ta del av sitt modersmål är viktigt för att stärka elevers kunskapsinhämtning, men det är också identitetsskapande. Vissa partier vill minska denna möjlighet. Vi ser i stället att barn och ungdomar behöver få ökade möjligheter att studera sitt modersmål och ett behov av att fler modersmåls lärare utbildas.

Läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevens framgång i klassrummet. Centerpartiet ser fortsatt ett behov av att höja läraryrkets status. En del i det är en bra och utmanande lärarutbildning som tydligt är knuten till aktuell forskning. För en uppvärdering av läraryrket behöver det därför skapas förutsättningar för att utbudet av lärarutbildningar ska öka, kontinuerlig och systematisk kompetensutveckling, kollegialt lärande samt minskad detaljstyrning. Det behövs också tydliga karriärvägar, skickliga skolledare som leder det pedagogiska utvecklingsarbetet och mer klassrumsnära forskning. Onödig administration behöver minskas.

Till gymnasiet är det en hög andel elever, jämfört med grundskolan, som aktivt väljer skola. För att kunna höja kvaliteten, erbjuda ett brett utbud av gymnasieprogram och möta arbetsmarknadens efterfrågan behöver samverkan mellan kommunerna stärkas. Det finns en stor efterfrågan på yrkesutbildning från näringslivet, samtidigt som just yrkesutbildningar väljs i allt mindre utsträckning. Det är ett problem. Yrkes- och lärlingsutbildningarna är viktiga för tillväxten. Det gäller inte minst för de små och medelstora företagen som ofta saknar kompetent arbetskraft. För att öka statusen måste utbildningarna vara av hög kvalitet. De ska vara relevanta och verklighetsnära och leda till jobb. Företag som är potentiella arbetsgivare ska vara en drivande kraft i genomförandet av utbildningen.

3.16.3 Vuxenutbildning

Våra yrkesliv blir längre. För att fler ska kunna och vilja arbeta längre tid måste det bli lättare att byta karriär senare i livet. Vi vill ha en vuxenutbildning som gör det lätt för människor att läsa in behörighet till yrkeshögskola och högskola. Det ska även vara lättare att komplettera sina studier eller satsa på yrkesinriktade utbildningar senare i yrkeslivet. Yrkesutbildningarna passar både för personer som precis gått ut gymnasiet och för dem som vill komplettera sin tidigare utbildning efter att ha arbetat i många år. Utbildningarna utvecklas i samarbete med näringslivet och är anpassade efter de behov som finns på arbetsmarknaden. Många får jobb kort tid efter utbildningen.

Det måste bli lättare att byta spår under sitt arbetsliv. Vi vill att yrkeshögskolan byggs ut och antalet korta kurser blir fler. För dem som läst ett högskoleförberedande program i gymnasieskolan måste det bli lättare att läsa in behörighet till yrkeshögskolan. Fler måste också få tillgång till yrkesinriktade kurser, för att kunna komplettera en tidigare utbildning. Det är viktigt med utökat antal platser på yrkesvux så att fler kan studera, och att utbildningarna i större utsträckning utformas tillsammans med näringslivet. Utbildningarna måste också ges längre planeringsförutsättningar och antagningsreglerna ses över.

Folkhögskolorna har stor frihet att utforma sina kurser utifrån den profil som skolan har. Det gör att det är lättare för kursdeltagarna att utforma sin utbildning efter de behov, intressen och förkunskaper som varje elev har, genom både korta och långa

utbildningar. Vi vill underlätta ytterligare för folkhögskolorna att vara en del av människors livslånga lärande.

3.16.4 Högre utbildning och forskning

Utbildning berikar både samhälle och individer. Tillgång till högre utbildning av god kvalitet i hela landet ökar människors möjligheter till jobb och trygghet, samtidigt som det gynnar näringslivet och vår gemensamma välfärd. En samverkan och en nära koppling mellan den högre utbildningen och omgivande samhälle är därför av största vikt. Centerpartiet vill verka för att lärosätena ska bli mer autonoma, finnas i hela landet och ges ytterligare möjligheter att utforma sin verksamhet efter regionala förutsättningar. Vi behöver därför mer fristående lärosäten, likt stiftelser. Vi ser det som angeläget att stärka den akademiska friheten. Utan oberoende forskning och utbildning har vi svårare att identifiera, förstå och lösa samhällsproblem. Den akademiska friheten och yttrandefriheten måste bevaras. Utan dem begränsar vi kommande generationers strävan efter kunskap.

Utvecklingen går fort och arbetsmarknadens behov av kompetent arbetskraft är stort. Centerpartiet anser att studenter som vill jobba under studierna måste ges friheten att bestämma det själva. Centerpartiet vill att fribeloppsgränsen tas bort för lånedelen av studiemedlet. I dag spelar familjebakgrunden alltför stor roll för om någon väljer att plugga vidare. Vi vill se stärkt information och vägledning för att bredda rekryteringen till högskolan. Vi måste också ta vara på den nya tekniken. Den nya tekniken och digitaliseringen öppnar upp för fler distansutbildningar som i kombination med kommunala lärcentra gör högre utbildning tillgänglig för fler. Centerpartiet vill stärka studenthälsan i hela landet och möjliggöra för deltidssjukskrivning för att studenter enklare ska kunna rehabilitera sig och komma tillbaka till studier.

Svensk forskning behöver stärkas för att stå sig i den internationella konkurrensen. Vi vill att Sverige ska ha världens bästa forskare – och då måste vi göra det attraktivt att forska här. Vi vill att det ska vara både prestigefullt, karriärdrivande och lönsamt för forskare att kunna forska, både på universitet och ute i olika branscher. Sverige behöver bli mer attraktivt för investeringar i forskning och innovation. Vi behöver skapa attraktiva forsknings- och innovationsmiljöer, och bättre villkor för företag att bedriva forskning i Sverige. Samverkan mellan lärosäten och med näringsliv är viktig för vår konkurrenskraft och behöver därför stärkas.

3.16.5 Centerpartiets överväganden

Tabell 22 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 16

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning			
1:1 Statens skolverk	20	10	3
1:2 Statens skolinspektion	-6	-8	-10
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	-3	-3	-5
1:4 Sameskolstyrelsen	-0	-0	-0
1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	-1 028	-1 048	-1 048

		Avvikelse från regeringen		
		2023	2024	2025
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning				
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	-250	-250	-250
1:11	Skolforskningsinstitutet	-0	-0	-0
1:18	Myndigheten för yrkeshögskolan	-0	-1	-2
2:1	Universitetskanslersämbetet	-1	-1	-2
2:2	Universitets- och högskolerådet	-1	-2	-3
2:3	Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-8	-20	-30
2:4	Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-10	-23	-35
2:5	Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-10	-23	-35
2:6	Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-10	-24	-36
2:7	Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-10	-23	-35
2:8	Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-7	-17	-26
2:9	Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-8	-19	-29
2:10	Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-7	-17	-26
2:11	Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-7	-16	-23
2:12	Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-5	-12	-18
2:13	Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-7	-17	-26
2:14	Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-4	-10	-16
2:15	Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-8	-12
2:16	Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-7	-17	-26
2:17	Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-6	-13	-20
2:18	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	-8	-18	-27
2:19	Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-8	-11
2:20	Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-2	-4	-6
2:21	Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-8	-11
2:22	Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1	-3	-4
2:23	Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-5	-12	-18
2:24	Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-2	-4	-6

		Avvikelse från regeringen		
		2023	2024	2025
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning				
2:25	Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-4	-9	-13
2:26	Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1	-3	-5
2:27	Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-6	-9
2:28	Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1	-3	-4
2:29	Malmö universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-4	-11	-16
2:30	Malmö universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1	-3	-4
2:31	Mälardalens universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-7	-10
2:32	Mälardalens universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1	-3	-4
2:33	Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-1	-3	-4
2:34	Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-2
2:35	Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-1	-2	-3
2:36	Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-1
2:37	Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-1	-1	-2
2:38	Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-1
2:39	Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-6	-8
2:40	Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-2
2:41	Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-5	-7
2:42	Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-2
2:43	Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-5	-8
2:44	Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-2
2:45	Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-4	-7
2:46	Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-2
2:47	Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-4	-7
2:48	Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-1
2:49	Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-1	-4	-5

		Avvikelse från regeringen		
		2023	2024	2025
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning				
2:50	Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-1
2:51	Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-4	-6
2:52	Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-1	-1
2:53	Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-1	-2	-3
2:54	Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-0
2:55	Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-0	-1	-1
2:56	Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-0
2:57	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-1	-1	-2
2:58	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-0
2:59	Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-5	-7
2:60	Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1	-1	-2
2:61	Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-0	-0	-1
2:62	Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	-0	-0	-0
2:63	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	-16	-38	-56
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	4	-1	-6
2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor	18	15	12
2:66	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	-12	-27	-41
3:3	Vetenskapsrådet: Förvaltning	-1	-1	-2
3:5	Rymdstyrelsen: Förvaltning	-0	-0	-1
3:6	Institutet för rymdfysik	-0	-0	-1
3:7	Kungl. biblioteket	-4	-7	-9
3:8	Polarforskningssekretariatet	-0	-1	-1
3:10	Överklagandenämnden för etikprövning	-0	-0	-0
3:11	Etikprövningsmyndigheten	-0	-0	-0
3:12	Nämnden för prövning av oredlighet i forskning	-0	-0	-0
3:14	Gentekniknämnden	-0	-0	-0
4:3	Kostnader för Svenska Unescorådet	-0	-0	-0
Summa		-1 458	-1 787	-2 052

Centerpartiet avvisar delvis den föreslagna neddragningen på anslag 1:1. Vi anser att vissa resurser bör kvarstå för att Skolverket ska kunna genomföra de regionala

kvalitetsdialogerna. Av denna anledning föreslås anslaget öka med 30 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 30 miljoner kronor per år 2024–2025. Anslaget föreslås minska med 5 miljoner kronor år 2023 till följd av att regeringens förslag om en förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 5 miljoner kronor per år 2024–2025.

Anslag 1:2 föreslås minska med 4 miljoner kronor till följd av att regeringens förslag om en förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 4 miljoner kronor per år 2024–2025.

Centerpartiet föreslår en förstärkt satsning på elevhälsan. Av denna anledning föreslås anslag 1:5 öka med 100 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 100 miljoner kronor per år 2024–2025. Centerpartiet föreslår i denna budget höjda generella statsbidrag. För att finansiera detta föreslås anslaget minska med 685 miljoner kronor år 2023, då regeringens föreslagna förstärkning rörande läromedel avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 555 miljoner kronor per år 2024–2025. Studier visar att riktade statsbidrag tenderar att missgynna mindre kommuner. Centerpartiet anser att det är mer prioriterat att låta kommuner få större inflytande över hur de använder sina resurser och att statlig detaljstyrning ska undvikas. Anslaget föreslås minska med 75 miljoner kronor år 2023 till följd av att en förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 250 miljoner kronor per år 2024–2025. Centerpartiet avvisar regeringens förslag om att omfördela 1,5 miljoner kronor till generella statsbidrag. Till följd av detta föreslås anslaget öka med 1,5 miljoner kronor år 2023 och beräknas öka med 1,5 miljoner kronor per år 2024–2025. Anslaget föreslås minska med 200 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet föreslår en satsning på speciallärare, specialpedagogiska insatser och särskilda undervisningsgrupper på totalt 200 miljoner kronor, jämfört med nu gällande regler. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 200 miljoner kronor per år 2024–2025. Anslaget föreslås minska med 100 miljoner kronor år 2023 till följd av att regeringens förslag om en tillfällig satsning på lovskola avvisas. Anslaget föreslås minska med 20 miljoner kronor år 2023 till följd av att ett förslag till förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 45 miljoner kronor per år 2024–2025. Anslaget föreslås minska med 50 miljoner kronor år 2023 till följd av att en föreslagen förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 100 miljoner kronor per år 2024–2025.

Anslag 1:10 föreslås minska med 200 miljoner kronor till följd av att en föreslagen förstärkning på motsvarande belopp, motiverad av behovet av fler speciallärare, avvisas. Centerpartiet föreslår i budgetmotionen för 2023 i stället att de generella statsbidragen till kommunsektorn ökar. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 200 miljoner kronor per år från och med år 2024. Anslaget föreslås minska med 50 miljoner kronor till följd av att en föreslagen förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 50 miljoner kronor per år 2024–2025.

Centerpartiet föreslår en satsning på studenters psykiska hälsa, inklusive utformandet av ett system som tillåter studenter att vara deltidssjukskrivna. Av denna anledning föreslås anslag 2:64 öka med 8 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 8 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Centerpartiet föreslår en förstärkning av Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK). NCK bedriver en mycket viktig verksamhet, som bland annat inkluderar en stömlinje. För att möta det ökade trycket på stödlinjen samt det stora behovet av utbildning och kompetensstöd föreslår Centerpartiet att anslag 2:65 ökar med 20 miljoner kronor år

2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 20 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.17 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Kultur, media, idrott och civilsamhället behöver finnas tillgängligt för alla i hela landet. Alla dessa områden har stor betydelse för att ta tillvara och säkra möjligheterna till ett starkt demokratiskt samhälle. Staten behöver här bidra med att skapa goda förutsättningar.

Pandemin har fått konsekvenser för både verksamheter och deltagande inom bland annat kulturen, idrotten och civilsamhället. Nu påverkas många verksamheter av de höga energipriserna. Hur deltagande kan värnas för framför allt barn och ungdomar på dessa områden behöver följas noga.

3.17.1 Kultur i hela landet

Alla, oavsett bostadsort, bakgrund, funktionsnedsättning eller livssituation, ska ha möjlighet att delta i ett kulturliv som rymmer både professionellt buret kultur och amatörers skapande. Kultur stärker självförtroende och gör att fler tar tillvara yttrandefriheten. Det i sin tur stärker delaktigheten och demokratin i vårt samhälle. Ett brett och fritt kulturliv i hela landet underlättar för alla att kunna ta del av det. En stor del av kulturen bärs av våra språk och då behöver språkrikedomen i landet tas tillvara och bland annat de nationella minoritetsspråkens position stärkas.

Coronapandemin har fått stora effekter på kulturlivet och riskerar att få långvariga konsekvenser. Situationen har blivit väldigt svår för många av de som arbetar inom kultursektorn. Kvarvarande effekter av coronapandemin för kulturen behöver noga följas för att se om ytterligare åtgärder kan behövas för att säkra ett starkt kulturliv i hela landet även framöver. Det gäller även för de delar av kulturlivet som inte behöver något offentligt stöd men andra typer av förbättrade förutsättningar. Det kan exempelvis röra sig om skattelättnader, som ett avskaffande av den så kallade dansbandsmomsen. Vidare behöver också konsekvenserna av pandemin på tillgängligheten till kultur för barn och unga studeras och åtgärder eventuellt vidtas.

För att lyfta kulturlivet i hela landet vill Centerpartiet stärka och utveckla kultur-samverkansmodellen, i syfte att regionerna ska få ett större inflytande. Vi vill också att regionerna, i samverkan med den nationella nivån, tar fram en nationell kulturplan. Ytterligare ett sätt att stärka kulturlivet i hela landet är att inrätta ett system för ett nationellt kulturhuvudstadsår, då en ny svensk stad vartannat år får statusen nationell kulturhuvudstad. Då kan också mindre städer få uppmärksamhet och chans att visa upp och särskilt utveckla sitt kulturliv. De nationella kulturinstitutionerna måste också sprida sin verksamhet i hela landet.

3.17.2 Tillgång till allsidig och oberoende nyhetsbevakning

Tillgången till en allsidig och oberoende nyhetsbevakning och opinionsbildning i hela landet måste säkras. Det är då extra viktigt att bevaka områden som är särskilt utsatta, där nyhetsbevakning saknas eller har lägre frekvens och analysera vad mer som kan göras för att förbättra situationen. Public service spelar en stor roll för speglingen av hela landet. Den behövs sida vid sida med de privata aktörerna för att ha en mångfald av perspektiv. Ett fortsatt brett uppdrag för public service är centralt för att utbudet ska vara fortsatt relevant för många i Sverige. Den bredden ger också en igenkänning och gör att fler kan hitta till public service vid exempelvis en kris, då det är extra viktigt att kunna söka sig till en tillförlitlig källa.

3.17.3 Stärkt civilsamhälle

Inom exempelvis idrotten, friluftslivet och folkbildningen finns stor förmåga att skapa en grogrund där människor kan stärkas och utvecklas, och de bidrar dessutom till verklig integration när människor möts utifrån intresse och delar erfarenheter. Civilsamhället behöver få bättre möjligheter att utveckla sin verksamhet, vilket bland annat kräver att det är en högre andel grundstöd i statens bidrag.

Civilsamhället behöver finnas tillgängligt för alla i hela landet. Det behövs för att ta tillvara och säkra möjligheterna till ett starkt demokratiskt samhälle. Centerpartiet vill skapa bättre förutsättningar för civilsamhället att utveckla sin verksamhet. För att åstadkomma detta bör det vara en högre andel grundstöd i statens bidrag. Centerpartiet föreslår i denna budgetmotion en civilsamhällsatsning, som bland annat ger stöd till allmänna samlingslokaler, som är en del av infrastrukturen för mötesplatser i hela landet. Idrott är den största folkrörelsen i Sverige och har mycket att ge i form av hälsa och samvaro. Idrotten behöver bli tillgänglig för fler och därför ökade fria resurser. Inom folkhögskolan finns också möjlighet till utbildning som rustar för arbetsmarknaden. Dessa är exempel på civilsamhällets verksamheter. Staten behöver bidra genom att skapa goda förutsättningar.

3.17.4 Idrott tillgänglig för alla

Idrott har mycket att ge i form av hälsa och samvaro. Därför bör ett brett idrottsliv främjas i hela landet, där både etablerade och nya sporter, även digitala, blir tillgängliga för fler.

Idrott är bra för både det fysiska och det psykiska välbefinnandet. Det är därför viktigt att ta reda på orsakerna till att flickor slutar idrotta tidigare, så att effektiva åtgärder kan sättas in. Centerpartiet anser att en utredning av vad som hindrar jämställd idrott bör tillsättas, så att Riksidrottsförbundet utifrån det kan få ett tydligare uppdrag för att uppnå jämställdhet inom svensk idrott.

Personer med funktionsnedsättning idrottar i lägre utsträckning än andra. Därför bör en utredning tillsättas vars syfte ska vara att identifiera hinder för personer med funktionsnedsättning och åtgärder som istället underlättar utövande och tävlande inom parasport.

Utformningen av statens idrottsanslag bör ses över för att göra resultaten mer klara beträffande tillgänglighet till idrott för barn och ungdomar ur bland annat jämställdhets-, jämlikhets- och funktionsnedsättningsperspektiv.

3.17.5 Centerpartiets överväganden

Tabell 23 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 17

Miljoner kronor

		Avvikelse från regeringen		
		2023	2024	2025
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid				
1:1	Statens kulturråd	-0	-0	-1
1:7	Myndigheten för kulturanalys	-0	-0	-0
2:1	Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	-4	-19	-30
2:3	Statens musikverk	-0	-1	-2
3:2	Myndigheten för tillgängliga medier	-1	-2	-2
3:3	Institutet för språk och folkminnen	-1	-1	-1

		Avvikelse från regeringen		
		2023	2024	2025
4:1	Statens konstråd	-0	-0	-0
4:3	Nämnden för hemslöjdsfrågor	-0	-0	-0
5:1	Konstnärsnämnden	-0	-0	-0
6:1	Riksarkivet	-3	-6	-9
7:1	Riksantikvarieämbetet	-2	-3	-5
8:1	Centrala museer: Myndigheter	-12	-24	-33
8:4	Forum för levande historia	-0	-1	-1
9:1	Myndigheten för stöd till trossamfund	-0	-0	-0
11:1	Sändningar av TV Finland	±0	-0	-0
11:2	Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	-0	-0	-0
11:4	Statens medieråd	-0	-0	-0
12:1	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	-0	-1	-1
12:2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	-50	-50	-50
13:1	Stöd till idrotten	-15	-40	-40
13:2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	10	10	10
13:5	Insatser för den ideella sektorn	-55	-55	-55
14:1	Bidrag till folkbildningen	85	85	85
15:1	Spelinspektionen	-0	-1	-1
Summa		-48	-109	-136

Anslag 12:2 föreslås minska med 50 miljoner kronor år 2023 till följd av att en föreslagen förstärkning på motsvarande belopp, ämnad att stärka ungdomsorganisationer, avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 50 miljoner kronor per år 2024–2025.

Som en del i Centerpartiets civilsamhällessatsning föreslås anslag 13:1 öka med 110 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 110 miljoner kronor per år 2024–2025. För att finansiera andra prioriterade reformer, inklusive Centerpartiets civilsamhällessatsning, föreslås anslag 13:1 minska med 25 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 50 miljoner kronor år 2024–2025. Anslaget föreslås minska med 100 miljoner kronor till följd av att föreslagen förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 100 miljoner kronor per år 2024–2025.

Som en del av Centerpartiets civilsamhällessatsning föreslås anslag 13:2 öka med 10 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 10 miljoner kronor per år 2024–2025.

För att finansiera andra prioriterade reformer, inklusive Centerpartiets civilsamhällessatsning, föreslås anslag 13:5 minska med 75 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 75 miljoner kronor per år 2024–2025. Som en del av Centerpartiets civilsamhällessatsning föreslås anslaget öka med 20 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 20 miljoner kronor per år 2024–2025.

Som en del av Centerpartiets civilsamhällessatsning föreslås anslag 14:1 öka med 85 miljoner kronor. Resurserna är primärt ämnade att gå till folkhögskolornas viktiga verksamhet. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 85 miljoner kronor per år 2024–2025.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna med undantag för anslag 1:6.

3.18 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Behovet av bostäder är stort. Enligt Boverket rapporterar 204 av Sveriges 290 kommuner att de i dagsläget har underskott på bostäder i någon form. Även om antalet kommuner som rapporterar underskott har minskat de senaste åren är det tydligt att fler bostäder behöver byggas. Det befintliga bostadsbeståndet måste dessutom nyttjas mer effektivt. Samtidigt behövs medvetenhet om att förutsättningarna för bostadsbyggandet och skapandet av bra boendemiljöer skiljer sig åt i olika delar av landet. En hållbar bostadspolitik måste utgå från lokala förutsättningar, samtidigt som den ska vara anpassad till de övergripande samhällsutmaningar vi står inför.

Omvärldsläget, inflationen och den ekonomiska utvecklingen påverkar i hög grad bostadsmarknaden. Det är därför av avgörande betydelse för bostadsmarknadens utveckling och hushållens ekonomi att den ekonomiska politiken är ansvarsfull. Risken är just nu stor att byggtakten avstannar. Detta understryks av att Boverket indikerat en inbromsning som kan leda till att byggandet den närmsta tiden inte ens motsvarar befolkningstillväxten.

3.18.1 Underlätta bostadsbyggandet

För att råda bot på bostadsbristen och öka antalet tillgängliga bostäder behövs ett fortsatt arbete med att undanröja hindren för nybyggnation. Den statliga nivån behöver stödja och uppmuntra kommunerna i planeringsarbetet. Den regionala samordningen i planarbetet behöver förstärkas och Lantmäteriets handläggningstider förkortas. De många och långa överklagandeprocesserna behöver begränsas. En kommunal försöksverksamhet för att förkorta och förenkla byggprocesser bör införas. Det bör vidare finnas möjlighet att peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler är tillåtna.

Samtidigt som det kommunala självbestämmandet är viktigt måste digitaliseringen av plan- och byggprocesserna fortgå. En viktig del i arbetet för att underlätta detta är öppna och kostnadsfria geodata, tillgängliga för berörda aktörer. På så sätt kan fler aktivt ta del i samhällsplaneringen.

I och med beslutet att införa privat initiativrätt blir det enklare för planintressenter att själva driva planprocesser. Rätt tillämpad kan denna reform innebära en välbehövlig avlastning för kommunernas planavdelningar samtidigt som förutsättningarna för nyproduktion av bostäder förbättras.

Ungefär halva Sverige är i dag klassat som statligt riksintresse. Omfattningen är för stor och ingriper på ett orimligt sätt mot angelägna behov. Därför måste riksintressena preciseras så att mindre arealer omfattas. Ett riksintresseanspråk bör som regel vara till skydd för ett område som är av just nationellt intresse snarare än en regional angelägenhet. Riksintressen bör i normalfallet heller inte användas för att skydda mark som redan är skyddad genom annan lagstiftning eller som är ianspråktagen för det avsedda syftet.

3.18.2 Byggnad på landsbygden

I Sveriges landsbygder och mindre orter finns andra utmaningar än i storstadsregionerna, där höga markpriser och byggkostnader täcks av stora värden på färdigställda bostäder. Låga bostadspriser utanför de större städerna gör det svårt att få lönsamhet i investeringar när fastighetsvärdet måste skrivas ner så fort huset är byggt.

Redovisningsreglerna för allmännyttiga bostadsbolag gör att det i många kommuner är svårt att bygga nya hyresbostäder, trots att efterfrågan finns. Centerpartiet har sedan många år drivit frågan om en översyn av regelverken i syfte att finna lösningar som underlättar bostadsbyggande i hela landet utan att kollidera med EU:s statsstödsregler, och anser att en utredning bör tillsättas för att föreslå lämpliga förändringar i årsredovisningslagen. Därtill behöver bland annat de statliga kreditgarantierna riktas tydligare mot svaga marknader där det är särskilt svårt att på kort sikt få lönsamhet i nyproduktion av bostäder.

Runtom i landet finns många hus som står öde. Detta är ett av många exempel på ett dåligt utnyttjande av befintligt bostadsbestånd. För att minska trösklarna för människor att ta sig an denna typ av hus och på så sätt bidra till att fler bostäder tas i bruk i Sveriges landsbygder vill vi utreda ett slopande av fastighetsavgiften de första fem åren för den som för permanentboende tar över en byggnad som inte använts under lång tid.

Värdefull jordbruksmark behöver skyddas från omfattande exploatering. Samtidigt måste det vara möjligt att tillskapa enskilda tomter som kan bebyggas och finnas möjlighet att stycka av mindre befintliga jordbruksfastigheter som inte längre brukas, för att möjliggöra att nya ägare kan bebo och bruka marken på nytt. Det behövs en proportionalitet när det gäller bedömningen av bostadsbyggande i Sveriges landsbygder. Utöver detta är också avgiften för avstyckning av mark i vissa fall orimligt hög.

3.18.3 Reformera hyresmarknaden

Hyressättningsmodellen, med kollektiva förhandlingar och bruksvärdeshyra, har inte lyckats åstadkomma en bostadsförsörjning som motsvarar de faktiska behoven. I stället bidrar den till låg rörlighet och inlåsnings effekter för grupper och enskilda. Samtidigt har den illa fungerande hyresmarknaden eldat på bostadspriserna, ökat hushållens belåningsgrad och tvingat människor att, med räntekänsliga kalkyler, söka sig till den ägda marknaden.

Kötiden till en hyresrätt i storstäderna är orimligt lång. De många sociala kontrakten och den alltför omfattande hemlösheten visar dessutom att modellen inte klarat av att ta de sociala hänsyn som behövs. Systemet med förhandlade hyror har alltså en roll att spela på svensk bostadsmarknad. Men den måste kompletteras med såväl mer efterfrågedrivna lösningar som riktade insatser till de människor som i dag faller mellan stolarna och misslyckas med att ta sig in på bostadsmarknaden och behålla en bostad.

Under våren 2020 tillsattes en utredning om fri hyressättning i nyproduktion. Det ökade utbud som följer av fri hyressättning skulle i förlängningen kunna ge följdverkningar som leder till en egen bostad för många av dem som i dag väntar på att få ett hyreskontrakt. Ett tungt vägande skäl för reformer är också att incitamenten för svart-handel med hyreskontrakt behöver minska.

Andrahandsuthyrning är viktig för en väl fungerande bostadsmarknad. Inte minst för vissa branscher och i regioner med en hög grad säsongarbetare. Många som i dag äger ett större bostadshus där man själv inte har behov av hela bostadsytan skulle genom smärre ombyggnationer kunna inreda en eller flera lägenheter i den egna bostaden. Genom liberalare skatteregler skulle det kunna bli både enklare och mer attraktivt för privatpersoner att bidra till fler tillgängliga bostäder på marknaden.

3.18.4 Studentbostäder

En välfungerande bostadsmarknad lägger grunden för att det ska vara möjligt att flytta för studier och jobb. Centerpartiet ser därför behov av att regelverken blir mer flexibla genom att studentbostäder definieras som en egen boendeform och lättnader i byggkraven införs. Möjligheten att säkerställa att den som bor i en studentbostad verkligen studerar bör stärkas.

3.18.5 Bostäder för äldre

Behovet av fler lämpliga bostäder för äldre är stort. Behoven ser dock olika ut i olika delar av landet. Det finns behov av att anpassa synen på hur man kan erbjuda boende för äldre. Det skulle exempelvis kunna ske inom ramen för ordinarie bostadsbestånd. För äldre som i allt väsentligt klarar sig själva men har ett visst behov av service skulle man, exempelvis i vanliga hyresrätter, kunna försöka finna modeller för gemensamma ruttjänster eller hemtjänst per trappuppgång och liknande.

Det kanske tydligaste hindret mot framväxten av nya bostäder för äldre är att det inte finns något enhetligt och tydligt regelverk för vad de olika boendeformerna för äldre innebär. Följden har blivit att olika kommuner ställer olika krav som passar dåligt i förhållande till de byggtekniker som utvecklats de senaste åren. Allt detta fördyrar byggandet av bostäder för äldre, och leder till att färre byggs. Därför behöver regelverken förtydligas.

3.18.6 Social bostadspolitik

För de människor som saknar möjlighet att söka en bostad på den ordinarie marknaden behövs ytterligare åtgärder och en modern social bostadspolitik. Att bygga hela bostadsområden för sociala ändamål är inte en tilltalande modell. Snarare bör vi inrikta oss på att enskilda bostäder i såväl befintligt bestånd som nybyggnation kan vikas för detta ändamål. Genom industriellt byggande och effektiv markanvändning kan en social bostadspolitik underlättas. Parallellt finns behov av att se över hur också människor som står långt ifrån bostadsmarknaden kan ges ekonomiska förutsättningar att efterfråga en bostad.

Insatser behövs dels för att underlätta för människor med svag ekonomisk ställning att ta sig in på bostadsmarknaden, dels för att behovet av nya bostäder på svaga marknader – i exempelvis landsbygdskommuner – ska kunna tillgodoses. Därför avser Centerpartiet under de kommande åren att arbeta för att kunna presentera reformer som till skillnad från investeringsstödet kan möta de konkreta behov som finns.

3.18.7 Fler vägar till ägt boende

Amorteringskrav och andra kreditrestriktioner har gjort det avsevärt svårare för många människor att köpa en egen bostad. Därför vill Centerpartiet slopa det skärpta amorteringskravet.

3.18.8 Grönt och klimatsmart byggande

För Centerpartiet är det en självklarhet att Sverige ska vara världsledande när det gäller klimatsmart byggande. Men Sverige behöver också vara i framkant när det gäller att planera hållbart. Med ett ändrat klimat kommer större krav ställas på dagvattenhantering,

energieffektivitet, hållbar mobilitet med mera. Ambitiösa klimatmål behöver avspeglas i bostadsbyggandet. Takytor bör betraktas som en strategisk resurs för energi-produktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster. Skäl finns också att införa krav på byggnaders klimatpåverkan som successivt minskar utsläppen från bostadsbyggandet, och styr mot klimatneutralitet.

3.18.9 Trygga boendemiljöer

Människors upplevelser av otrygghet måste tas på allvar. Att öka tryggheten i våra bostadsområden måste ges hög prioritet i samhällsplaneringen. Ofta kan relativt enkla insatser göra stor skillnad för den upplevda tryggheten. Det kan exempelvis handla om hur man placerar och utformar buskage och planteringar, men också belysning och liknande åtgärder. Men det handlar också om att skapa förutsättningar för ett levande civilsamhälle, tillgång till service, de boendes delaktighet och mötesplatser, grönområden och levande stadsmiljöer.

Segregationen mellan olika stadsdelar och bostadsområden är ett stort och allvarligt problem i Sverige. Blandade upplåtelseformer, levande stadsmiljöer och en framåt-syftande samhällsbyggnadspolitik är viktiga delar för att minska segregationen. Erfarenheter visar att samverkan mellan fastighetsägare, bostadsbolag och myndigheter kan vara helt avgörande för att bryta en negativ utveckling i bostadsområden. Ett tätt samarbete mellan fastighetsägare, sociala myndigheter, polis, näringsliv, civilsamhälle och föreningsliv med mera är en viktig framgångsfaktor om segregation och utsatthet ska brytas.

3.18.10 Mötesplatser och allmänna samlingslokaler

Mötesplatser och lokaler för olika typer av verksamheter är en viktig infrastruktur såväl för demokrati och trygghet som för civilsamhälle och meningsfulla fritidsaktiviteter. Här spelar mötesplatser och de föreningsdrivna samlingslokalerna en mycket viktig roll.

Trots samlingslokalernas betydelse drabbas man av att finansieringen är splittrad och osäker. De föreningsdrivna samlingslokalerna behöver långsiktiga förutsättningar för att verka i hela landet. Vi har också sett att allmänna och föreningsdrivna samlingslokaler använts vid krissituationer eller när samhället behöver föreningslivets stöd. Därför finns skäl att se över stödet till allmänna samlingslokaler i syfte att de ska kunna ge stöd till det omgivande samhället i krissituationer.

3.18.11 Konsumentpolitik

Utvecklingen av handeln under de senaste decennierna har på många sätt gynnat konsumenterna. Utbudet av varor och tjänster är idag stort och det finns gott om olika alternativ att välja mellan. Den enskilde konsumenten har stor valfrihet, tillgång till fler försäljningskanaler och större makt och möjligheter att göra aktiva val. Konkurrensen har också lett till sänkta priser. Den ökade konsumtionen har dock haft en allvarlig baksida, främst i form av en ohållbar miljöbelastning. Därför är det helt avgörande att beslutsfattare på alla nivåer ser till att lagar och regler värnar en långsiktigt hållbar utveckling. Vidare krävs att regelefterlevnad säkerställs och att miljövärden, ändliga resurser och gemensamma tillgångar tillmäts sitt rätta värde, och att långsiktiga kostnader beaktas.

Utvecklingen har dock även inneburit att det i vissa fall har blivit svårare för konsumenter att göra välgrundade val. Komplexiteten hos varor och tjänster har ökat. E-handeln och den digitala utvecklingen har också medfört att även konsumenter handlar på en internationell marknad. Konsumenten har ofta begränsade möjligheter att överblicka sådant som exempelvis tillverkningsförhållanden, en produkts totala miljöpåverkan eller innehåll av skadliga ämnen. Även förutsättningen att som konsument kommunicera med tillverkaren kan vara begränsad. Samtidigt uttrycker många konsumenter ett starkt engagemang och vill göra medvetna val.

Det ska vara lätt att göra välgrundade, miljö- och klimatsmarta val. Det är därför viktigt att politiken ger bästa möjliga förutsättningar för detta.

3.18.12 Centerpartiets överväganden

Tabell 24 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 18

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik			
1:4 Boverket	-1	-3	-4
1:5 Statens geotekniska institut	-0	-0	-1
1:6 Lantmäteriet	-2	-6	-9
2:1 Konsumentverket	-0	-1	-2
2:2 Allmänna reklamationsnämnden	-0	-0	-1
2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	-1	-1	-1
Summa	-5	-12	-18

För att finansiera andra prioriterade förslag föreslås anslag 2:3 minska med 1 miljon kronor år 2023, till följd av att regeringens förslag om en förstärkning med motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 1 miljon kronor per år 2024–2025.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.19 Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet. Centerpartiet anser att politiken ska utgå från regionala behov och att de regionala utvecklingsmedlen i första hand ska hanteras av regionerna och inte centralt på nationell nivå. Samtidigt ska politiken bidra till nationella mål. Regelverken för de regionala företagsstöden och transportbidraget behöver bli bättre anpassade för mindre företag och ska tydligare bidra till ökad hållbarhet och jämställdhet. Viktiga utgångspunkter för genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik är hög måluppfyllelse och ett förenklat genomförande. Regeringen bör verka för en samlad förvaltning av strukturfonderna på en myndighet. Det leder till en resursbesparing av nationell administration av fonderna och en förenkling för de aktörer som ska ansöka om finansiering.

3.19.1 Tillgång till kommersiell service

Regionernas insatser för att upprätthålla en tillfredsställande tillgång till kommersiell service är av stor vikt för livskraftiga samhällen. Den lokala butiken eller drivmedelsstationen är ofta en förutsättning för att en mindre ort på landsbygden ska kunna fungera och locka till sig invånare, företag och besökare. Centerpartiet bidrog till att de offentliga satsningarna på stöd till kommersiell service på landsbygden väsentligt ökade under alliansregeringen. Bland annat initierades ett driftsstöd för kommersiell service som bidrar till långsiktiga planeringsförutsättningar för lanthandlar i glesbygd.

3.19.2 Centerpartiets överväganden

Tabell 25 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 19

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 19 Regional utveckling			
Summa	±0	±0	±0

Centerpartiet har inga förslag om förändrade anslagsnivåer inom utgiftsområde 19 i förhållande till vad som föreslås i budgetpropositionen för år 2023.

3.20 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Sverige är ett fantastiskt land att bo i av många anledningar. Sverige rankas ofta i topp när det gäller levnadsstandard, innovationsklimat och klimat- och miljöhänsyn. Det ska vi vara stolta över. Men vi kan bättre. Det finns idag regler som försenar, försvårar och fördyrar klimatomställningen. I värsta fall riskerar det att leda till att klimatmålen inte nås. Den politiska ambitionen att påskynda klimatomställningen behövs nu mer än någonsin. Inte minst för att de globala utsläppen måste halveras fram till 2030 enligt FN:s klimatpanel, för att ha Parisavtalets mål inom räckhåll. Det förutsätter att vi skruvar upp takten, höjer ambitionerna inom alla samhällssektorer och genomför viktiga reformer – från det lokala till det globala.

Centerpartiet vet att tydliga och skarpa mål har möjliggjort för svenska företag att bli världsledande inom grön teknik, vilket gynnar såväl Sverige ekonomiskt som företagets konkurrenskraft långsiktigt. De nationella klimatmål som slås fast i det klimatpolitiska ramverket ska värnas och efterlevas. Våra ambitiösa klimatmål skapar, tillsammans med ny teknik, affärsmöjligheter för innovativa företag. Det är dessa affärsmöjligheter som visar vägen för omställningen, inte en bakåtsträvande rädsla för det som är nytt.

Lösningen för klimatet finns i framtidens innovationer, inte i gårdagens tekniker. Genom att tillvarata människans uppfinningsriktighet och innovationskraft att finna de lösningar som krävs, kan vi bryta fossilberoendet och öka resurseffektiviteten. För att bromsa och slutligen stoppa klimatförändringarna krävs ett genomgripande systemskifte i hur vi tillverkar och förbrukar produkter och råvaror samt hur vi konsumerar. De linjära materialflöden vi byggt upp samhället kring måste brytas och ersättas med cirkulära kretslopp, där produkter används betydligt längre och där allt material kan recirkuleras för att bli insatsvaror i nya produktionsled.

Beroendet av fossila och jungfruliga råvaror behöver drastiskt minska och vi måste bli bättre på att utnyttja de resurser vi redan har i omlopp. Att på ett snabbt sätt minska beroendet av fossil energi innebär också att vi kan minska beroendet av rysk energi. Det är helt avgörande, både för klimatet och för vår säkerhet. Här behövs ytterligare styrmedel för att en gång för alla ersätta den fossila energin med hållbara alternativ. Bioekonomin och potentialen för materialsubstitution som finns i förnybara naturresurser här i Sverige måste få en mer framträdande plats. Det måste också kosta att släppa ut och slösa med våra resurser. Det driver på teknikutvecklingen mot mer hållbara alternativ. Utan en mer cirkulär och resurseffektiv ekonomi som bryter fossilberoendet kommer vi inte att kunna reducera vår klimatpåverkan i den utsträckning som krävs för att begränsa den globala uppvärmningen och det ohållbara användandet av naturresurser.

För Centerpartiet är det en självklarhet att svenska teknikutvecklare och entreprenörer har en nyckelroll att spela i detta systemskifte. Miljö- och klimatinnovationer och nya cirkulära affärsmodeller som växer fram inom näringslivet är den riktiga motorn i omställningen, och politiken måste säkerställa att företagen har bästa möjliga förutsättningar att växla upp sitt arbete ytterligare. Vår teknik och våra smarta lösningar kan dessutom bidra till jobb och tillväxt i Sverige, samtidigt som det ger minskade utsläpp i omvärlden när de exporteras.

Sverige har en ambitiös miljölagstiftning, men den bygger i flera hänseenden på gamla sanningar och föråldrade strukturer. Regelverken behöver ses över i ljuset av dagens samhällsstrukturer och nya tekniska landvinningar. Det som vi tidigare betraktade som avfall måste ses som en tillgång. Samhällskritiska anläggningar som vattenreningsverk behöver omvandlas till resursverk som i högre grad sluter

kretsloppen. Som ett av världens mest innovativa länder har Sverige goda möjligheter att ta en global ledarroll i denna omställning. Sverige ska gå före, visa vägen och bli ett miljö- och klimatföredöme för resten av världen.

Parallellt med att vi begränsar koldioxidutsläppen, ställer om våra energisystem och ökar samhällets cirkulära materialflöden är det angeläget att vi vårdar och förvaltar de naturliga ekosystemen på ett ansvarsfullt sätt åt kommande generationer. Den biologiska mångfalden – samspelet mellan olika typer av arter och ekosystem – är av fundamental betydelse för människans liv på jorden, våra samhällens välmående och klimatomställningen. Skogar, kuster, våtmarker och grundvatten är alla viktiga förutsättningar för livet och en hållbar utveckling. Den globala förlusten av arter och ekosystem är det mest brådskande miljöproblemet i världen idag vid sidan av klimatförändringarna.

För att bryta den negativa utvecklingen föreslår Centerpartiet kraftfulla satsningar för att bevara och restaurera den biologiska mångfalden och Sveriges naturliga rikedom. Landets redan skyddade områden, såväl på land som till havs, behöver förvaltas bättre och dess livskraftiga ekosystem måste säkerställas. Känsliga områden som har förorenats genom mänsklig aktivitet ska saneras och återställas, ett långsiktigt arbete som måste intensifieras. Särskilt prioriterat är områden och vattentäkter som har kontaminerats av PFAS. Övergödningen av våra hav måste förebyggas genom kraftfullare insatser både vid utsläppskällan och direkt i haven. Invasiva främmande arter måste bekämpas mer aktivt och med mer inkludering av hela samhället.

Centerpartiet vill se en större mångfald av aktörer involverade i arbetet med att förvalta och återställa våra naturliga ekosystem. Den enskilde markägaren som bedriver sin näringsverksamhet inom lantbruket eller längs kusten har en nyckelroll att spela och det behövs fler ekonomiska incitament, mer samverkan och mindre pekpinningar från myndigheterna. Insatser för den biologiska mångfalden behöver koppla in allmänheten och civilsamhället för att skapa en större lokal acceptans och ett engagemang i frågan från yngre generationer.

3.20.1 Regeringens klimatpolitik räcker inte

Centerpartiet ser med stor oro på de förslag som regeringen presenterar inom utgiftsområde 20. Inte minst förslaget om att avskaffa klimatbonusen för bilar är mycket olyckligt. I kombination med en uttalad ambition om att minska inblandningen av förnybart biodrivmedel och förslag om att sänka skatten på fossil bensin och diesel också i storstäderna samt förstärka reseavdraget i Stockholm, Göteborg och Malmö, är det tydligt att regeringen inte ämnar leva upp till Sveriges klimatmål.

I budgetpropositionen för 2023 finns också ett antal förslag som är bra och som Centerpartiet har drivit länge, exempelvis förstärkningar av Industriklivet, satsningar på laddinfrastruktur, investeringar i teknik för minusutsläpp samt åtgärder för förenklade tillståndsprocesser. Dessa åtgärder kommer dock inte i närheten av att kompensera för de neddragningar som också föreslås. Naturvårdsverket bedömde innan valet att det var möjligt, med de då beslutade styrmedlen, att nå klimatmålen till 2030. Efter denna budget gör regeringen själva bedömningen, i budgetpropositionen, att utsläppen kommer öka och att målen inte nås.

3.20.2 Centerpartiets prioriteringar

3.20.2.1 Förstärkning och breddning av Industriklivet

För att nå klimatmålen krävs omfattande investeringar i grön teknik och klimatsmarta innovationer. Sverige är idag ledande i utvecklingen av morgondagens gröna lösningar som också bidrar till att sänka de globala utsläppen när de exporteras till andra länder. Så tycker vi att det ska förbli. I omställningen till en cirkulär och biobaserad ekonomi har industrin en stor roll. Därför vill vi ytterligare stärka Industriklivet och därmed näringslivets möjligheter att bidra till stora utsläppsminskningar i Sverige och internationellt. Vi vill införa riktade satsningar mot avancerade återvinningstekniker, insamling och användning av biologisk koldioxid (bio-CCS/U), grön vätgas, fossilfri gödsel samt klimatsmart biodrivmedelsproduktion.

3.20.2.2 Breddat grönt avdrag

Det gröna avdraget infördes i januari 2021 på initiativ av Centerpartiet och visar redan på stor framgång. Det gröna avdraget innebär en skattereduktion för arbete och material vid installation av grön teknik. Det gäller idag för installationer som omfattar energilagring, laddpunkter och solceller. Privatpersoner kan nu enklare vara med och bidra till omställningen genom att investera i teknik som stärker det egna hushållets hållbarhetsprofil. Centerpartiet vill fortsatt bredda det gröna avdraget för att inkludera en större bredd av grön teknik, för att påskynda omställningen och för att stärka hushållens egna möjligheter att minska sitt elpris. Vi vill därför inkludera investeringar i konvertering från direktverkande el eller gas, energieffektiviseringsåtgärder, vattensnåla produkter, smarta hem-applikationer, solvärme samt konvertering av bilar till gas eller etanol.

3.20.2.3 Riktat laddningsstöd till den tunga vägtrafiken, flyg, sjöfart och fritidsbåtar

Försäljningen av elbilar ökar i snabb takt och infrastrukturen och laddmöjligheterna måste följa med i den positiva utvecklingen. Idag saknas tyvärr möjlighet att ladda sin elbil i många områden, inte minst i de norra delarna av Sverige. Stödet för att bygga ut laddningsinfrastrukturen i hela landet måste därför stärkas. Samtidigt bör krav ställas på att de installerade laddplatserna är kompatibla med att bilen kopplas upp mot elnätet, så kallad V2G, samt kunna hantera villkorade tillstånd från nätägaren som skapar möjligheter till lastbalansering både lokalt och mot nätet. Takten för att uppföra laddningspunkter för de tunga transporterna går långsammare och är dyrare än för personbilarna, samtidigt som ett ökat utbud av elektrifierade tunga fordon börjar komma på plats. Samma krav som för personbilsladdare bör kunna ställas på dessa.

Vi vet också att elflyget börjar närma sig kommersialisering och att laddinfrastrukturen där är avgörande på våra flygplatser liksom i våra hamnar för att kunna ansluta till landström för fartyg eller ladda en elbåt. Centerpartiet vill därför att en stor del av stödet riktas till att bygga ut infrastrukturen för de tunga fordonen inklusive flyg, sjöfarten och fritidsbåtar.

3.20.2.4 Stärkt naturvård och insatser för stärkt äganderätt i skogen

För Centerpartiet är det viktigt att det finns kapacitet att sköta de stora arealer på land och till havs som redan är skyddade områden. Att förvalta redan skyddade områden och

säkerställa att de har livskraftiga ekosystem och en hög artrikedom gör ofta större nytta än att ägna stora resurser till att skydda nya arealer. Det är till exempel viktigt för friluftslivet och besöksnäringen och för att förhindra spridningen av granbarkborren samt invasiva arter. Därför stärker vi anslagen till att vårda och restaurera landets befintliga skyddade områden. Centerpartiet anser också att markägare ska kompenseras ekonomiskt för inskränkningar i ägande- och brukanderätten samt att det ska finnas tillräckliga medel för att genomföra inriktningen i skogspropositionen från 2021, som bland annat handlar om fler flexibla skyddsformer samt att gå över till formellt skydd på frivillig grund. Därför ökar vi anslagen för en stärkt äganderätt i skogen på utgiftsområde 23.

3.20.3 Centerpartiets överväganden

Tabell 26 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 20

Miljoner kronor

		Avvikelse från regeringen		
		2023	2024	2025
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård				
1:1	Naturvårdsverket	-2	-5	-7
1:3	Åtgärder för värdefull natur	130	130	130
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	-240	-290	-290
1:6	Kemikalieinspektionen	-1	-2	-3
1:8	Klimatbonus	2 300	2 900	3 600
1:9	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	-1	-3	-4
1:15	Havs- och vattenmyndigheten	-1	-2	-4
1:17	Klimatpremier	-100	-100	±0
1:18	Industriklivet	150	150	150
2:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	-1	-2	-2
99:1	Biopremie	1	81	112
Summa		2 235	2 858	3 682

Anslag 1:3 föreslås öka med 130 miljoner kronor år 2023 till följd av Centerpartiets förslag om förstärkta insatser för att sköta och vårda redan skyddade områden. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 130 miljoner kronor per år från och med år 2024.

För att bland annat finansiera en satsning på bättre skötsel av skyddad natur samt för att finansiera förslag ämnade att stärka äganderätten i skogen föreslås anslag 1:4 minska med 240 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 290 miljoner kronor per år 2024–2025. Detta innebär fortsatt en diskretionär förstärkning av anslaget, i förhållande till nu gällande regler, om 100 miljoner kronor år 2023 och 50 miljoner kronor per år 2024–2025.

Centerpartiet anser att Industriklivet bör förstärkas. Av denna anledning föreslås anslag 1:18 öka med 100 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 100 miljoner kronor per år från och med år 2024. Centerpartiet anser därutöver att det bör införas ett investeringsstöd för biodrivmedelsproduktion. För att möjliggöra införandet av ett sådant stöd föreslås anslaget öka med 50 miljoner kronor år

2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 50 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Det är avgörande att omställningen av jordbruket snabbas på. Centerpartiet föreslår därför att en biopremie införs, i linje med vad som föreslås i SOU 2021:67. Nivån på premien bör anpassas till nu rådande skattenivåer. Av denna anledning föreslås att ett nytt anslag skapas inom utgiftsområdet, 99:1 Biopremie. Anslaget får användas för att betala den aktuella biopremien. Vidare föreslås att anslaget tillförs 1 miljon kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget komma att omfatta 81 miljoner kronor år 2024 och 112 miljoner kronor år 2025.

Centerpartiet anser att klimatbonusen för bilar med låga utsläpp bör återinföras. Bonusen bör dock riktas till bilar som personer med låga och normala inkomster har råd med. Pristaket inom systemet föreslås därför sättas till 500 000 kronor. Nollutsläppsfordon bör berättiga till en bonus om 50 000 kronor medan gasbilar bör ges en bonus om 10 000 kronor. Laddhybrider bör ges en maximal bonus om 10 000 kronor. Av denna anledning föreslås anslag 1:8 öka med 2 090 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 2 635 miljoner kronor år 2024 och med 3 272 miljoner kronor år 2025.

För att finansiera andra prioriterade reformer, bland annat ämnade att påskynda klimatomställningen, föreslås att en tidigare beslutad förstärkning, gällande ekobonus, om 100 miljoner kronor avvisas. Anslaget föreslås därför minska med 100 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 100 miljoner kronor år 2024.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.21 Utgiftsområde 21 Energi

Klimatkrisen är akut. Runt om i världen drabbas människor och djur av extremtorka, översvämningar och vattenbrist till följd av klimatförändringarna. IPCC:s senaste klimatrapport är tydlig. Det är nu eller aldrig som vi kan klara klimatomställningen och de kommande åren kan bli helt avgörande för klimatet. Om vi inte nu agerar kraftfullt, konstruktivt och globalt riskerar vi permanenta förändringar. Vi står inför stora utmaningar. Rysslands invasion av Ukraina, som har orsakat tusentals människors död och tvingat miljontals på flykt, finansieras indirekt av EU:s import av ryska fossila bränslen. Vi måste därför göra Sverige och EU oberoende av fossil energi, i synnerhet den ryska energin – både för säkerheten och för klimatet.

Centerpartiet vill att elproduktionen byggs ut i en omfattning som minst motsvarar en fördubbling jämfört med idag. Denna utbyggnad behöver gå betydligt snabbare än vad den gör just nu. Vi vill att minst 100 TWh ny kraft ska påbörjas innan år 2024. Samtidigt måste myndigheterna planera för en kraftigt ökad produktion och användning. Vi föreslår därför att det införs ett planeringsmål för att elsystemet år 2040 ska kunna inrymma minst 330 TWh som också kan transporteras dit den behövs. Centerpartiet har presenterat en handlingsplan för klimatet med fler än 35 förslag för en kraftig ökning av utsläppsfri elproduktion. Flera av förslagen återfinns också i denna budgetmotion. Förslagen syftar till att öka produktionen inom alla utsläppsfria energislag, effektivisera och förbättra kapaciteten i hela systemet samt stärka det lokala stödet för investeringar i den gröna omställningen. Centerpartiet föreslår också åtgärder ämnade att öka Sveriges elproduktion med minst 50 TWh inom kommande mandatperiod. Vi vill att det tillsätts en kriskommission, som inom ett halvår ska presentera konkreta åtgärder för att nå målen om minst 50 TWh extra produktion till år 2026 och minst 165 TWh extra till år 2030.

Utöver dessa produktionsökningar inom samtliga utsläppsfria kraftslag vill Centerpartiet också satsa på åtgärder som ökar effektiviteten i den befintliga kraftproduktionen, från såväl bio-, vind- och vatten- som kärnkraft. Vi föreslår riktade satsningar på de tekniker som stärker energisystemet, som exempelvis batterier, vätgas, överföringskapacitet och digitalisering. Det är tekniker som bidrar till ökad effektivitet och som möjliggör en mer flexibel användning, smarta elnät, energilagring och balansering. Vi presenterar ett förnyat fokus på energieffektivisering genom ett breddat grönt avdrag, som snabbt kan göra stor skillnad i de områden som idag har kapacitetsproblem.

Många hushåll riskerar att få kraftigt höjda elpriser i vinter, inte minst i södra Sverige. Därför har Centerpartiet föreslagit åtgärder för att barnfamiljer och hushåll ska kunna få vardagen att gå ihop i vinter. Centerpartiets förslag innebär en sänkning av elräkningen med mer än 5 700 kronor i månaden i vinter, för ett hushåll med genomsnittlig förbrukning i södra Sverige.

Ska vi klara klimatkrisen och öka elproduktionen måste fokus ligga på lösningar. Centerpartiet vill därför påbörja samtal som ska bereda vägen för en ny energiuppgörelse över partigränserna – som minskar utsläppen, bygger ut det förnybara och stärker hela elsystemet. En ny energiöverenskommelse skapar nödvändiga förutsättningar för svensk industri och svenska företag, samtidigt som vi kan uppfylla våra uppsatta klimatmål i Sverige.

Med ett handlingskraftigt klimatledarskap kan vi möta hushållens och industrins behov, och säkerställa att Sverige förblir en nettoexportör av el. För att klimatomställningen ska kunna fortsätta i Europa och för att beroendet av Ryssland ska kunna minska måste Sverige fortsätta att bidra med grön el till kontinenten.

Sverige kan bli det gröna batteriet och det ledande exemplet i världen, som visar att tillväxt, jobb och konkurrenskraft kan gå hand i hand med en snabb klimatomställning och ny teknologi. Det förutsätter att vi klarar att snabbt få fram mycket mer utsläppsfri energiproduktion. Centerpartiets förslag bidrar till att pressa ned priset på el nationellt och stärka vår konkurrenskraft här och nu.

3.21.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 27 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 21

Miljoner kronor

		Avvikelse från regeringen		
		2023	2024	2025
Utgiftsområde 21 Energi				
1:1	Statens energimyndighet	23	22	20
1:2	Insatser för energieffektivisering	-379	-400	-400
1:4	Energiforskning	-50	-100	-100
1:5	Energimarknadsinspektionen	-0	-1	-2
1:9	Elsäkerhetsverket	-0	-1	-1
99:1	Vindkraftsplaner	90	±0	±0
Summa		-317	-480	-483

Anslag 1:1 föreslås öka med 25 miljoner kronor år 2023, till följd av Centerpartiets förslag om en satsning på att stärka energisektorns motståndskraft. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 25 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Anslag 1:2 föreslås minska med 379 miljoner kronor år 2023 till följd av att regeringens förslag om att införa ett nytt stöd för energieffektivisering avslås. Centerpartiet anser i stället att det så kallade gröna avdraget bör breddas till att också omfatta energieffektiviserande åtgärder, särskilt installation av olika typer av värmepumpar i fastigheter som värms upp med direktverkande el. Även åtgärder som installation av smarta hem-applikationer eller vattenbesparande åtgärder kan öka flexibiliteten och energieffektiviteten i elsystemet och bör därför, tillsammans med ett antal andra åtgärder beskrivna i UO20, omfattas av det gröna avdraget. Det finns en rad fördelar med att stimulera till energieffektivisering via det gröna avdraget, i förhållande till att införa ett nytt stöd. För det första kan det förväntas gå snabbare, då det sker inom ramen för en befintlig struktur. För det andra blir stödet då en rättighet, varför osäkerhet för den enskilde om huruvida det finns tillräckligt med anslagna medel undviks.

Anslag 1:4 föreslås minska med 50 miljoner kronor år 2023 till följd av att regeringens förslag om en riktad och detaljstyrd satsning på kärnkraftsforskning avslås. Centerpartiet är för ökade insatser för energiforskning, men anser att sådana bör vara teknikneutrala. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 100 miljoner kronor per år 2024–2025.

Centerpartiet noterar också att den föreslagna förstärkningen av anslag 1:10 i mycket hög grad beror på att medel som två av tre regeringspartier för ett år sedan flyttade från utgiftsområde 21 till utgiftsområde 20 nu läggs tillbaka på utgiftsområde 21. Detta utan att det tydliggörs som en neddragning på utgiftsområde 20. Netto är alltså regeringens förslag på detta anslag mycket blygsamt.

Centerpartiet anser att det bör införas ett statligt stöd för att delfinansiera arbetet med att uppdatera de kommunala vindkraftsplanerna. Av denna anledning föreslås ett nytt anslag, 99:1 Stöd för uppdaterade vindkraftsplaner, skapas. Anslaget bör få

användas för att delfinansiera kommuners arbete med att uppdatera sina vindkraftsplaner. Anslaget föreslås tilldelas 90 miljoner kronor år 2023.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.22 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

En väl fungerande transport- och it-infrastruktur är en förutsättning för att det ska gå att bo, leva och arbeta i hela landet. Att näringslivets godstransporter fungerar är likaledes viktigt för att möjliggöra företagsamhet och arbete i hela landet. Teknikutveckling, effektivisering, digitalisering, regelförenklingar och en omställning till elektrifierade transporter och en ökad andel förnybara drivmedel bidrar till att fortsatt goda kommunikationer i hela landet kan ske utan att miljö och klimatpåverkan ökar.

Centerpartiet är pådrivande för att Sverige ska nå målet om en fossiloberoende fordonsflotta och utsläppsminskningar på 70 procent till 2030 från våra inrikes transporter. I det arbetet har de statliga infrastrukturinvesteringarna en viktig roll att spela. Centerpartiet prioriterar att öka underhållet och utbyggnaden av järnvägen. Vi vill satsa på alternativa finansieringslösningar, göra satsningar på elektrifiering, förnybar energi, bibehållen reduktionsplikt och mer kollektivtrafik samt ytterligare investeringar i it- och bredbandsutbyggnad samt förbättrad mobiltäckning. Det är de fem transportslagen tillsammans som skapar förutsättningar för transporteffektivitet och en smart omställning till klimatnytta.

Eftersom Centerpartiet värnar hela landets utveckling är det också av största vikt att de resurser som satsas på infrastruktur fördelas över hela landet.

Vi behöver förstärka möjligheterna att driva företag och bo utanför storstäderna. För det behövs en fossiloberoende fordonsflotta och investeringar i bättre vägar och järnvägar, bättre kollektivtrafik i form av exempelvis buss, tåg och taxi i hela landet, utan att straffbeskatta de som har långa avstånd. Även bredbandsfunktionaliteten och tillgången till mobiltäckning är central.

3.22.1 Ökad mobilitet med minskad klimatpåverkan

Sveriges mål är att utsläppen från transportsektorn till år 2030 ska minska med 70 procent. Det är ett ambitiöst mål som innebär en enorm möjlighet att ta ledningen i den globala omställningen när smarta lösningar skapas av innovatörer med teknikskiften till det förnybara och ökad energi- och resurseffektivitet. Centerpartiet vill skärpa såväl den nationella politiken som EU-lagstiftningen på området.

Förbättrad framkomlighet för cyklister

Cykeln tar mindre plats än bilen och genererar inga utsläpp, samtidigt som cykling är bra för folkhälsan. Därför vill Centerpartiet öka framkomligheten med cykel genom att bygga fler lokala och regionala cykelbanor och så kallade cykelmotorvägar samt minska barriäreffekter från korsande spår och vägar. Det ska vara enkelt och tryggt att cykla såväl i stad som på landsbygden.

3.22.2 Ett jämställt transportsystem

Centerpartiet anser att vårt transportsystem ska vara likvärdigt i förhållande till kvinnors respektive mäns olika behov. Transporter är grundläggande för vår vardag och jämställda transporter handlar om att ge kvinnor och män lika förutsättningar till exempelvis arbetspendling, utbildningspendling och förskolehämtning. Centerpartiet vill även se en bättre jämlikhet inom transportpolitiken avseende funktionsnedsättningar.

3.22.3 Flyget är viktigt för tillgängligheten i vårt land

Sveriges stora avstånd – samt att vi ligger långt norrut – gör att vi är helt beroende av ett fungerande flyg och möjlighet för människor, näringslivet och myndigheter att lätt kunna ta sig till andra destinationer inom landet, och vidare ut i världen.

För Centerpartiet är det viktigt att också flyget blir en del av klimatomställningen. Det kräver insatser inom forskning och utveckling för att öka andelen förnybart bränsle. Centerpartiet vill också underlätta introduktionen av elflyg i Sverige. Miljö- och klimatpåverkan från flyget måste minska för att bidra till Sveriges nationella klimatmål och internationella åtaganden utan att riskera tillgänglighetsmålet. En snabb teknikutveckling sker just nu inom luftfarten, bland annat med fokus på el- och hybridflyg. Denna utveckling måste värnas och stödjas.

3.22.4 Effektivare planering av vägar och järnvägar är nödvändigt

Regelverket för strategisk och ekonomisk planering av vägar och järnvägar är komplext och svåröverskådligt, delvis på grund av att det tillkommit vid olika tider och tillämpats med olika syften. Detta gör det svårt att göra en realistisk planering som tar hänsyn till flera olika mål, som exempelvis fastslagna miljö- och klimatmål och krav på kostnadseffektivitet. Planeringen av vägar och järnvägar behöver bli effektivare och mer transparent.

3.22.5 Effektivare regelsystem för vägföreningar

En väl fungerande infrastruktur är en grundläggande förutsättning för en levande landsbygd. De samfällt enskilda vägarna är en viktig del i detta, och inte minst den förvaltning som sker genom samfällighetsföreningar och vägföreningar. Denna förvaltningsform är den till vägsträckan största i landet näst det rena skogsvägnätet. Mer än en miljon människor startar sin dag med en resa på en vägsamfällighet. Riksförbundet Enskilda Vägar (REV) har därför föreslagit regeringen att utreda förenklade och rättssäkra regler för ändring av inaktuella andelstal efter förebild från Finland. Centerpartiet driver också på för ökade underhållsresurser till denna typ av vägar.

3.22.6 Utveckla svensk sjöfart

Sverige har lång kust, stor hamnkapacitet med mer än 52 hamnar och utmärkta inre vattenvägar. Det gör att vi har goda möjligheter att utveckla sjöfarten ännu mer. Skandinavien och Sverige kan till viss del betraktas som en ö. Det gör sjöfartsnäringen av central betydelse för vårt välstånd och vår handel. Den är en relativt miljövänlig transportform, med en stor potential att ytterligare minska sin miljöpåverkan. Svensk sjöfartstradition är förknippad med hög sjösäkerhet. Genom en stark svenskflaggad handelsflotta kan Sverige påverka utformningen av de internationella reglerna för sjöfarten.

3.22.7 Internationellt klimatarbete för flyg och sjöfart

Vi behöver finna system för att göra flyg, sjöfart och tåg mer miljövänligt. Flyget knyter ihop orter och länder och är en förutsättning för företagande och boende i hela landet. Flyget står för en mindre del av Sveriges utsläpp av växthusgaser och flygplanen blir allt mer energieffektiva. En liknande utveckling ser vi inom sjöfarten, med allt mer

bränslesnåla fartyg och bättre bränslen. Vi anser att både flyget och sjöfarten ska bära sina miljökostnader och på så sätt stimuleras till energieffektivisering och framställning av förnybara bränslen. Det är av största vikt att nationella och internationella regelverk samverkar i denna omställning.

3.22.8 Nya stambanor i Sverige

Idag råder kapacitetsbrist på det svenska stambanesystemet och därför finns behov av nya stamlinjer som väl integreras med befintlig infrastruktur. Trängseln omöjliggör att i någon större utsträckning lyfta över långväga godstransporter på järnväg. En väl utbyggd infrastruktur knyter ihop Sverige och skapar förutsättningar för fler jobb och företag i hela landet. Det leder också till att möjligheten att ta en anställning längre från bostaden ökar, vilket möjliggör för fler hållbara transporter, minskad klimatpåverkan och att nya jobb och bostäder kan växa fram. Snabbare tåg skapar dessutom möjlighet till enklare och effektivare pendling. Det handlar om modern och grön infrastruktur som knyter samman Sverige och som Centerpartiet därför har en positiv inställning till.

3.22.9 Ett samlat grepp för posten inom ramen för Postfinansieringsutredningen

Sedan hösten år 2020 har det skett en rad förändringar i det svenska postväsendet. Ett exempel är att Postnord inledde varannandagsutdelning i Skåne hösten år 2020 och kommer att rulla ut denna distributionsmodell över hela landet de kommande åren. Centerpartiet vill se en samlad hantering av hur posten och Postnord ska utvecklas framöver. Nu har regeringen tillsatt en utredning, Postfinansieringsutredningen (dir. 2020:101), som ska jobba fram till våren 2023. Centerpartiet anser denna utredning bör få arbeta i lugn och ro, i syfte att undvika att privatpersoner och företagare oroas över om deras brev och paket kommer fram i tid när verksamheten reformeras på flera fronter.

3.22.10 Se över regler och lagar för A-traktorer

Den 15 juli år 2020 förenklades de tekniska kraven vid ombyggnation av en bil till A-traktor. Förändringen genomfördes för att det skulle vara möjligt att också bygga om automatväxlade bilar till A-traktorer. Efter förändringen har antalet A-traktorer ökat kraftigt. Enligt vägtrafikregistret har cirka 7 800 A-traktorer registreringsbesiktats efter den 15 juli 2020 och totalt finns i dag mer än 36 000 A-traktorer i landet. Tyvärr är regelefterlevnaden på sina håll bristfällig. Detta kommer sig sannolikt av att regelverken är krångliga och att hastighetsgränsen på 30 km/h upplevs som obegriplig, när en EU-mopedbil får gå i 45 km/h. Att se över, förenkla och anpassa regelverket för fordon för ungdomar och göra regelverken för A-traktor och EU-moped mer enhetliga är angeläget.

3.22.11 Inför en enklare förvaltning för enskilda vägar

Av det svenska vägnätet består 43 000 mil av enskilda vägar, medan endast ca 10 000 mil är statliga och 4 100 mil kommunala. Ansvariga för de enskilda vägarna är väghållarna, exempelvis enskilda markägare, vägföreningar eller samfällighetsföreningar. Av dessa får 7 700 mil statsbidrag som ska bidra till att vägarna är allmänt tillgängliga, tillgodoser behoven och håller hög transportkvalitet. Riksdagen beslutade den 7 maj 2019

att tillkännage regeringen att snarast utreda frågan om en enklare förvaltning för landets samfälligheter. Beslutet – följt av en regelförenkling – kan innebära att landets tusentals samfälligheter, vägsamfälligheter med flera, själva ges mandat att besluta om förändrade andelstal med mera.

3.22.12 Bredband skapar förutsättningar för tillväxt och trygghet

Globalisering och digitalisering för människor närmare varandra och den digitala infrastrukturen är nödvändig för att det ska gå att arbeta och bo i hela landet. För Centerpartiet är it ”det femte transportslaget”, som vid sidan av väg, järnväg, sjöfart och flyg möjliggör liv, arbete och boende i hela landet. Tack vare teknikutvecklingen ökar användningsområden för telefoner och surfplattor. Ökad täckning och allt högre överföringshastighet efterfrågas för att möjliggöra att de internetbaserade tjänsterna ska kunna användas överallt. Framförallt i glesbefolkade områden kan trådlös infrastruktur bli ett mer ekonomiskt sätt att nå ut till alla bostäder och verksamhetsställen i avvaktan på att fast fiber byggs ut. En väl utbyggd infrastruktur för mobiltelefoni- och bredbandstjänster är en förutsättning för fortsatta möjligheter för människor att bo kvar, driva företag, delta i undervisning, utöva kultur och sociala kontakter också på landsbygden.

3.22.13 Öppna data

Det offentliga data ska som utgångspunkt vara öppna. Samtliga myndigheter ska arbeta konsekvent med publicering av öppna data. Så skapar vi fler jobb och en samhällsvinst i miljardklassen enligt flera rapporter och erfarenheter från andra länder. Myndigheten för digital förvaltning (Digg) bör ges i uppdrag att förbereda statliga myndigheter för publicering av öppna data inför genomförandet av öppna data-lagen.

Liksom offentliga data bör ha öppenhet som grund, bör även den kod som betalas av det offentliga bli öppen källkod. Så kan vi minska risken för beroende av andra länder och minska kostnaden för utveckling när myndigheter kan använda samma kod. Digg och Arbetsförmedlingens rekommendationer på området bör följas av fler myndigheter.

3.22.14 Inkludera laddningsstolpar längs kusten för elbåtar i Trafikverkets uppdrag

För att nå fossilfrihet år 2045 behöver vi ställa om samtliga våra aktiviteter till hållbara alternativ. Detta inkluderar omställningen av våra fritidsbåtar, vars utsläpp nyligen kartlagts av Transportstyrelsen. Under 2020 beslutade regeringen om en förordning som ger Trafikverket i uppdrag att utdela statligt stöd för utbyggnad av publika laddstationer för snabbaddning av elfordon i anslutning till större vägar. Centerpartiet vill nu bredda detta uppdrag för att inkludera utbetalning av statligt stöd för laddningsstolpar längs kuststräckor, för att påskynda omställningen från motorbåtar till elbåtar. De miljö kvalitetsmål som skulle påverkas positivt med denna satsning är Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Bara naturlig försurning, Frisk luft och Begränsad klimatpåverkan.

3.22.15 Mobiltäckning på tåg behöver bli bättre

Idag har bara 50–60 % av de trafikerade järnvägssträckorna god mobiluppkoppling, enligt Post- och telestyrelsen (PTS). Resenärer får därmed svårt att utnyttja restiden till

jobb eller nöjen. Resultatet blir att många väljer bort tågen till förmån för flyg eller bil. Centerpartiet vill se flera åtgärder för ökad mobiltäckning i hela landet, för klimatets, jobbens och hela Sveriges bästa. Idag finns redan ett mobiltelesystem på plats längs järnvägen, som används för att lokförarna ska kunna kommunicera med trafikledningen. Centerpartiet föreslår att Trafikverket låter mobiloperatörerna använda den digitala infrastruktur som redan finns på plats. På så sätt skulle mobiltäckningen kunna förstärkas kraftigt. Infrastrukturen finns redan på plats, men regeringen behöver ge Trafikverket i uppdrag att tillsammans med mobiloperatörerna öppna upp systemen.

Centerpartiet vill att det ska bli mer attraktivt att ta tåget. Alla ska kunna vara en del av klimatomställningen genom smarta val i vardagen. Bättre mobiltäckning på tågen är också en fråga om att kunna bo, leva och driva företag i hela landet.

3.22.16 3 kronor lägre pris vid pump

Det är anmärkningsvärt hur tre av fyra partier i regeringsunderlaget inför valet lovade 5, 9 respektive 10 kronor lägre pris vid pump, för att i budgetpropositionen föreslå en sänkning av skatten med 80 öre. Jämfört med nivån hösten 2022 innebär denna sänkning cirka 40 öre lägre pris vid pump, bland annat eftersom regeringen väljer att behålla den så kallade överindexeringen av bränsleskatterna.

Centerpartiet anser att det är prioriterat att till del kompensera vissa hushåll för de ökade kostnaderna för drivmedel. Kostnadsökningarna är delvis en effekt av Rysslands krig mot Ukraina. Kostnaderna för kriget, inklusive de självpåtagna och rimliga kostnader som Sverige, EU och stora delar av världen tagit på sig till följd av sanktioner mot Ryssland, måste fördelas rättvist. En rättvis fördelning av kostnaderna skapar också möjlighet till ett uthålligt och brett stöd för Ukraina.

För Centerpartiet är det naturligt att det primärt är hushåll på landsbygden som är beroende av bilen, i bemärkelsen att de saknar rimliga alternativ, som i första hand bör kompenseras. Det är därför olyckligt att regeringen väljer att föreslå en bred sänkning av skatten på bensin och diesel för alla, inklusive boende i våra storstäder.

I kombination med regeringens förslag om att avskaffa klimatbonusen för bilar med låga utsläpp och öka den fossila inblandningen i reguljär bensin och diesel innebär också regeringens förslag till skattesänkning att det är rimligt att tro att utsläppen från den svenska transportsektorn kommer att öka. Det är också anmärkningsvärt att regeringen föreslår att klimatbonusen avskaffas, men väljer att behålla de förhöjda fordonsskattenivåer som motiverats av att de ska finansiera samma bonus.

Centerpartiet föreslår i stället ett mycket mer kraftfullt, men fokuserat, stöd för att möta de höga pumppriserna. Vi vill ge bilägare på landsbygden en nedsättning motsvarande tre kronor, för en körsträcka upp till 2 000 mil. För en person som nyttjar denna nedsättning maximalt innebär detta 3 600 kronor per år i lägre kostnader. För en person som kör 2 000 mil om året, och har en bil som förbrukar 0,6 liter diesel per mil, innebär regeringens förslag en minskad kostnad för bränsle om 1 200 kronor. Centerpartiets förslag är alltså tre gånger kraftigare för denna person.

3.22.17 Centerpartiets överväganden

Tabell 28 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 22

Miljoner kronor

		Avvikelse från regeringen		
		2023	2024	2025
Utgiftsområde 22 Kommunikationer				
1:1	Utveckling av statens transportinfrastruktur	-1 000	±0	±0
1:2	Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur	200	200	200
1:3	Trafikverket	-4	-10	-15
1:4	Ersättning för sjöräddning och fritidsbåtsändamål	-300	-300	±0
1:9	Statens väg- och transportforskningsinstitut	-0	-1	-1
1:12	Transportstyrelsen	-22	-23	-35
1:13	Trafikanalys	-0	-1	-1
2:1	Post- och telestyrelsen	-24	-25	-25
2:5	Driftsäker och tillgänglig elektronisk kommunikation	200	200	200
2:6	Myndigheten för digital förvaltning	-1	-2	-3
99:1	Nedsättning av bränslepriser på landsbygden	6 300	6 300	6 300
Summa		5 349	6 339	6 620

För att finansiera förslag för ökat underhåll av vägar på landsbygden och en ökad utbyggnad av bredband i hela landet föreslås anslag 1:1 minska med 1 000 miljoner kronor år 2023.

För att permanent förstärka vägunderhållet, inte minst av vägar på landsbygden, föreslår Centerpartiet att anslag 1:2 förstärks med 200 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 200 miljoner kronor per år från och med år 2024.

För att finansiera andra prioriterade reformer föreslås anslag 1:4 minska med 300 miljoner kronor. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 300 miljoner kronor år 2024.

Centerpartiet avvisar regeringens förslag om att avveckla klimatbonusen, varför anslag 1:12 föreslås öka med 15 miljoner kronor år 2015.

Anslag 2:1 föreslås minska med 24 miljoner kronor år 2023 till följd av att regeringens föreslagna förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 24 miljoner kronor per år 2024–2025.

Ökad tillgång till snabbt bredband och bättre mobiltäckning är avgörande för att det ska gå att bo, arbeta och driva företag på landsbygden. För att ytterligare förbättra denna typ av infrastruktur föreslås anslag 2:5 öka med 200 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 200 miljoner kronor per år från och med år 2024.

För att finansiera Centerpartiets förslag om att sänka skatten vid pump med tre kronor föreslås att ett nytt anslag, 99:1 Nedsättning av bränslepriser på landsbygden, skapas. Anslaget bör få användas för att finansiera ett stödsystem där bilägare på landsbygden ges en rabatt på drivmedel. Vidare föreslås att anslaget tilldelas 6 300 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget uppgå till 6 300 miljoner kronor per år 2024–2025.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna. Anslag 1:2 och 1:2 undantas dock från detta förslag.

3.23 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

De gröna och blå näringarna är viktiga för att hela Sverige ska kunna växa. De producerar klimatsmart energi, högklassiga livsmedel och råvaror, öppna landskap samt jobb och tillväxt i såväl den egna som kringliggande branscher. Därför är det viktigt att värna de gröna och blå näringarnas konkurrenskraft och förutsättningar.

3.23.1 Ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk

Svenskt jordbruk står för god djuromsorg, säker mat öppna landskap, miljöhänsyn och arbetstillfällen. Det tillhör de bästa i världen när det gäller låg och ansvarsfull antibiotika-användning, liten förekomst av salmonella, god omsorg om djuren samt låg klimatpåverkan. För fem år sedan ställde sig en enig riksdag bakom den nationella livsmedelsstrategins mål om en ökad livsmedelsproduktion. För att nå de högt uppsatta målen behöver konkurrenskraften stärkas inom hela livsmedelskedjan. Kostnaderna behöver sänkas för företagen, krångliga regler undanröjas och handläggningstiderna kortas.

Jordbrukets kompetensförsörjning behöver stärkas. Många företag inom de gröna näringarna avstår i dag från att rekrytera på grund av att de inte hittar rätt typ av kompetens och det råder stor brist på individer med praktisk erfarenhet inom djurhållning. Regeringens aviserade försämringar av arbetskraftsinvandringen kommer att förvärra kompetensbristen.

Den fullskaliga ryska invasionen av Ukraina i februari 2022 visar på behovet av att bygga upp svensk matberedskap. Alltför länge har Sverige blundat för att många av våra viktigaste baslivsmedel och insatsvaror importeras från andra länder. Det behöver förändras om vi vill ha förmåga att stå emot vid en potentiell kris- eller krigssituation. Det var också ett av skälen för att Centerpartiet i riksdagen under våren 2022 drev igenom ett omfattande krisstöd till svenskt jordbruk som totalt kom att uppgå till över tre miljarder kronor. Det har inneburit en tillfällig ekonomisk lättnad för svenska primärproducenter. Prognoserna för 2023 pekar emellertid på sjunkande lönsamhet samtidigt som riskerna bedöms vara fortsatt höga.

Svenskt jordbruk styrs i hög utsträckning av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Sverige bör vara en aktiv röst i de samtal och förhandlingar som förs om jordbrukspolitiken på europeisk nivå. På nationell nivå behöver genomförandet säkerställa tillräckliga resurser för jordbrukarstöd och investeringar i jordbrukets konkurrenskraft samt för att underlätta för unga motiverade lantbrukare att etablera sig.

3.23.2 Jordbrukets miljö- och klimatanpassning

Det svenska odlingslandskapet är inte bara oumbärligt för att trygga vår livsmedelsförsörjning och producera djurfoder, det är också hemvist för en rik biologisk mångfald och ett stort antal arter, varav många på senare år återfunnits på rödlistan över hotade arter. I hög utsträckning är det människan som över århundraden har format de landskapselement som nu utgör den kritiskt viktiga hemvisten och det innebär att den biologiska mångfalden där är beroende av att vi förvaltar och vårdar landskapet på ett gynnsamt sätt. Det ska vara möjligt att bedriva en lönsam och hållbar livsmedelsproduktion samtidigt som vi bevarar och stärker den artrikedom som finns i och kring odlingslandskapet.

Klimatförändringarna innebär stora risker för Sverige. Torka och översvämningar betyder stora produktionsbortfall för jordbruket. Det visade sig inte minst vid torkan

2018. Därför vill Centerpartiet se mer av klimatinvesteringar i jordbruket och kraftfulla och långsiktiga åtgärder för en säkrare och jämnare vattentillgång under växtsäsongen.

En grön omställning av svenskt jordbruk förutsätter långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel, som kan bidra till att nå både klimatmålen och målen i livsmedelsstrategin. Därför är det ett misstag av regeringen att sänka reduktionsplikten.

En stor anledning till att många klimatsatsningar uteblir är att de hållbara alternativen kostar för mycket i förhållande till sin fossila motsvarighet. Med rätt politik kan vi stimulera den inhemska produktionen av biodrivmedel. Det bidrar till arbetstillfällena på landsbygden och i de gröna näringarna. Ett minskat beroende av importerade fossila drivmedel ökar robustheten i livsmedelsförsörjningen och stärker Sveriges samlade motståndskraft.

3.23.3 Viltskador

Centerpartiet vill se över nuvarande jaktlagstiftning och utveckla svensk klövviltförvaltning. Totalt förstörs varje år tusentals ton spannmål av vilt. Det utgör flera procent av den totala spannmålsskörden. Vildsvinen är det djurslag som orsakar störst skada i alla lantbruksgrödor. Deras skador har fördubblats sedan 2014 och visar att det behöver tas fler steg för att minska klövviltets och i synnerhet vildsvinens skador inom jordbruket. En hållbar jakt- och viltvårdspolitik är grunden för det arbetet. Även inom skogsbruket skapar de höga klövviltspopulationerna varje år betydande och omfattande problem. Enligt Älgbetesinventeringen har varannan svensk ung tall skadats genom bete.

3.23.4 Fiskerinäringen

Fiskeripolitiken styrs till stor del genom den gemensamma havs- och fiskeripolitiken i EU. Många vatten gränsar till många stater och gränsöverskridande samarbete är därför en förutsättning för att kunna ha en bra fiskeförvaltning. Viktiga reformer har på senare år gjorts på EU-nivå men Sverige måste fortsätta att driva på för att de fiskekvoter som bestäms av EU ska vara långsiktigt hållbara och att EU varken i sina egna vatten eller i andra vatten i världen bidrar till utfiskning och urholkning av ekosystemen. Sverige har med sin långa kust och stora tillgång på vatten goda förutsättningar för att utveckla det hållbara vattenbruket, insjöfisket och det kustnära och regionala fisket. Fisk är ett livsmedel som innehåller många näringsämnen som vi människor behöver för att må bra och från ett sysselsättningsperspektiv har fisket en potential att skapa fler arbetstillfällen på den svenska landsbygden, såväl vad gäller odling och produktion som i förädlingsleden.

Det småskaliga svenska kustnära fisket är idag hotat. En del av problematiken ligger i svårigheter med regler kring arbetsredskap, lönsamhet och krånglig byråkrati. Även sälarnas konsumtion av fisk konkurrerar med fisket. Dessutom sprider sälen parasiten sälmask till torsken och förstör fiskarnas redskap. Ytterligare insatser behöver därför vidtas för att begränsa den stora sälpopulationen. Det behövs även insatser för att minska skadorna från skarv.

3.23.5 Ökad skoglig tillväxt för ekonomi och klimat

Skogen är en nyckel för att klara jobb, tillväxt, biologisk mångfald och klimatomställningen. Centerpartiet vill att Sverige ska ha en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen. Nästan hälften av den svenska skogen ägs av enskilda privata ägare.

För många är skogen som inkomst och säkerhet avgörande för möjligheten att bo och verka i glesbygd och för att hela Sverige ska leva. För svensk ekonomi och möjligheten till export av produkter som har sitt ursprung i skogen och för den biologiska mångfalden är skogsbrukarnas insatser viktiga. Skogsnäringen står i dag för ca 10 procent av Sveriges totala varuexport. Värdet av skogens nyttor som resurs för att ersätta fossila råvaror och stärka den resurseffektiva cirkulära ekonomin, som långsiktig kolsänka samt för ekosystemtjänster, kommer att öka eftersom de på olika sätt utgör förutsättningar för att vi ska klara våra klimatmål, inte minst genom substitutionseffekter när fossila råvaror ska ersättas med förnybara.

3.23.6 Naturvård med respekt för äganderätt och de som berörs

Äganderätten med egendomsskyddet är inskriven i Sveriges grundlag och FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, men dess genomslag i myndigheternas hantering och prövning av enskilda ärenden behöver stärkas. Inte minst är det för svensk del viktigt att säkerställa att markägare får ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning som de har rätt till. Viktiga steg togs i och med de två skogspropositioner som beslutades inom ramen för januariavtalet, men mycket återstår. Centerpartiet vill främst skydda skogar med höga naturvärden från avverkning genom ett utvecklat arbetssätt med frivilligt formellt skydd, certifieringar av skogsbruk och produktkedjor som redan finns, i syfte att stärka trovärdigheten för svenska biobaserade produkter.

Vi ser det även som prioriterat att de naturskyddsområden som redan har lösts in av staten, såväl på land som till havs, återfår livskraftiga ekosystem och en större artrikedom innan det bildas nya naturskyddsområden som med tiden även de degraderas. En ökad kvalitet av redan skyddad natur ska prioriteras av myndigheterna.

3.23.7 Ett livsmedelsförsörjningspaket bör införas

Utöver att Centerpartiet föreslår en förlängning av nuvarande dieselnedsättning vill Centerpartiet göra en mer långsiktig satsning för att möta målen i livsmedelsstrategin samt för att stärka den svenska mattryggheten. Ett konkurrenskraftigt svenskt lantbruk är också grunden för en levande landsbygd, öppna landskap och bevarad biologisk mångfald.

Centerpartiet föreslår därför ett förstärkt krisstöd till animalieproduktionen om 500 miljoner kronor år 2023. För åren därefter bör 200 miljoner kronor per år investeras i ett återinfört vallstöd, 150 miljoner kronor per år användas för en utökad budget för investeringsstöd för jordbrukets konkurrenskraft samt stöd till unga jordbrukares etablering och 150 miljoner kronor per år användas för att utöka investeringsstödet för jordbrukets klimatanpassning.

Netto innebär detta att Centerpartiet föreslår att en halv miljard kronor per år avsätts för att stärka den svenska matförsörjningen.

3.23.8 Centerpartiets överväganden

Tabell 29 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 23

Miljoner kronor

		Avvikelse från regeringen		
		2023	2024	2025
Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel				
1:1	Skogsstyrelsen	-2	-5	-7
1:2	Insatser för skogsbruket	88	88	88
1:3	Statens veterinärmedicinska anstalt	-1	-2	-3
1:4	Bidrag till veterinär fältverksamhet	-1	-3	-4
1:8	Statens jordbruksverk	-2	-5	-7
1:14	Livsmedelsverket	-1	-4	-5
1:17	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	500	±0	±0
1:23	Sveriges lantbruksuniversitet	-6	-18	-28
1:30	Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027	±0	500	500
Summa		575	552	534

Centerpartiet anser att markägare ska kompenseras ekonomiskt för inskränkningar i ägande- och brukanderätten samt att det ska finnas tillräckliga medel för att genomföra inriktningen i skogspropositionen från 2021, som bland annat handlar om att börja tillämpa fler flexibla skyddsformer samt att gå över till formellt skydd på frivillig grund. Av denna anledning föreslås anslag 1:2 öka med 110 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 100 miljoner kronor per år från och med år 2024. För att finansiera Centerpartiets satsning på stärkt äganderätt i skogen föreslås anslag 1:2 minska med 22 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 22 miljoner kronor per år 2024–2025.

Centerpartiet vill förstärka krisstödet för animalieproducerande bönder. Av denna anledning föreslås anslag 1:17 öka med 500 miljoner kronor år 2023.

Som en del av förslaget om ett livsmedelsförsörjningspaket anser Centerpartiet att ersättningen för odling av vall bör återinföras. Därför beräknas anslag 1:30 öka med 200 miljoner kronor per år 2024–2025. En annan del av det föreslagna paketet rör ett utökat investeringsstöd för jordbrukets konkurrenskraft samt etableringsstöd för unga, som Centerpartiet anser bör förstärkas. Av denna anledning beräknas anslaget öka med 150 miljoner kronor per år 2024–2025. Avslutningsvis anser Centerpartiet, inom ramen för livsmedelsförsörjningspaketet, att investeringsstödet för jordbrukets klimatanpassning bör utökas. Anslaget beräknas därför öka med 150 miljoner kronor per år 2024–2025.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.24 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Investeringarna i basindustrin i norra Sverige som aviserats från näringslivet är mycket glädjande. Dessa projekt sätter fokus på behovet av en rad reformer inom en rad områden, reformer som Centerpartiet velat se länge men som nu blivit än mer aktuella. Exempelvis behövs investeringar i utbildningsväsendet, en översyn av inkomstbeskattningen, bättre vägar, järnvägar och flygplatser och en översyn av miljöbalken och en förenklad och effektivare tillståndsprövning för miljöpåverkande verksamheter. Från statligt håll bör säkerställas att det blir mer attraktivt för utrikesbaserad spetskompetens att söka sig till Sverige. I denna internationella kontext spelar inte minst inkomstbeskattning en stor roll och risken är betydande att Sveriges relativt höga skatter på arbete, inklusive de höga marginalskatterna, gör Sverige mindre konkurrenskraftigt. Sveriges bostadsmarknad, där det är svårt och dyrt att bygga nytt samtidigt som hyressystemet inte fungerar, utgör ett problem för Sveriges konkurrenskraft.

3.24.1 Ta vara på digitaliseringens möjligheter för ett starkare näringsliv

Sverige och svenskt näringsliv har en stark position i den nya digitaliserade ekonomin som måste förvaltas och utvecklas. Det ligger ett ansvar på politiken att inte bidra till att byråkrati och regler bromsar digitaliseringens möjligheter för nya tjänster, nya affärsmodeller eller arbetstillfällen, utan tvärtom ska myndigheter ges i uppdrag att stödja digitaliseringen inom sina olika områden. Existerande regelverk behöver kontinuerligt anpassas till den nya digitala verkligheten och företagen som leder den tekniska utvecklingen inom framtidsområden som AI och avancerad robotteknik behöver ges långsiktiga spelregler för att förbli konkurrenskraftiga på en global marknad. Samtidigt behöver vi sänka de digitala trösklarna för småskaligt företagande, inte minst inom den cirkulära delningsekonomin där otaliga småföretag bygger affärsmodeller som utgår från ett allt mer digitaliserat samhälle.

3.24.2 Bygg Sverige starkt och hållbart

Sveriges välståndsutveckling har i mångt och mycket sin grund i växande basindustrier. Tillväxten i basindustrin bidrog till att den genomsnittliga svenska invånarens välståndsnivå tiofaldigades under de hundra år som följde efter 1870. Sedan dess har industrier som förädlar naturtillgångar varit en central del av landets näringsliv. Basindustrier (gruv- och mineralnäring, träindustri, pappersindustri, metallindustri, framställning av fabricerade metallprodukter samt framställning av glas, keramik och andra icke-metalliska mineralprodukter) skapar exportintäkter och arbetstillfällen, inte minst i de mindre tätbefolkade delarna av landet där behovet av arbetstillfällen under lång tid varit stort.

3.24.3 Skogen och gruvorna

När det gäller svensk basindustri kan särskilt nämnas gruv- och skogsnäringen. Av svensk industris totala sysselsättning, export, omsättning och förädlingsvärde svarar skogsindustrin för cirka 10 procent. 70 000 människor är direkt anställda i skogsnäringen. När man räknar in alla underleverantörer är 120 000 människor sysselsatta i branschen. År 2020 investerade skogsindustrin för 13,3 miljarder kronor och stod därmed för 20 procent av svensk industris totala investeringar. Det totala exportvärdet för branschen låg 2021 på 167 miljarder kronor. Gruvnäringen är en bärande del av

svensk export och står för cirka 20 000 jobb i Sverige. 2019 investerade gruvnäringen 6,3 miljarder kronor i Sverige, och under de kommande 20 åren väntas ytterligare hundratals miljarder kronor nyinvesteras.

3.24.4 Sverige måste trygga försörjningen av innovationskritiska metaller

För att lyckas med klimatomställningen är det av stor vikt att trygga försörjningen av de innovationskritiska metaller och mineraler som behövs i modern miljöteknik. I dag är Sverige och EU i hög grad beroende av import från ett fåtal länder, vilket gör tillgången sårbar och säkerhetspolitiskt riskabel. Samtidigt har Sverige avsevärda fyndigheter av dessa metaller och goda förutsättningar att bedriva en hållbar utvinning av dessa, vilket också skapar betydande exportmöjligheter. Storskalig återvinning är viktigt men kommer inte kunna tillgodose framtidens behov. För att utvinning ska bli möjligt behövs en ökad acceptans hos markägaren och hos lokalbefolkningen. Centerpartiet vill att Sverige blir ett land som bidrar till den gröna omställningen genom att öka brytningen av innovationskritiska metaller där så kan ske på ett miljömässigt ansvarsfullt sätt.

3.24.5 Hantering av miljö tillstånd måste förtydligas för att stärka rättssäkerheten, förutsebarheten och effektiviteten

Trots att samsynen kring svenska miljökrav är stor, tar handläggningstiderna av miljöprövningsärenden allt längre tid. Företag och organisationer i berörda branscher slår larm om omöjliga investeringsbeslut på grund av handläggningstiderna och bristen på effektivitet hos myndigheterna. Oklarheten kring myndigheternas hantering av ärenden är också ett stort problem som kostar det svenska näringslivet pengar. Det är en helt orimlig situation för de företag som väntar på att få investera hundratals miljoner kronor. För att bryta den negativa trenden med skenande handläggningstider krävs såväl åtgärder här och nu, för att förtydliga och effektivisera relevanta processer, som en mer långsiktig översyn av potentiella åtgärder för att förkorta handläggningstiderna. Det kan till exempel omfatta införandet av en handläggningsgaranti.

Miljöbalken behöver också ses över för att säkerställa att den är samtidsanpassad och återspeglar dagens tekniska möjligheter och utrymme för mer cirkulära materialflöden och samhällsstrukturer. Ett belysande exempel är avfallshierarkin, som till stor del har spelat ut sin roll och till vilken långsiktiga alternativ bör utredas.

3.24.6 Sverige är ett exportland

Sverige är en exportnation, men fortfarande är det stora företag som står för den största andelen av exporten. Av små och medelstora företag är det bara runt 10–15 procent som bedriver exportverksamhet. Många av företagen i denna kategori är underleverantörer. Enligt en undersökning från Kommerskollegium ser 74 procent av industriföretagen Sverige som sin huvudsakliga hemmamarknad, medan bara 12 procent anser att EU är hemmamarknaden. Med cirka nio miljoner potentiella konsumenter är Sverige en begränsad testmarknad för små och medelstora företag att utveckla egna innovativa produkter. För att stimulera till fler innovationer bör steget till export underlättas.

3.24.7 Besöksnäringen är viktig för Sverige

Besöksnäringen omsätter 100-tals miljarder kronor. Den skapar tillväxt och arbetstillfällen både på landsbygd och i stad. Den erbjuder också många unga och nyanlända ett första jobb. Trots att besöksnäringen växer finns det ett antal flaskhalsar som gör att näringen inte når sin fulla potential. En flaskhals är regelkrånglet. Regelförenkling och ökad besöksnäring hör ihop. Att driva företag inom besöksnäringen medför återkommande kontakter med många olika myndigheter och ett omfattande uppgiftslämnande. Att behöva lämna samma uppgifter flera gånger är betungande för företagen. Lagar, regler och myndigheternas verksamheter måste utformas och tillämpas på ett sätt som minimerar företagens administrativa börda.

3.24.8 Regelförenklingsarbetet måste stärkas

Att minska regelbördan för det svenska näringslivet är prioriterat för Centerpartiet. Servicekulturen hos svenska myndigheter är på många ställen god, men måste utvecklas och förbättras. Inställning, bemötande och kundfokus är lika viktigt som regelverk, processer och handläggningsrutiner. Regelförenkling handlar mycket om ledarskap, styrning och tillämpning. Det handlar om att tillämpa lagar och föreskrifter på ett sätt som minskar väntetider, att se möjligheter istället för problem i varje ärende och där så är möjligt hantera olika delar i en ansökan parallellt mellan myndigheter. Det gäller såväl stora industriinvesteringar som säsonsberoende tillstånd.

Regelrådet bör bli en egen myndighet med mandat att komma in tidigare i lagstiftningsprocessen och ges ett utökat uppdrag att följa upp både de avgifter som företagen åläggs för olika typer av tillstånd och handläggningstider hos myndigheter.

I denna budgetmotion föreslås åtgärder för ökad regelförenkling som, när de är fullt införda, omfattar 85 miljoner kronor. 60 av dessa avser regelförenklningar av skatte-reglerna för enskilda firmor. 25 miljoner kronor avsätts för att Regelrådet ska bli en egen myndighet.

3.24.9 Små och stora företag

Det är idag lätt att starta företag och startkapitalet för ett aktiebolag behöver bara vara 25 000 kronor. Men det finns lagstiftning som skulle kunna anpassas bättre till mindre företags behov. Det kan handla om frekvens på uppföljning av tillstånd eller utökade möjligheter till schabloner. Därför vill Centerpartiet tillsätta en utredning som beskriver hur detta kan göras möjligt.

3.24.10 Centerpartiets överväganden

Tabell 30 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 24

Miljoner kronor

		Avvikelse från regeringen		
		2023	2024	2025
Utgiftsområde 24 Näringsliv				
1:1	Verket för innovationssystem	-1	-2	-3
1:4	Tillväxtverket	-23	-25	-29
1:6	Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	-0	-1	-1
1:8	Sveriges geologiska undersökning	-5	-7	-8
1:13	Konkurrensverket	-5	-6	-2
1:16	Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	-9	±0	±0
1:21	Patent- och registreringsverket	-1	-3	-4
2:1	Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	-0	-0	-0
2:2	Kommerskollegium	-2	-4	-4
2:3	Exportfrämjande verksamhet	-122	±0	±0
2:4	Investeringsfrämjande	-10	±0	±0
99:1	Regelrådet	25	25	25
Summa		-153	-22	-26

Centerpartiet föreslår i denna budgetmotion att Regelrådet görs till en egen myndighet, med mandat och möjlighet att bidra till substantiella regelförenklningar. För att finansiera detta minskas anslag 1:4 med totalt 20 miljoner kronor år 2023. Av dessa 20 miljoner härrör 5 från att Centerpartiet avvisar regeringens förslag om en förstärkning av Regelrådet inom ramen för anslaget. Ytterligare 5 miljoner kronor följer av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag till förstärkning av Verksam.se. Avslutningsvis minskas anslaget diskretionärt med ytterligare 10 miljoner kronor, för att finansiera bildandet av Regelrådet som en egen myndighet. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 17,5 miljoner kronor per år 2024–2025.

För att finansiera de regelförenklingsåtgärder som beskrivits ovan föreslås anslag 1:8 minska med 2 miljoner kronor år 2023, till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 2 miljoner kronor per år 2024–2025. Anslaget föreslås därutöver minska med 2 miljoner kronor ytterligare år 2023, till följd av att regeringens förslag till förstärkning, som motiveras med ökade administrationskostnader, avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 2 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Anslag 1:13 föreslås minska med 5 miljoner kronor år 2023, till följd av att regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 5 miljoner kronor år 2024.

Anslag 1:16 föreslås minska med 9 miljoner kronor år 2023, till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp.

För att finansiera andra prioriterade reformer, särskilt sådana som syftar till ökad regelförenkling, föreslås anslag 2:2 minska med 1,5 miljoner kronor. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 3 miljoner kronor per år från och med år 2024.

De arbetsuppgifter som motiverar regeringens föreslagna förstärkning är viktiga, men bör utföras inom ramen för redan tilldelad budget.

Anslag 2:3 föreslås minska med 122 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp. Arbetet med export- och investeringsfrämjande bör ske långsiktigt, och inte genom ettåriga satsningar och tillskott.

Anslag 2:4 föreslås minska med 10 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens förslag till förstärkning på motsvarande belopp.

Centerpartiet föreslår att ett nytt anslag skapas inom utgiftsområdet, anslag 99:1 Regelrådet. Anslaget bör kunna användas för den nybildade myndigheten Regelrådets förvaltningsutgifter. För år 2023 föreslår Centerpartiet att anslaget tillförs 25 miljoner kronor. Anslaget beräknas uppgå till 25 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

3.25 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Kommuner och regioner ansvarar för några av den offentliga sektorns viktigaste åtaganden. Skolan, sjukvården, omsorgen och kollektivtrafiken formas och utvecklas i kommuner och regioner.

Att den kommunala sektorn ges goda och långsiktiga förutsättningar att finansiera sin verksamhet, och att anpassa den efter lokalt skiftande behov, är således av största vikt. Centerpartiet vill att makt ska finnas så nära människor som möjligt. Här utgör kommuner och regioner naturliga arenor för att lokalt organisera verksamheter som betyder mycket för människor.

3.25.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 31 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 25

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner			
1:1 Kommunalekonomisk utjämning	2 378	559	-141
Summa	2 378	559	-141

Centerpartiet föreslår i budgetmotionen för 2023 att en rad riktade statsbidrag, bland annat inom utgiftsområde 9 och 16, ska avvisas. Anledningen är att kommuner och regioner som regel bör ges ökad makt att själva välja hur de prioriterar bland sina resurser. Utvärderingar har också visat att små landsbygdskommuner tenderar att missgynnas av riktade statsbidrag. För att stärka kommunsektorns ekonomi och möjliggöra investeringar i en bättre välfärd föreslår Centerpartiet en ökning av de generella statsbidragen. Anslag 1:1 föreslås därför öka med 4 000 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 3 000 miljoner kronor per år från och med år 2024. Detta är förstärkningar som går utöver de förslag som återfinns i budgetpropositionen för år 2023. Centerpartiet bedömer att reformen för utökad undervisningstid kommer att behöva skjutas på framtiden. Till följd av detta beräknas anslaget minska med 225 miljoner kronor år 2024 och med 675 miljoner kronor år 2025. Centerpartiet avvisar förslaget om en förstärkning av anslaget med 1,5 miljoner kronor. Till följd av detta föreslås anslaget minska med 1,5 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 1,5 miljoner kronor per år från och med år 2024. Anslaget föreslås minska med 194 miljoner kronor år 2023 för att reglera effekten av Centerpartiets förslag om ett landsbygdsfokuserat reseavdrag. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 194 miljoner kronor per år från och med år 2024. Anslaget föreslås minska med 1 200 miljoner kronor för att reglera effekten av Centerpartiets förslag om sänkt arbetsgivaravgift för unga. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 800 miljoner kronor år 2024. Förslaget om sänkt arbetsgivaravgift är inte primärt tänkt att förstärka kommunsektorns ekonomi. Med den föreslagna regleringen blir effekten på kommunsektorns ekonomi neutral, medan incitamenten att anställa unga förstärks. Anslaget beräknas minska med 1 050 miljoner kronor år 2024 för att reglera effekten av Centerpartiets förslag om sänkt arbetsgivaravgift för personer med låga löner. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 2 100 miljoner kronor år 2025. Med den föreslagna regleringen blir effekten på kommunsektorns ekonomi neutral, medan

incitamenten att anställa personer som står långt ifrån arbetsmarknaden förstärks. Anslaget beräknas, till följd av Centerpartiets förslag om förenklade skatteregler för enskilda näringsidkare, öka med 100 miljoner kronor per år 2024–2025. Anslaget föreslås minska med 100 miljoner kronor år 2023 för att reglera effekterna av Centerpartiets förslag om en ny modell för arbetslöshetsförsäkringen. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 100 miljoner kronor per år från och med år 2024. Anslaget föreslås minska med 33 miljoner kronor år 2023 för att reglera effekterna av Centerpartiets förslag om att höja underhållsstödet. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 33 miljoner kronor per år från och med år 2024. Anslaget föreslås minska för att reglera Centerpartiets förslag om att avskaffa skattebefrielsen av cykelförmån. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 137 miljoner kronor per år 2024–2025.

3.26 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

En välfungerande statsskuldsvårdning är en förutsättning för att den ekonomiska politiken ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt. Det övergripande målet för statsskuldsvårdningen är att minimera kostnaden med beaktande av risk. För detta krävs ett antal saker. För det första måste ett kontinuerligt arbete med investerarvård bedrivas. För det andra måste skuldens storlek och sammansättning gynna likviditeten i de aktuella marknadssegmenten. Och för det tredje måste förvaltningen ske på ett sätt som garanterar ansvarsfull riskhantering.

Förutsättningarna för en effektiv statsskuldsvårdning avgörs av såväl den ekonomiska politiken som Riksgäldens arbete. Det är den ekonomiska politiken som i huvudsak avgör skuldstockens storlek, vilket i sin tur påverkar möjligheten att emittera statspapper i en omfattning som möjliggör hög likviditet. Samtidigt är det den ekonomiska politiken som påverkar de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet och marknadsaktörernas förtroende för denna hållbarhet. Därtill är det regeringen som ger Riksgälden riktlinjer för förvaltningen.

Riksgälden ansvarar å sin sida för marknads- och skuldsvårdande insatser, bland annat i form av marknadsvårdande repor samt byten. Därtill ansvarar Riksgälden för att förvaltningen sker på ett transparent och förutsägbart sätt, vilket gynnar investeringar i svenska statspapper.

Centerpartiet har i grunden inget att invända mot nu förd statsskuldspolitik.

3.26.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 32 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 26

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.			
Summa	±0	±0	±0

Centerpartiet har inga förslag till förändringar i förhållande till vad som föreslås i budgetpropositionen för 2023.

3.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

EU har präglats av en rad kriser det senaste decenniet. Migrationskris, ekonomisk kris, brexit, covid-19, en överhängande klimatkris. Och nu för första gången på decennier: ett krig i Europa. När vi hanterar gemensamma kriser tillsammans skapas också ett tydligt mervärde för alla medlemsländer. Vi ser också vilka stora följd effekter som uppstår när samarbetet inte fungerar, som under pandemihanteringen, där stängda gränser och blockerade handelskedjor fick stora ekonomiska effekter. När fokus riktas mot ömsesidiga lösningar är EU som starkast.

Den senaste krisen, kriget i Ukraina, skär rakt in i hjärtat på EU:s fundament – EU som fredsprojekt. Efter två världskrig som lämnade länderna i spillror, med usla ekonomier och dålig tillgång till mat, blev EU ett av världens mest framgångsrika fredsprojekt.

I en värld av ökad geopolitisk spänning och konkurrens om vilka samhällsmodeller som ska bygga morgondagens värld, ser vi det som särskilt viktigt att EU fokuserar på de två områden där vi har störst legitimitet och mervärde: att vara pådrivande för en hållbar utveckling och att värna och främja den liberala demokratin.

EU bör i första hand vara ett samarbete ämnat att bidra till ömsesidiga vinster, snarare än omfördelning. Vad gäller Sveriges avgift till EU har Centerpartiet inget att erinra mot det förslag som regeringen föreslagit i budgetpropositionen.

3.27.1 Centerpartiets överväganden

Tabell 33 Avvikelse gentemot regeringen för utgiftsområde 27

Miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2023	2024	2025
Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen			
Summa	±0	±0	±0

Centerpartiet har inga förslag till förändringar i förhållande till vad som presenteras i budgetpropositionen för 2023.

4 Offentliga finanser

I detta kapitel redovisas den samlade effekten på den offentliga sektorns finanser av de reformer Centerpartiet föreslår i denna motion. Effekterna redovisas även per sektor. Därtill redovisas Centerpartiets förslag till utgiftstak för staten.

4.1 Utgiftstak

I tabellen nedan presenteras Centerpartiets förslag till utgiftstak. De föreslagna utgiftstaken lever upp till de rekommendationer kring budgeteringsmarginal som beskrivs i skrivelse 2017/18:207 om det finanspolitiska ramverket.

Tabell 34 Förslag till utgiftstak

Miljoner kronor – avvikelse från regeringen

	2023	2024	2025
Takbegränsade utgifter	3 453	2 002	2 364
Budgeteringsmarginal	-22 799	-36 261	-79 300
Utgiftstak för staten	-19 346	-34 259	-76 936

4.2 Kommunsektorn

I nedanstående tabell presenteras effekterna av förslagen i denna budgetmotion på kommunsektorns finanser. Förslagen i denna motion har, som regel, behandlats på följande sätt. Förslag som påverkar kommunsektorns skatteintäkter, egna skattebetalningar och utgiftsnivå har reglerats via UO25 anslag 1:1.

Tabell 35 Kommunsektorns finanser

Miljoner kronor – avvikelse från regeringen

	2023	2024	2025
Kommunernas inkomster	-2 620	-3 280	-3 229
Kommunal inkomstskatt	388	332	332
Kapitalinkomster och övriga inkomster	±0	±0	±0
Statsbidrag under utgiftsområde 25	2 378	559	-141
därav ekonomiska regleringar	-1 620	-2 439	-3 139
Statsbidrag från övriga utgiftsområden	-5 385	-4 170	-3 419
Utgifter	-2 620	-3 280	-3 229
Finansiellt sparande i kommunsektorn	±0	±0	±0

4.3 Staten

I nedanstående tabell redovisas effekterna av förslagen i denna budgetmotion på statens budgetsaldo och statsskulden.

Tabell 36 Statens budgetsaldo och statsskulden

Miljoner kronor – avvikelse från regeringen

	2023	2024	2025
Inkomster i statens budget	3 456	583	55
därav inkomster av försåld egendom	±0	±0	±0
Utgifter i statens budget	3 453	2 002	2 364
därav statsskuldräntor	±0	±0	±0
Riksgäldskontorets nettoutlåning	±0	±0	±0
Kassamässig korrigerig	±0	±0	±0
Statens budgetsaldo	2	-1 419	-2 309
Statsskuld vid årets slut	-2	1 417	3 725

I tabellen nedan redovisas effekterna av förslagen i denna budgetmotion på statens inkomster.

Tabell 37 Inkomster i statens budget

Miljoner kronor – avvikelse från regeringen

	2023	2024	2025
Direkta skatter på arbete	1 361	1 305	1 305
Indirekta skatter på arbete	-6 007	-8 872	-9 671
Skatt på kapital	1 091	1 675	1 939
Skatt på konsumtion och insatsvaror	7 398	6 806	6 813
Offentliga sektorns skatteintäkter	3 843	914	387
avgår skatter till andra sektorer	-387	-331	-331
Statens skatteintäkter	3 456	583	55
Periodiseringar	±0	±0	±0
Statens skatteinkomster	3 456	583	55
Övriga inkomster	±0	±0	±0
Inkomster i statens budget	3 456	583	55

4.4 Den offentliga sektorns finanser

I tabellen nedan redovisas effekterna av förslagen i denna budgetmotion på den offentliga sektorns finanser.

Tabell 38 Den offentliga sektorns finanser

Miljoner kronor – avvikelse från regeringen

	2023	2024	2025
Offentlig sektors inkomster	3 843	914	387
Offentlig sektors utgifter	3 841	2 333	2 695
Finansiellt sparande i offentlig sektor	2	-1 419	-2 309
Staten	2	-1 419	-2 309
Ålderspensionssystemet	±0	±0	±0
Kommunsektorn	±0	±0	±0
Finansiellt sparande i procent av BNP (nivå)	0,18 %	0,35 %	1,36 %

Annie Lööf (C)

Daniel Bäckström (C)

Christofer Bergenblock (C)

Jonny Cato (C)

Catarina Deremar (C)

Martina Johansson (C)

Mikael Larsson (C)

Anna Lasses (C)

Helena Lindahl (C)

Rickard Nordin (C)

Anne-Li Sjölund (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Martin Ådahl (C)

Alireza Akhondi (C)

Malin Björk (C)

Muharrem Demirok (C)

Ulrika Heie (C)

Anders W Jonsson (C)

Stina Larsson (C)

Ulrika Liljeberg (C)

Kerstin Lundgren (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Elisabeth Thand Ringqvist (C)

Anders Ådahl (C)